

ПРОГРАМА

ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА

СРЕДА

НА ОБЩИНА БЛАГОЕВГРАД

ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2028 г.

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

I.	ВЪВЕДЕНИЕ	7
II.	ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА И ПРИНЦИПИ ПРИ ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	7
II.1.	Законодателна рамка за опазване на околната среда в България	8
II.2.	Европейско законодателство	28
II.3.	Принципи	31
III.	ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА И ТЕРИТОРИАЛНО-АДМИНИСТРАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА	35
III.1.	Географска характеристика	35
III.2.	Релеф.....	37
III.3.	Климат	37
IV.	ПРИРОДНИ УСЛОВИЯ И РЕСУРСИ	39
IV.1.	Води.....	39
IV.2.	Почви	39
IV.3.	Полезни изкопаеми	40
IV.4.	Биологично разнообразие	40
IV.5.	Административно-териториална характеристика	41
IV.6.	Социално-демографска характеристика	41
IV.7.	Социално икономически	41
IV.8.	Инвестиции	42
V.	АНАЛИЗ ПО КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	42
V.1.	Състояние на атмосферния въздух	42
V.2.	Водни ресурси	48
V.3.	Почви.....	55
V.4.	Биологично разнообразие и защитени територии	59
V.5.	Лечебни растения.....	64
V.6.	Управление на отпадъците.....	64
V.6.1.	Анализ на инфраструктурата	65
V.6.2.	Битови отпадъци	66
V.6.3.	Морфологичен състав на отпадъците.....	66
V.6.4.	Масоворазпространени отпадъци	67
V.6.5.	Отпадъци от строителството и разрушаването	68
V.6.6.	Производствени отпадъци	68
V.6.7.	Утайки от ГПСОВ	69
V.7.	Шум	69
VI.	АНАЛИЗ ПО ФАКТОРИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	70
VII.	УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА НА ОБЩИНА БЛАГОЕВГРАД, СВЪРЗАНА С ДЕЙНОСТИТЕ ПО ООС	72
VIII.	ФИНАНСОВ АНАЛИЗ НА ОБЩИНА БЛАГОЕВГРАД.....	73
IX.	ИЗВОДИ	74
	Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT анализ)	74
X.	ВИЗИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	78
XI.	ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ	79
XII.	ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	82
XIII.	ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА	91
	ПРИЛОЖЕНИЕ 1: РАЗДЕЛ „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“	92

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ООН	Организация на обединените нации
ОБС	Общински съвет
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройството на територията
РДВ	Рамковата директива за водите
РДМС	Рамковата Директива за морска стратегия
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
ПУДОС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
НСИ	Национален статистически институт
КЕВР	Комисия за енергийно и водно регулиране
РСУО	Регионални сдружения за управление на отпадъците
НПОО	Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци
НПУДО	Национална програма за управление на дейностите по отпадъците
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
ОПОС	Оперативна програма "Околна среда"
НСПУОСР	Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване
ОСР	Отпадъци от строителство и разрушаване
ИУЕЕО	Отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ЕГО	Едрогабаритни отпадъци
МПС	Моторни превозни средства
ЕЕО	Електрическо и електронно оборудване
БО	Битови отпадъци
ОУП	Общ устройствен план
ПИП	Прединвестиционно проучване
ПУП	Подробен устройствен план
ПО	Предотвратяване на отпадъците
ТБО	Такса битови отпадъци

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
УО	Управление на отпадъците
МБТ	Механично – биологично третиране
ПУРН	Планове за управление на риска от наводнения
НПДИК	Националния план за действие по изменение на климата 2013-2020 г.
бПДО	Шестата Програма за Действие на Общността за околна среда
НДНТ	Най-добри налични техники
ОЖЦО	Най-добър цялостен резултат за околната среда и оценка на жизнения цикъл на отпадъците
ГРАО	Главна Дирекция Гражданска Регистрация и Административно Обслужване
АИС	Автоматична измервателна станция
БАН	Българска академия на науките
БДЗП	Българско дружество за защита на птиците
БДУВЧР	Басейнова дирекция за управление на водите в Черноморски район
БО	Битови отпадъци
БПК5	Биологична потребност от кислород
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДБ	Държавен бюджет
ДВ	Държавен вестник
ДО	Допустимо отклонение
ДОП	Долен оценъчен праг
ЕМП	Електромагнитни полета
ЕО	Екологична оценка
ЕП	Електрическо поле
ЕС	ЕС Европейски съюз
ЕР	Експлоатационен ресурс
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗ	Защитена зона
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЗШОС	Закон за защита от шум в околната среда
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗПТ	Защитени природни територии
ЗСПЗЗ	Закон за собствеността и ползването на земеделските земи
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗВ	Закон за водите
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИЕО	Индивидуални емисионни ограничения

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

ИСПА	Инструмент за структурни политики за присъединяване
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КБООН	Конвенция на Обединените нации за борба с опустиняването
КБР	Конвенция за биологичното разнообразие
КПКЗ	Комплексно предотвратяване и контрол на замърсяванията
ЛОС	Летливи органични съединения
ЛПСОВ	Локална пречиствателна станция за отпадъчни води
МЕК	Максимално еднократна концентрация
МЗ	Министерство на здравеопазването
МП	Магнитно поле
МПС	Моторни превозни средства
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МШК	Скала на Медведев, Шпонхоер, Карник
НАСЕМ	Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг
НДЕ	Норми за допустими емисии
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НСИ	Национален статистически институт
НЕМ	Национална екологична мрежа
НПО	Неправителствена организация
НВ	Неразтворени вещества
НГП	Национална годишна програма
НСОСПД	Национална стратегия за околна среда и план за действие
ОА	Общинска администрация
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОГП	Общ градоустройствен план
ОПУО	Общинска програма за управление на отпадъците
ООп	Организация по оползотворяване
ОУП	Общ устройствен план
ПДК	Пределно допустима концентрация
ПЗ	Промишлена зона
ПМ	Пункт за мониторинг
ПС	Претоварна станция
ПСКР	Пределна стойност за консумация на разтворители
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУП-ПРЗ	Подробен устройствен план – план за застрояване и регулация
РДВ	Рамковата директива по водите
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РКОНИК	Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата
РОУКАВ	Райони за оценка и управление качеството на атмосферния въздух
РПМ	Републиканска пътна мрежа

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

СГ	Средногодишна /концентрация/
СГН	Средногодишна норма
СД	Средноденоношна /концентрация/
СДН	Средноденоношна норма
СДК	Средноденоношна концентрация
СГК	Средногодишна концентрация
ТБО	Твърди битови отпадъци
ФПЧ	Фини прахови частици
ФПЧ10	Фини прахови частици с аеродинамичен диаметър под 10 микрона
ХЗЗ	Хигиенно защитна зона
ХПК	Химическа потребност от кислород
ЦГЧ	Централна градска част
ЗДОИ	Закон за достъп до обществена информация
ЕСТЕ	Европейската схема за търговия с емисии
РКОНИК	Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата
ЕСТЕ	Европейската схема за търговия с емисии
НРТКЕПГ	Националният регистър за търговия с квоти за емисии на парникови газове
СДНЕ	Схемата за доброволно намаление на емисии
НСУРВС	Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор
ЧМ ТДА	Трансграничния Диагностичен анализ
СПД ОЧМ	Стратегически План за Действие за Опазване на Черно море
НООСМВ	Наредбата за опазване на околната среда в морските води
НПРД	Национална приоритетна рамка за действие по НАТУРА 2000
КБР	Конвенцията за биологичното разнообразие
А-НПДУУОЗ	Актуализиран Национален План за действие по управление на устойчивите органични замърсители в България - 2012 – 2020
УОЗ	Управление на устойчивите органични замърсители

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската Програма за опазване на околната среда (ПООС) на Община Благоевград за периода 2021-2028 г. се разработва на основание чл.79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) съгласно който: Кметовете на общините разработват програми за опазване на околната среда за съответната община в съответствие с указания на министъра на околната среда и водите. Програмите по ал. 1 обхващат период на изпълнение не по-малък от 3 години.

Анализът на средата се явява един от основните раздели на програмата.

Целта на анализа е да се определи съществуващото състояние на поредица фактори, които имат значение за разработването на програмата за опазване на околната среда на Община Благоевград, да се анализират тенденциите на всеки от факторите и да се идентифицират причините.

Придържайки се към указанията разделът включва:

- събраните данни и информация за отделните фактори,
- анализа на базата данни по фактори,
- формулиране на тенденциите по фактори,
- проблемите, причините, които ги обуславят и пораждат/ технически, организационни, управленски, ресурсни, информационни и т.н.

Анализът на средата оценява актуалността на даден фактор и приема или не да ги ползва съобразявайки се с направената уговорка от указанията, а именно, че при липса на данни за даден фактор или същите са прекалено стари, се преминава към следващия фактор. Липсата на информация в готов вид може да се набави и чрез специално поръчване, например измервания за състоянието на въздуха, водите и т.н. В случаите, когато информацията не може да се набави по никакъв начин, то осигуряването ѝ се записва по-нататък като задача от програмата. При набавянето ѝ в хода на актуализацията на програмата, данните се използват за анализ на съответния фактор.

Ако даден фактор няма приложение в съответната община, се преминава към следващия фактор.

II. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА И ПРИНЦИПИ ПРИ ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

От началото на 70-те години Европа е поела твърди ангажименти към прилагане на мерки за опазване на околната среда, като: защитата на качеството на въздуха и водата, опазването на ресурсите и защитата на биологичното разнообразие, управлението на отпадъците и контрола върху дейностите, които имат неблагоприятно екологично въздействие, като това са само някои от приоритетните области на ЕС по опазване на околната среда.

Европейската политика в областта на опазване на околна среда се основава на принципа на предпазните мерки, превантивните действия и отстраняване на замърсяването при източника, както и на принципа „замърсителят плаща“. Многогодишните програми за действие за околната среда определят рамката на бъдещите действия във всички сфери на политиката в областта на околната среда.

Националното законодателство, регламентиращо изисквания към опазването на околната среда, както и предприетите политики за защита на компонентите на околната среда са хармонизирани с изискванията и приоритетите на ЕС.

II.1. Законодателна рамка за опазване на околната среда в България

Законодателството по опазване на околната среда в България може условно да се раздели на общо (хоризонтално) и секторно (вертикално) законодателство.

Към хоризонталното законодателство могат да се отнесат Законът за опазване на околната среда (ЗООС), който с подзаконовите нормативни актове, е основен гарант за постигане на екологичните цели за устойчиво развитие.

Вертикалното законодателство обхваща секторите: Води; Въздух; Природа; Почви; Климат; Отпадъци и Превантивна дейност.

Закон за опазване на околната среда

Законът за опазване на околна среда е Рамковия закон на екологичното законодателство, който урежда принципните общи постановки (ОВОС, интегрирано предотвратяване и контрол на замърсяването, право на обществен достъп до екологична информация, икономически регулатори и др.), и специалните секторни изисквания към компонентите на околната среда (въздух, води, почви, отпадъци и др.).

С този закон се уреждат обществените отношения, свързани с: опазване на околната среда за сегашните и бъдещи поколения и защитата на здравето на хората; съхраняване на биологичното разнообразие; опазването и ползването на компонентите на околната среда; контрол и управление на факторите, увреждащи околната среда; осъществяването на контрол върху състоянието на околната среда и източниците на замърсяване; предотвратяването и ограничаването на замърсяването; създаването и функционирането на Национална система за мониторинг на околната среда; стратегиите, програмите и плановите за опазване на околната среда; събирането и достъпа до информация за околната среда; икономическата организация на дейностите по опазване на околната среда; правата и задълженията на държавата, общините, юридическите и физическите лица по опазване на околната среда. За прилагане на ефективни мерки за опазване на околната среда, закона залага на спазването на принципите за: устойчиво развитие; предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве; предимство на предотвратяване на замърсяването пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него; участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда; информиране на гражданите за състоянието на околната среда; замърсителят плаща; съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие; възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредени райони; предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях; интегриране на политики по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения; достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда.

Закон за водите

Законът за водите е национален рамков нормативен документ, който урежда собствеността, управлението и опазването на водите на територията на република България, като общонационален, неделим ресурс. Основната му цел е да осигури интегрирано управление на водите в интерес на обществото и за опазване на здравето на населението, както и да създаде условия за: осигуряване на достатъчно количество и добро качество на повърхностните и подземните води за устойчиво, балансирано и справедливо водоползване; намаляване на замърсяването на водите; опазване на повърхностните и подземните води и водите на Черно море; прекратяване на замърсяването на морската среда с естествени или синтетични вещества; намаляване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетни вещества; прекратяване на заустванията, емисиите и изпусканията на приоритетно опасни вещества; предотвратяване или намаляване на вредните последици за човешкия живот и здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с вредното въздействие на водите.

Регламентирани и задълженията на собствениците на язовири, се предвижда и вменияване на задължения по поддържане на язовирните стени и съоръженията на операторите; въвеждат се такси за дейности, които въздействат значимо върху водите и механизъм за определяне на разходите за околна среда - част от предварителните условия, от които ще зависи предоставянето на евро средствата по всички оперативни програми с отношение към водите. Според вносителите на измененията това означава ефективно въвеждане на принципа "замърсителят плаща". С промените се въвеждат и разпоредби, свързани с планиране, разработване и изпълнение на Морската стратегия. Ще има служебна процедура за определяне на санитарно-охранителни зони около водовземните съоръжения за питейно-битово водоснабдяване на населението, за да се облекчат изискванията към ВиК операторите.

Закон за чистотата на атмосферния въздух

Основният нормативен документ за опазване на атмосферата е Законът за чистотата на атмосферния въздух. Законът цели да защити здравето на хората и на тяхното потомство, животните и растенията, техните съобщества и местообитания, природните и културните ценности от вредни въздействия, както и да предотврати настъпването на опасности и щети за обществото при изменение в качеството на атмосферния въздух в резултат на различни дейности. Със закона се урежда: определянето на показатели и норми за качеството на атмосферния въздух; ограничаването на емисиите; правата и задълженията на държавните и общинските органи, на юридическите и физическите лица по контрола, управлението и поддържането на качеството на атмосферния въздух; изискванията за качеството на течните горива, в това число контролът за спазване на изискванията за качеството на течните горива при пускането им на пазара, и тяхното разпространение, транспортиране и използване; ограниченията в емисиите на серен диоксид при използването на течни горива, ограниченията за допустимо сярно съдържание на петролните деривати и начинът на тяхното изгаряне от плавателни средства, които се намират в пристанищата

на Република България в българския участък на р. Дунав, вътрешните морски води, териториалното море и в изключителната икономическа зона.

На дневен ред е изменен и допълнен законът, с което се цели изпълнение на изискванията на новото европейско секторно законодателство; въвеждат се промени, свързани с общинските програми за намаляване нивата на замърсяване на въздуха; създаване на правна възможност за предприемане на допълнителни мерки от страна на местните власти, с които да се намали замърсяването на въздуха.

Закон за почвите

Със закона за почвите се уреждат обществените отношения, свързани с опазването на почвите и техните функции, както и тяхното устойчиво ползване и трайно възстановяване като компонент на околната среда. Почвите са национално богатство, ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс и опазването им е приоритет и задължение на държавните и общинските органи и на физическите и юридическите лица.

Цели на закона са: предотвратяване увреждането на почвите и нарушаването на техните функции; трайно запазване и възстановяване на функциите на почвите.

Опазването, ползването и възстановяването на почвите се основават на следните принципи: екосистемен и интегриран подход; устойчиво ползване; приоритет на превантивния контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции; прилагане на добри практики при ползването на почвите; замърсителят плаща за причинените вреди; информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и мерките за опазването им.

Закон за ограничаване изменението на климата

Законът за ограничаване изменението на климата урежда обществените отношения, свързани с: провеждането на държавната политика по ограничаване изменението на климата; прилагането на механизмите за изпълнение на задълженията на Република България по Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата (ратифицирана със закон – ДВ, бр. 28 от 1995 г.) (ДВ, бр. 68 от 2005 г.) (РКОНИК) и Протокола от Киото към Рамковата конвенция; функционирането на Националната схема за зелени инвестиции (НСЗИ); функционирането на Националната система за инвентаризации на емисии на вредни вещества и парникови газове в атмосферата; прилагането на Европейската схема за търговия с емисии (ЕСТЕ); администрирането на Националния регистър за търговия с квоти за емисии на парникови газове (НРТКЕПГ); мерките за намаляване емисиите на парниковите газове от използваните течни горива и енергия за транспорта; изпълнението на задълженията, произтичащи от Решение № 406/2009/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г. относно усилията на държавите членки за намаляване на техните емисии на парникови газове, необходими за изпълнение на ангажиментите на Общността за намаляване на емисиите на парникови газове до 2020 г. („Решение № 406/2009/ЕО“); функционирането на Схемата за доброволно намаление на емисии (СДНЕ).

Законът има за цел чрез предприемането на национални мерки и въвеждането на

европейски и международни механизми да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени.

Закон за управление на отпадъците

Законът за управление на отпадъци регламентира общите изисквания за опазване на околната среда и човешкото здраве във връзка с образуването, съхранението, събирането, транспортирането, оползотворяването и обезвреждането на отпадъци. Законът урежда екологосъобразното управление на отпадъците като съвкупност от права и задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането им, както и формите на контрол върху тези дейности. Определят се изискванията към продуктите, които в процеса на тяхното производство или след крайната им употреба образуват опасни или масово разпространени отпадъци. Управлението на отпадъците се осъществява с цел да се предотврати, намали или ограничи вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда. Законът се прилага за битовите, производствените, опасните и строителните отпадъци.

ЗУО предоставя основание за въвеждане на количествени цели за оползотворяване на отпадъци, образувани след употребата на определени продукти. Разходите за крайното обезвреждане на тези отпадъци следва да бъдат поети от притежателите или от производителите на продуктите в съответствие изцяло с принципите “замърсителят плаща” и “отговорността на производителите”. Това се осъществява чрез заплащане на продуктови такси за пускане на пазара на продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци или чрез пряко изпълнение на задълженията за събиране и оползотворяване на отпадъците от производителите и вносителите на тези продукти. Производителите и вносителите могат да изпълняват посочените задължения индивидуално или колективно, като по този начин се създават условия за оптимизиране на системите от събирането до оползотворяването на отпадъците и на необходимите разходи за извършване на тези дейности.

Законът определя и случаите, в които се изисква разрешение за дейности с отпадъци, компетентните органи за издаване на разрешенията, сроковете, процедурите и условията за кандидатстване и вземане на решения. С цел намаляване тежестта на разрешителните режими, за лицата извършващи дейности с неопасни отпадъци е въведен регистрационен режим за дейностите с отпадъци.

Закон за местните данъци и такси

Механизмът за финансиране на изпълнението на задълженията на общините по управлението на битовите отпадъци, възложени със Закона за управление на отпадъците е регламентиран със Закона за местните данъци и такси. Въведена е “такса битови отпадъци”, която се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения за третиране на битовите отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общинския съвет въз

основа на одобрена план-сметка за всяка дейност свързана с: осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци; Събиране и транспортиране на битовите отпадъци до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им; Почистване на улиците, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване; Проектиране, строителство, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови и строителни отпадъци.

Закон за устройство на територията

В Закона за устройство на територията (ЗУТ) се съдържат редица изисквания, които имат отношение към управлението на отпадъците. Всички изисквания на ЗУТ относно инвестиционното проучване и проектиране, изграждане и експлоатация на инвестиционни проекти, следва да бъдат спазвани при съоръженията и инсталациите за третиране на отпадъците. Застрояването на даден имот (и в частност на площадките за изграждане на съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци) се допуска само ако е предвидено с влязъл в сила подробен устройствен план и след промяна на предназначението на земята. Подробният устройствен план трябва да е съобразен с предвидените развития на устройствените схеми и планове от по-горна степен.

Изграждането на съоръженията и инсталациите за третиране на отпадъци се извършва след издаване на разрешение за строеж. В ЗУТ са регламентирани и условията за разполагане на съдовете за събиране на отпадъците в населените места. За тези обекти се издава разрешение за поставяне по ред, установен с наредба на Общинския съвет, а за държавни и общински имоти – и въз основа на схема, одобрена от главния архитект на общината.

Закон за опазване на земеделските земи

Една от основните цели на Закона за опазване на земеделските земи е опазването от увреждане, възстановяването и подобряването на плодородието на земеделските земи. Законът забранява използването на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение. Законът регламентира основните изисквания при рекултивация на нарушени терени, включително на депа за отпадъци. Редът за използване на хумуса, рекултивацията, подобряването на земите и приемането на рекултивирани площи се определят с наредба, издадена от Министъра на околната среда, съгласувана с Министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Закон за биологичното разнообразие

Законът за биологичното разнообразие урежда отношенията между държавата, общините, юридическите и физическите лица по опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в Република България. Този закон цели опазването на представителни за страната и за Европа типове природни местообитания и местообитания за застрашени, редки и ендемични растителни животински и гъбни видове в рамките на Националната екологична мрежа; опазването на защитените растителни, животински и гъбни видове от флората, фауната и микотата на страната,

както и на тези, които са обект на ползване и търговия; опазването на генетичните ресурси и разнообразието на растителни и животински видове извън естествената им среда; регулиране на въвеждането на неместни и повторното въвеждане на местни растителни и животински видове в природата; регулиране на търговията с екземпляри от застрашени видове от дивата флора и фауна; опазването на вековни и забележителни дървета.

Закон за лечебните растения

Този закон урежда управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки.

Разпоредбите на закона се прилагат за лечебните растения по списък съгласно приложение към закона, независимо от собствеността им.

Подзаконовни нормативни актове

Действащите към момента на разработване на настоящата програма подзаконовни нормативни актове са представени по приоритетни сектори, както следва:

Сектор Води

В сектор води основните подзаконовни нормативни актове, допълващи създадената законодателна рамка със Закона за водите са:

- Наредба за нормите на водопотребление
- Наредба № 1 от 10.10.2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води
- Наредба № 1 от 11.04.2011 г. за мониторинг на водите
- Наредба № 1 от 1.07.2016 г. за одобряване на Методика за прилагане на изключенията по чл. 156б – 156е от Закона за водите
- Наредба № 2 от 13.09.2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници
- Наредба № 2 от 8.06.2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване
- Наредба № 3 от 16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди
- Наредба № Н-3 от 28.11.2011 г. за предоставяне на информация от ведомства и научни институти с бюджетно финансиране и водоползвателите, чиято дейност оказва значимо въздействие върху състоянието на водите
- Наредба № 4 от 20.10.2000 г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми
- Наредба № Н-4 от 14.09.2012 г. за характеризиране на повърхностните води

- Наредба № 5 от 30.05.2008 г. за управление качеството на водите за къпане
- Наредба № 6 от 9.11.2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти
- Наредба № 7 от 14.11.2000 г. за условията и реда за заустване на производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места
- Наредба за отмяна на Наредба № 7 от 8.08.1986 г. за показатели и норми за определяне качеството на течащите повърхностни води
- Наредба № 8 от 25.01.2001 г. за качеството на крайбрежните морски води
- Наредба № 9 от 16.03.2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели
- Наредба № 11 от 25.02.2002 г. за качеството на водите за къпане
- Наредба № 12 от 18.06.2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване
- Наредба № 18 от 27.05.2009 г. за качеството на водите за напояване на земеделските култури
- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието
- Наредба за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители
- Наредба за опазване на околната среда в морските води
- Наредба за ползването на повърхностните води
- Наредба № 37 от 10.11.2008 г. за ползването на язовирите – държавна собственост, в рибностопанско отношение и правилата за извършване на стопански, любителски риболов и аквакултури в обектите – държавна собственост по чл. 3, ал. 1 от Закона за рибарството и аквакултурите
- Наредба за условията и реда за осъществяване на техническата и безопасната експлоатация на язовирните стени и на съоръженията към тях, както и на контрол за техническото им състояние

Сектор Въздух

Подзаконовата нормативна база в сектор въздух включва следните подраздели: Качество на атмосферния въздух; Качество на течните горива; Големи горивни инсталации и индустриални процеси; Летливи органични съединения; Вещества, които нарушават озоновия слой (ВНОС) и Флуорирани парникови газове (ФПГ). Приети са и действат следните основни документи:

- Наредба № 7 от 3.05.1999 г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух
- Наредба № 11 от 14 Май 2007г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух (ДВ, бр. 42 от 2007г., обн., ДВ, бр. 25 от 24.03.2017г., в сила от 24.03.2017г)
- Наредба № 12 от 15.07.2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини

прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (обн., ДВ, бр. 58 от 30.07.2010г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.79 от 8 Октомври 2019г.)

- Наредба № 14 от 23.09.1997 г. за норми за пределно допустимите концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места

Сектор биоразнообразие и защита на природата

Подзаконовата нормативна база в сектора регламентира изисквания към опазване на биоразнообразието, управлението на защитените територии и зоните по НАТУРА 2000.

- Наредба № 1 от 9.05.2006 г. за условията и реда за лицензиране на зоологическите градини, издадена от министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 43 от 26.05.2006);
- Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 14 от 20.02.2004 г.);
- Наредба № 3 от 31.10.2008 г. за маркирането и етикетирането на екземпляри от видовете съгласно Регламент 338/97 за опазване на видовете от дива фауна и флора чрез регулиране на търговията с тях (ДВ, бр. 97 от 11.11.2008 г.);
- Наредба № 4 от 8.07.2003 г. за условията и реда за издаване на разрешителни за въвеждане на неместни или повторно въвеждане на местни животински и растителни видове в природата (ДВ. бр.65 от 22.07.2003 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.46 от 11.06.2019 г.);
- Наредба № 5 от 1.08.2003 г. за условията и реда за разработване на планове за действие за растителни и животински видове;
- Наредба № 5 от 19.07.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складове за билки (ДВ, бр. 85 от 28.09.2004 г., изм. ДВ бр. 66 от 10.08.2018);
- Наредба № 6 от 23 октомври 2003 г. за минималните изисквания и условия за отглеждане на животни в зоологически градини и центрове за отглеждане и размножаване на защитени видове животни (ДВ, бр. 105 от 2.12.2003 г.);
- Наредба № 8 от 12.12.2003 г. реда и за условията за издаване на разрешителни за изключенията от забраните, въведени със Закона за биологичното разнообразие за животинските и растителните видове от приложение № 3, за животинските видове от приложение № 4, за всички видове диви птици, извън тези от приложение № 3 и приложение № 4 и за използване на неселективните уреди, средства и методи за улавяне и убиване от приложение № 5, издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на земеделието и горите (ДВ, бр. 4 от 16.01.2004 г., посл. изм. и доп., ДВ, бр. 62 от 27.07.2018 г.);
- Наредба за работа с генетично модифицирани организми в контролирани условия, приета с ПМС № 211 от 4.10.2005 г. (ДВ, бр. 81 от 11.10.2005 г.);
- Наредба за освобождаване на генетично модифицирани организми в околната

среда и пускането им на пазара, приета с ПМС № 212 от 4.10.2005 г. (ДВ, бр. 81 от 11.10.2005 г.);

- Правилник за устройството и дейността на Консултативно-експертния съвет за лечебни растения към министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 68 от 03.08.2001 г.);
- Правилник за дейността на спасителните центрове (ДВ, бр.14 от 20.02.2004 г.);
- Правилник за устройството и дейността на Националния съвет по биологично разнообразие;
- Инструкция за взаимодействие между Министерството на околната среда и водите, Агенция „Митници” и Българска агенция по безопасност на храните за повишаване ефективността на контрола при въвеждане, търговия, транзит и износ на екземпляри от застрашените видове от дивата фауна и флора;
- Инструкция за организацията и реда за извършване на контрол от структурите на Министерство на околната среда и водите върху работата с генетично модифицирани организми в контролирани условия и освобождаването им в околната среда;
- Правилник за дейността на Консултативната комисия по генетично модифицирани организми;
- Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии (обн. ДВ бр.13 от 15.02.2000 г., изм. и доп. ДВ бр.55/20.07.2012 г.);
- Правилник за условията и реда за управлението, възлагането на дейностите по поддържане и възстановяване, възлагането на туристически дейности, охраната и контрола в горите, земите и водните площи в защитените територии - изключителна държавна собственост (обн. ДВ бр.49/14.06.2005 г.);
- Правилник за устройството и дейността на дирекциите на националните паркове (обн. ДВ бр.28/19.03.2013 г.);
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони;
- Наредба за условията и реда за разработване и утвърждаване на планове за управление на защитени зони.

Сектор Почви

Подзаконовата нормативна рамка в сектора се определя от:

- Наредба № 26 от 2.10.1996 г. за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт, (обн. ДВ, бр. 89 от 22.10.1996 г., изм. и доп. – бр. 30 от 2002 г.);
- Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ. бр.71 от 12 Август 2008 г.);
- Наредба № 4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите (обн. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009 г.);
- Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните

възстановителни мероприятия (обн., ДВ, бр. 15 от 16.02.2007 г., в сила от 17.08.2007 г.);

- Наредба за реда и начина за инвентаризация, проучвания, извършване и поддържане на необходимите възстановителни мероприятия на площи с увредени почви (обн. ДВ. бр.62 от 4 Август 2009 г.);
- Наредба № 36 от 18.08.2004 г. за условията и реда за биологично изпитване, регистрация, използване и контрол на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества и хранителни субстрати. Издадена от министъра на земеделието и горите, (обн., ДВ, бр. 87 от 5.10.2004 г.).

Сектор Отпадъци

С приемането на Закона за управление на отпадъците, са създадени законодателни изисквания за приемането на голям брой наредби регулиращи различни сфери на управление на отпадъците, като:

- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г. (Обн. ДВ, бр. 11 от 31.1.2017 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 08.01.2021г.);
- Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса (Приета с ПМС № 76 от 12.04.2016 г., обн., ДВ, бр. 30 от 15.04.2016 г., в сила от 16.06.2016 г. посл.доп. ДВ. бр.2 от 08.01.2021г.);
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (Приета с ПМС № 351 от 27.12.2012 г., обн., ДВ, бр. 2 от 8.01.2013г. посл. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 08.01.2021г.);
- Наредба № 1 от 09.02.2015 г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравните заведения (обн., ДВ, бр. 13 от 17.02.2015 г., изм. и доп. ДВ. бр.102 от 11.12.2018г.);
- Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 111 от 27.12.2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.26 от 22 Март 2020г.);
- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС 267 от 5.11.2017 г. (Обн., ДВ, бр. 98 от 08.12.2017 г.);
- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки (обн., ДВ, бр. 85/06.11.2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 08.01.2021г.);
- Наредба № 3 за изискванията към инсталации, произвеждащи титанов диоксид (обн. ДВ, бр. 49/04.06.2013 г.);
- Наредба № 2 от 23.07.2014 г. за класификация на отпадъците (обн., ДВ, бр. 66 от 08.08.2014 г. посл. изм. и доп. ДВ. бр.86 от 06.10. 2020г.);
- Наредба № 4 за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци (обн. ДВ, бр. 36 от 2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.101 от 27.11.2020г.);
- Наредба № 7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за

разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 81 от 17.09.2004 г.);

- Наредба № 6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (обн., ДВ, бр. 80 от 13.09.2013 г., в сила от 13.09.2013 г., изм. и доп., бр. 13 от 7.02.2017 г.);
- Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн., ДВ, бр. 51 от 20.06.2014 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.30 от 31.03.2020г.);
- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства (Приета с ПМС № 11 от 15.01.2013 г., обн., ДВ, бр. 7 от 25.01.2013 г., в сила от 25.01.2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 08.01.2021г.);
- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (Приета с ПМС № 201 от 4.08.2016 г., обн., ДВ, бр. 63 от 12.08.2016 г., посл. изм. ДВ. бр.55 от 7 Юли 2017г.
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (приета с ПМС № 352 от 27.12.2012 г., обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 08.01.2021г.);
- Наредба № 3 от 05.08.2014 г. за изискванията за реда и начина за инвентаризация на оборудване, съдържащо полихлорирани бифенили, маркирането и почистването му, както и за третирането и транспортирането на отпадъци, съдържащи полихлорирани бифенили (обн., ДВ, бр. 70 от 22.08.2014 г.);
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (приета с ПМС № 256 от 13.11.2013 г., обн. ДВ, бр. 100 от 19.11.2013 г., в сила от 01.01.2014 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 08.01.2021г.);
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (Приета с ПМС № 221 от 14.09.2012 г., обн. ДВ. бр.73 от 25.09.2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 08.01.2021г.);
- Наредба за реда и начина за изчисляване на размера на финансовата гаранция или еквивалентна застраховка и за предоставяне на годишни справки-декларации при трансграничен превоз на отпадъци (Приета с ПМС № 195 от 10.07.2014 г., обн., ДВ, бр. 59 от 18.07.2014 г., посл. изм. ДВ. бр.47 от 5 Юни 2018г.).

Рамкови национални документи, свързани с опазването на околната среда

Национална програма за развитие „България 2030“

Националната програма за развитие „България 2030“ е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи,

детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения. Документът определя три стратегически цели, за чието изпълнение групира правителствените намерения в пет области (оси) на развитие и издига 13 национални приоритета.

Връзки към обществените консултации, проведени по отделните 13 приоритета:

Приоритет № 1: Образование и умения

Приоритет № 2: Наука и научна инфраструктура

Приоритет № 3: Интелигентна индустрия

Приоритет № 4: Кръгова и нисковъглеродна икономика

Приоритет № 5: Чист въздух и биоразнообразие

Приоритет № 6: Устойчиво селско стопанство

Приоритет № 7: Транспортна свързаност

Приоритет № 8: Цифрова свързаност

Приоритет № 9: Местно развитие

Приоритет № 10: Институционална рамка

Приоритет № 11: Социално включване

Приоритет № 12: Здраве и спорт

Приоритет № 13: Култура, наследство и туризъм

Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г.

С цел осигуряване на координиран и съгласуван подход в целия ЕС и изпълнение на стратегията на Енергийния съюз всяка държава членка (ДЧ) беше длъжна да представи на Европейската комисия (ЕК) проект на своя Интегриран национален план в областта на енергетиката и климата до 31 декември 2018 г. и своя окончателен Интегриран план до 31.12.2019 г. Настоящият Интегриран план е изготвен в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2018/1999 и отразява всички препоръки на ЕК по проекта на Интегриран план. С ИНПЕК се определят основните цели и мерки за осъществяване на националните политики в областта на енергетиката и климата, в контекста на европейското законодателство, принципи и приоритети за развитие на енергетиката.

Основните цели, заложи в ИНПЕК са:

- стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката;
- развитие на конкурентоспособна и сигурна енергетика;
- намаляване зависимостта от внос на горива и енергия;
- гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители.

Националните приоритети в областта на енергетиката могат да бъдат обобщени, както следва:

- повишаване на енергийната сигурност и диверсификация на доставките на енергийни ресурси;
- развитие на интегриран и конкурентен енергиен пазар;
- използване и развитие на енергията от ВИ, съобразно наличния ресурс, капацитета на

мрежите и националните специфики;

- повишаване на енергийната ефективност чрез развитие и прилагане на нови технологии за постигане на модерна и устойчива енергетика;
- защита на потребителите чрез гарантиране на честни, прозрачни и недискриминационни условия за ползване на енергийни услуги.

Интегрираният план е съобразен с основните стратегически документи на европейско и национално ниво.

Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.

Този план е част от цялостната национална система за планиране. При разработване на плана са взети предвид основните постановки за развитието на България с хоризонт към 2030: Национална програма за развитие (НПР 2030), Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024), Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020-2030), Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г. и др.

НПУО е план на прехода от управление на отпадъците към ефективно използване на отпадъците като ресурс и устойчиво развитие чрез предотвратяване на образуването им.

Планът ще подпомага централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране.

НПУО съдържа следните части:

- Основни изводи от анализа на състоянието и управлението на отпадъците
- SWOT анализ на Сектор "Отпадъци";
- Цели на НПУО 2021-2028 г. и програми за тяхното постигане;
- Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО);
- Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци;
- Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци;
- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради;
- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО;
- Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки;
- Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци;
- Координация с други планове и програми;
- Система за отчет и контрол на изпълнението на НПУО 2021-2028 г.;
- Система за оценка на резултатите и за актуализация на плана.

Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.)

Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване

функциите на почвите (2020 – 2030 г.) се разработва на основание чл. 24. ал.1 от *Закона за почвите* (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., изм. ДВ. бр. 98 от 28 Ноември 2018 г.) и на чл. 77 от Закона за опазване на околната среда. Обхваща 10-годишен период на изпълнение и включва петгодишен план за действие.

Целта на Националната програма е опазване на почвените ресурси и тяхното устойчиво ползване, както и прилагане на добри практики за предотвратяване увреждането на почвите. Национална програма (2020 – 2030 г.) е програмен документ с дефинирани цели, приоритети и мерки за практическо приложение на държавната политика за опазване на почвените ресурси на национално, регионално и местно ниво.

Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.

Документът очертава рисковете от изменението на климата и уязвимостта на икономическите сектори (селско стопанство, горско стопанство, биологично разнообразие и екосистеми (БРЕС), води, енергетика, транспорт, градска среда, здравеопазване, туризъм и управление на риска от бедствия, считано за междусекторна тема), както и междусекторни взаимоотношения по отношение на тези рискове и уязвимости и макроикономическите последици от изменението на климата.

Разгледани са политиката и институционалният контекст на АИК по отношение на осведомеността и знанията на заинтересованите страни, правните и институционални рамки, текущите действия и пропуските и пречките, възпрепятстващи АИК.

Представени са анализи на политическите, икономически, социални и технологични аспекти (PEST), на силни страни, слаби страни, възможности и заплахи (SWOT), както и водещи принципи за изпълнение на стратегията.

Разработени са стратегическите цели, възможностите и приоритетите за адаптиране, представяни са основните констатации от анализа на разходите и ползите от прилагането на мерки за адаптиране и са разгледани междусекторните въпроси и финансови ресурси.

Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024 г.)

Националната програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018 – 2024г. е разработена въз основа на Споразумение за предоставяне на консултантски услуги, сключено между Министерството на околната среда и водите и Международната банка за възстановяване и развитие в подкрепа на управлението на качеството на атмосферния въздух.

Програмата има за цел да подпомогне общините в прилагането на мерки за постигане на устойчиво съответствие по показателя фини прахови частици. Документът не води до изземване от страна на държавата на компетенции и задължения на местните власти за осигуряване на чистотата на атмосферния въздух, а предлага прилагането на политики и мерки на национално ниво, които общинските власти не са в състояние да приложат самостоятелно.

Националната програма включва мерки, насочени към секторите, за които е

установено, че имат основен принос за замърсяване с фини прахови частици – битово отопление и транспорт. Изпълнението на мерките следва да доведе до подобряване на качеството на атмосферния въздух и да допринесе за постигане на определените от законодателството норми в общините с наднормено замърсяване.

Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030 г.)

Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030г.) е разработена въз основа на Споразумение между Министерството на околната среда и водите и Международната банка за възстановяване и развитие, ратифицирано със закон от Народното събрание.

Разработването на програмата е в изпълнение на чл.6 от Директива (ЕС) 2016/2284 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 година за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители, за изменение на Директива 2003/35/ЕО и за отмяна на Директива 2001/81/ЕО (Директива (ЕС) 2016/2284).

Основната цел на програмата е да изпълни задълженията за намаляване към 2020г. и 2030г. на общите годишни антропогенни емисии на следните замърсители на атмосферния въздух: серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амоняк (NH₃) и фини прахови частици (ФПЧ_{2.5}), спрямо емисиите за определената в Директива (ЕС) 2016/2284 за базова 2005г.

Програмата включва целите, приложимите мерки, които трябва да доведат до намаляване на емисиите, сроковете за прилагането на мерките, необходимите финансови средства и отговорните институции. Предвидените мерки са в сектори, които са по-значими източници на емисии в атмосферния въздух, като селско стопанство, автомобилен транспорт и битово отопление.

Освен постигането на изискванията на Директива (ЕС) 2016/2284, намаляването на емисиите следва да допринесе за постигане на нормите за качество на атмосферния въздух (КАВ), тоест, постигане на нива на замърсяване, които не водят до значителни отрицателни въздействия и рискове за човешкото здраве и за околната среда.

Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха ще допринесе за постигането и на други цели:

- Дългосрочната цел на ЕС за постигане на нива на КАВ в съответствие с насоките за КАВ, публикувани от Световната здравна организация;
- Целите на ЕС в областта на биологичното разнообразие и екосистемите в съответствие със Седмата програма за действие в областта на околната среда;
- По-добро взаимодействие между политиката на ЕС по отношение на КАВ и други политики на ЕС, по-специално политиките в областта на климата и енергетиката.

Национална стратегия за развитие на концесиите в Република България (2018-2027)

Националната стратегия за развитие на концесиите в Република България (2018 г.-2027 г.) е приета от Координационния съвет по концесиите на основание чл. 38, ал. 1,

т. 1 от Закона за концесиите (ЗК) на заседание на съвета, проведено на 19 юни 2018 г. На заседанието, проведено на 20 юни 2018 г., Министерският съвет одобри така приетата стратегия на основание чл. 37, т. 1 от ЗК.

Националната стратегия за развитие на концесиите съдържа общите и специфичните цели и основните приоритети за възлагане на концесиите в страната.

Стратегията е основа за разработване на плана за действие за държавните концесии и на планове за действие за общинските концесии, срокът за одобряване на които от Министерския съвет, съответно от общинските съвети, е до 3 месеца от одобряването на стратегията.

Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.

Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия се разработва на основание чл. 6а, ал. 2, т. 1 от Закона за защита при бедствия и очертава визията за намаляване на риска от бедствия на територията на Република България. НСНРБ отчита международния подход за осигуряване на съгласуваност на политиките за намаляване на риска от бедствия, адаптиране към промените в климата и устойчиво развитие, съгласно Рамката за намаляване на риска от бедствия от Сендай 2015-2030, Парижкото споразумение за климата и Програмата за устойчиво развитие на ООН до 2030 година „Да преобразим нашия свят“.

Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия определя посоката на действие до 2030 г., като очертава съгласувана рамка за адекватно намаляване на съществуващите рискове и недопускане възникването на нови, повишаване на готовността и способностите за реагиране и бързото възстановяване след бедствия, при спазване на принципа „да изградим отново, но по-добре“.

Интегрирана транспортна стратегия в периода до 2030 г.

Интегрираната транспортна стратегия в периода до 2030 г. представлява всеобхватен план за устойчиво развитие на транспортната система на Република България и рамка за инвестиции в транспорта.

Документът е съобразен с изискванията за обхват, структура и съдържание на всеобхватен транспортен план и отговаря на приложимите тематични предварителни условия за ЕСИФ за периода 2014-2020 г., поети като ангажимент в Споразумението за партньорство с Република България.

Стратегията определя приноса на Република България към Единното европейско транспортно пространство в съответствие с Общите приоритети, съгласно член 10 от Регламент (ЕС) № 1315/2013 на Европейския парламент и на Съвета, включително приоритети за инвестиции в основната и разширената TEN-T мрежа и във второстепенната свързаност.

С разработването на Интегрираната транспортна стратегия в периода до 2030 г. са постигнати следните специфични цели:

- Създадена е база данни, необходима за целите на анализите на транспортния сектор, за прогнозиране на развитието на транспортната система и за разработване на

национален транспортен модел;

- Извършен е детайлен анализ на нуждите на транспортния сектор, включващ автомобилен, железопътен, вътрешноводен, морски, въздушен и интермодален транспорт;

- Разработен е Национален мултимодален транспортен модел;

- Дефинирани са национални стратегически цели и стратегически приоритети;

- Формулирани са подходящи мерки за постигане на набеязаните цели;

- Предложен е списък с реалистични проекти, предвидени за съфинансиране от КФ и ЕФРР (със съответните времеви график, бюджет и източници на финансиране);

- На база извършени анализи са предложени мерки за развитие на административния капацитет на бенефициентите за подготовка и изпълнение на предвидените проекти;

- Изготвена е Стратегическа екологична оценка (СЕО) на Интегрирана Транспортна Стратегия в периода до 2030, съгласно изискванията на чл. 29, ал. 1 на Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, която е одобрена от МОСВ. Становището по ЕО № 1-1/2017 на МОСВ и заложените в него условия и мерки са неотменна част от ИТС, и в частност – Доклад 7 на ИТС. Те ще бъдат прилагани към всички планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, относими към или произтичащи от стратегията и ще бъдат съобразявани при техните етапи на изготвяне и реализация.

Национална стратегия за развитие на минната индустрия

Националната стратегия има за цел устойчиво развитие на минната индустрия чрез осигуряване на балансиран икономически, социално и екологично отговорен подход към проучването, добива и преработката на подземни богатства в Република България. Постигането на тази цел изисква създаване на прозрачна регулаторна и фискална среда, както и на достъпна и ефективна институционална среда.

Реализирането на стратегическите цели на Националната стратегия ще гарантира:

- Стабилна инвестиционна среда за отрасъла;

- Създаването и изпълнението на целенасочени дългосрочни програми за проучване, добив и преработка на подземните богатства;

- Ефективна система за контрол на дейностите по проучване, добив и преработка на подземните богатства;

- Превенция на незаконния добив;

- Ефективно обслужване и регулиране на дейностите в отрасъла от добре обучен и ресурсно осигурен персонал.

Обща стратегия за управление и развитие на хидромелиорациите и защита от вредното въздействие на водите

Стратегията предвижда сектор „Хидромелиорации“ да управлява инфраструктурата за предоставяне на напоителни и отводнителни услуги и да надзирава инфраструктурата за защита от наводнения и корекциите на реки, която предпазва земеделските земи от вредното въздействие на водите. Един добре представящ се

подсектор по напояване и отводняване предлага значителни възможности за насърчаване на конкурентоспособността на селското стопанство, тъй като подобрява производителността и същевременно води до намаляване на загубите на доход за фермерите в години с по-неблагоприятни климатични условия. Ето защо напояването е важно за справяне с нестабилността на цените, тъй като до голяма степен защитава земеделските стопани от значителен спад в производството и осигурява сравнително стабилни добиви в периоди на лоши метеорологични условия и променливи цени. Съгласно решението на Министерския съвет министърът на земеделието и храните следва ежегодно до 31 март да внася в Министерския съвет отчет за изпълнението на стратегията за предходната година и годишен план за нейното изпълнение, включващ отделни мерки, бюджет и източник на финансиране, отговорна институция и срок за изпълнение.

Стратегия за устойчиво развитие на туризма в България 2014-2030 г.

Стратегията има за задача да осигури трайна конкурентоспособност на България като туристическа дестинация, да подпомага устойчивото развитие на туристическата индустрия, да се опира в максимална степен на информацията, придобита от маркетинговите проучвания, доклади, анализи и прогнози в т.ч. на международни източници като Световната туристическа организация към ООН, Европейската туристическа комисия, World Tourism & Travel Council, Euromonitor, Eurostat и др., да отчита очакванията и намеренията на всички заинтересовани страни, да е съобразена с изискванията за създаване на правилно, реалистично и стабилно позициониране на България на целевите пазари и да бъде гъвкава.

Стратегията за устойчиво развитие на туризма в България с хоризонт 2030 г. подготвя набор от дългосрочни стратегии в областта на планирането, инвестициите, вътрешния туризъм, проучванията, предоставянето на услуги, подобряването на инфраструктурата и транспорта, професионалната подготовка и квалификация на заетия в туризма персонал, диверсификацията на туристическия продукт, възстановяване и поддръжка на съществуващи туристическо зони и подобряване облика на дестинацията като цяло.

Стратегия за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията в Република България за периода 2014-2023 г.

В стратегията са актуализирани и представени основните цели и приоритети на отрасъл ВиК в Република България, като същевременно в него са включени и предложения за изпълнението и финансирането на политиките за постигане на тези цели за период от десет години. Стратегията обединява констатациите, направени в хода на проведените консултации и междинните анализи, включително прегледа на регулаторната рамка, прегледа на публичните разходи и стратегическия финансов план - обект на разработка и обсъждане със заинтересованите страни от месец септември 2012 г. до настоящия момент. Като се има предвид, че много от капиталовите инвестиции във

ВиК имат дълъг полезен живот, оценката на необходимите разходи, и стратегическият финансов план са разработени за срок от 25 г. Това е гаранция, че мерките предложени в десетгодишната стратегия са всъщност съвместими с един устойчив ВиК отрасъл в дългосрочен план.

Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор

Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор в Република България се разработва във връзка с изискванията на чл. 151 от Закона за водите.

Основните етапи на разработването включват:

1. Изготвяне на детайлни анализи на ситуацията в сектора – водни ресурси и инфраструктура във водния сектор.
2. Разработване на Проект на Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор в Република България и организиране на обществено обсъждане.
3. План за действие към Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор в Република България, в краткосрочна (2013-2015 г.), средносрочна (2016-2021 г.) и дългосрочна (2022-2037 г.) перспектива.

Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България.

Националният план за действие за устойчива употреба на пестициди е разработен със съдействието и експертната помощ на всички компетентни държавни институции, както и заинтересованите страни – земеделски асоциации, индустрията и неправителствени организации. Иниципирането, координацията и цялостния процес по разработване на плана, е осъществено от експерти от Българска агенция по безопасност на храните.

В плана за действие са разписани целите, към които държавата ще се стреми през следващите години и мерките за постигането им. Посочени са показателите, по които ще се определя напредъка, свързан с изпълнението на заложените цели и мерки. Чрез обобщаване и анализиране на информацията, относно употребата на продукти за растителна защита и тяхното въздействие върху здравето на хората и околната среда, ще се проследи постигането на устойчива употреба на пестициди в страната през следващите години.

Актуализираният Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България е приет с Решение № 571 на Министерския съвет от 13 август 2020 г.

Актуализираната национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012-2030 г.)

Стратегията е основен документ, който формулира приоритетните направления и задачи в областта на демографската политика, насочени към забавяне темповете на намаляване на броя на населението с тенденция за стабилизирането му в дългосрочен

план и осигуряване на високо качество на човешкия капитал, включващ хората с тяхното здравословно състояние, образованост квалификация, способности и умения. Тя надгражда Националната стратегия за демографско развитие 2006 - 2020 г.

Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 г.

Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 г. е средносрочен стратегически документ, който дава насоките за устройство, управление и опазване на националната територия и акватория и създава предпоставки за пространствено ориентиране и координиране на секторните политики. Заедно с Националната стратегия за регионално развитие 2012 – 2022 г. тя е основен документ в най-новото ни законодателство и дългоочакван инструмент за интегрирано планиране и устойчиво пространствено, икономическо и социално развитие.

Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 – 2022 г.

Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) за периода 2012 – 2022 г. е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

НСРР определя дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие, която има интегрален характер, дава възможност за координация на секторните политики на територията и съдейства за тяхното синхронизиране.

Стратегията е изградена на база съществуващата Национална стратегия за регионално развитие за периода 2005 – 2015 г., актуализираният документ за нейното изпълнение и междинния доклад от нейното изпълнение.

Стратегически план за развитие на културния туризъм

Документът е разработен през периода 2007 – 2009 г. с финансовата подкрепа на италианското правителство. Практически документът представлява каталогизиране на културните ценности в България – а това са повече от 300 археологически обекта, равняващи се на 80% от археологическото наследство на страната, и съответно териториално маркетингово проучване.

Стратегическият план за развитие на културния туризъм в България обръща специално внимание на състоянието на инфраструктурата в страната. Съществуващите пътища, пристанища и летища се оценяват като неподходящи за логистичните и транспортни нужди на страната. Предлага се план за инвестиции за укрепване и модернизиране на инфраструктурата като общ проект за подобряване на туристическия продукт.

Съставна част на Стратегическия план за развитие на културния туризъм в България

е стратегията за локалните системи. Тя трябва да допринесе за подчертаване на идентичността, специфичността и богатството на културните, историческите, археологическите и природни ресурси на България, да свърже ресурсите на една област в обща рамка и да ги превърне във фактор за усиляване на туристическата атрактивност и за икономическо развитие. В този смисъл територията на страната е разделена на 13 области, наречени ЛоКуС-и, всяка от тях със специфични културни ресурси.

II.2. Европейско законодателство

Съгласно чл. 249 от Договора за ЕС и поправките: „задължителна за всяка държава членка, към която е насочена във връзка с целите, които трябва да се достигнат, оставя формата и начина за изпълнението и прокарването на личната преценка на националните институции на страните членки.“

С други думи, всяка страна членка е задължена да интегрира европейските директиви в националното си законодателство. Директивите в по-голямата си част уреждат много специфични данни; количеството и носителите на веществата, замърсяващи околната среда, за да се предотврати по-нататъшното екологично замърсяване, да се запазят водните системи, да се осигури качеството на питейната вода, да се предпази разрушаването на озоновия слой.

ДИРЕКТИВА 2015/2193/ЕС на европейския парламент и на съвета от 25 ноември 2015 г. за ограничаване на емисиите във въздуха на определени замърсители, изпускани от средни горивни инсталации

ДИРЕКТИВА 2014/52/ЕС на европейския парламент и на съвета от 16 април 2014 г. за изменение на Директива 2011/92/ЕС относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда

ДИРЕКТИВА 2012/18/ЕС на европейския парламент и на съвета от 4 юли 2012 година относно контрола на опасностите от големи аварии, които включват опасни вещества, за изменение и последваща отмяна на Директива 96/82/ЕО на Съвета

ДИРЕКТИВА 2011/92/ЕС на европейския парламент и на съвета от 13 декември 2011 година относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда

ДИРЕКТИВА 2010/75/ЕС от 24 ноември 2010 година относно емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването)

ДИРЕКТИВА 2009/31/ЕО на европейския парламент и на съвета от 23 април 2009 година относно съхранението на въглероден диоксид в геоложки формации и за изменение на Директива 85/337/ЕИО на Съвета, директиви 2000/60/ЕО, 2001/80/ЕО, 2004/35/ЕО, 2006/12/ЕО и 2008/1/ЕО, и Регламент (ЕО) № 1013/2006 на Европейския парламент и на Съвета

ДИРЕКТИВА 2009/30/ЕО на европейския парламент и на съвета от 23 април 2009 година за изменение на Директива 98/70/ЕО по отношение на спецификацията на бензина, дизеловото гориво и газьола и за въвеждане на механизъм за наблюдение и намаляване на нивата на емисиите на парникови газове и за изменение на Директива 1999/32/ЕО на Съвета по отношение на спецификацията на горивото, използвано от плавателни съдове по вътрешните водни пътища, и за отмяна на европейския парламент

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

и на съвета на Директива 93/12/ЕИО
ДИРЕКТИВА 2009/29/ЕО от 23 април 2009 година за изменение на Директива 2003/87/ЕО с оглед подобряване и разширяване на схемата за търговия с квоти за емисии на парникови газове на Общността
ДИРЕКТИВА 2008/101/ЕО на европейския парламент и на съвета от 19 ноември 2008 година за изменение на Директива 2003/87/ЕО с цел включване на авиационните дейности в схемата за търговия с квоти за емисии на парникови газове в рамките на Общността
ДИРЕКТИВА 2008/98/ЕО на европейския парламент и на съвета от 19 ноември 2008 година относно отпадъците и за отмяна на определени директиви
ДИРЕКТИВА 2008/68/ЕО на европейския парламент и на съвета от 24 септември 2008 година относно вътрешния превоз на опасни товари
ДИРЕКТИВА 2008/1/ЕО на европейския парламент и на съвета от 15 януари 2008 година за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването (кодифицирана версия) (отм.)
ДИРЕКТИВА 2007/2/ЕО на европейския парламент и на съвета от 14 март 2007 година за създаване на инфраструктура за пространствена информация в Европейската общност (INSPIRE)
ДИРЕКТИВА 2006/21/ЕО на европейския парламент и на съвета от 15 март 2006 година относно управлението на отпадъците от миннодобивните индустрии и за изменение на Директива 2004/35/ЕО
ДИРЕКТИВА 2004/101/ЕО на европейския парламент и на съвета от 27 октомври 2004 година за изменение на Директива 2003/87/ЕО за установяване на схема за търговия с квоти за емисии на парникови газове в рамките на Общността по отношение на проектите механизми, предвидени в Протокола от Киото
ДИРЕКТИВА 2004/35/ЕО на европейския парламент и на съвета от 21 април 2004 година относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологичните щети
ДИРЕКТИВА 2004/1/ЕО на комисията от 6 януари 2004 година за изменение на Директива 2002/72/ЕО по отношение на спирането на употребата на азодикарбонамид като разпенващ агент (отм.)
ДИРЕКТИВА 2003/105/ЕО на европейския парламент и на съвета от 16 декември 2003 година за изменение на Директива 96/82/ЕО на Съвета относно контрола на опасностите от големи аварии, които включват опасни вещества (отм.)
ДИРЕКТИВА 2003/87/ЕО на европейския парламент и на съвета от 13 октомври 2003 година за установяване на схема за търговия с квоти за емисии на парникови газове в рамките на Общността и за изменение на Директива 96/61/ЕО на Съвета
ДИРЕКТИВА 2003/35/ЕО на европейския парламент и на съвета от 26 май 2003 година за осигуряване участието на обществеността при изготвянето на определени планове и програми, отнасящи се до околната среда и за изменение по отношение на участието на обществеността и достъпа до правосъдие на Директиви 85/337/ЕИО и 96/61/ЕО на Съвет
ДИРЕКТИВА 2003/4/ЕО на европейския парламент и на съвета от 28 януари 2003 година относно обществения достъп до информация за околната среда и за отмяна на Директива 90/313/ЕИО на Съвета

ДИРЕКТИВА 2001/42/ЕО на европейския парламент и на съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда
ДИРЕКТИВА 2001/41/ЕО на европейския парламент и на съвета от 19 юни 2001 година относно двадесет и първо изменение на Директива 76/769/ЕИО на Съвета за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите-членки относно ограниченията за пускането на пазара и употребата на някои опасни вещества и препарати, по отношение на вещества класифицирани като канцерогенни, мутагенни или токсични за репродукцията

ДИРЕКТИВА 1999/32/ЕО на съвета от 26 април 1999 година относно намаляването на съдържанието на сяра в определени течни горива и за изменение на Директива 93/12/ЕИО

ДИРЕКТИВА 98/70/ЕО на европейския парламент и на съвета от 13 октомври 1998 година относно качеството на бензиновите и дизеловите горива и за изменение на Директива 93/12/ЕИО на Съвета

ДИРЕКТИВА 2008/99/ЕО относно защита на околната среда чрез наказателно право според която държавите членки следва да прилагат ефективни, пропорционални и възпиращи наказателно-правни санкции за най-тежките престъпления във връзка с околната среда.

ДИРЕКТИВА 2018/851/ЕС на европейския парламент и на съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директивата 2008/98/ЕО относно отпадъците, която въвежда нови разпоредби с цел стимулиране на предотвратяването на образуване на отпадъци и рециклирането като част от йерархията на отпадъците, изясняването на ключови понятия, като дефинициите за отпадък, оползотворяване и обезвреждане, както и установяване на подходящи процедури, приложими за странични продукти и край на отпадъка.

ДИРЕКТИВА 2000/60/ЕС, установяваща рамката за действията на Общността в областта на политиката за водите, като за първи път в стратегически документ са засегнати всички видове води (повърхностни, подземни, крайбрежни).

ДИРЕКТИВА 2009/28/ЕО за енергията от възобновяеми източници, приета на 23 април 2009 г. за отмяна на Директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО, която определя задължителна цел за 20% дял на възобновяемите източници на енергия в потреблението на енергия в ЕС, разбита в задължителни на национално равнище под-цели, като се вземат предвид различните начални точки на държавите членки.

ДИРЕКТИВА 96/62/ЕО относно оценката и управлението на качеството на околния въздух, която формулира основните принципи на една обща стратегия, която: да определи и установи цели за качеството на околния въздух в Общността със съответните срокове за тяхното постигане, разработени с цел избягване, предотвратяване или ограничаване на възможните вредни въздействия върху човешкото здраве и околната среда.

ДИРЕКТИВА 92/43/ЕИО за запазването на природните местообитания и на дивата флора и фауна, чиято главна цел е да съдейства за запазването на биологичното разнообразие, зачитайки икономическите, социалните, културните и регионалните изисквания.

ДИРЕКТИВА 2009/147/ЕО за опазване на дивите птици, която урежда обща рамка за

опазването на естествено срещащите се видове диви птици и местообитанията им в Европейския съюз.

II.3. Принципи

Националната програма за опазване на околната среда определя дългосрочната стратегия за опазване на компонентите на околната среда в България и ефективното използване на ресурсите, както и рамката за вземане на решения, съгласно законодателството и политиките на Европейската Общност. В опазването на околната среда могат да се дефинират следните основни принципи.

Принципът на предпазните мерки

Този принцип представлява инструмент за управление на риска, който може да се прилага, когато съществува научна несигурност във връзка с предполагаем риск за човешкото здраве или околната среда, произтичащ от определено действие или политика. Например, за да се избегне увреждане на човешкото здраве или околната среда в случай на съмнения във връзка с потенциално опасното въздействие на даден продукт, могат да бъдат дадени инструкции за прекратяване на разпространението на въпросния продукт или за изтеглянето му от пазара, ако продължава да съществува несигурност след изготвянето на обективна научна оценка. Този вид мерки трябва да бъдат недискриминационни и пропорционални и трябва да се преразглеждат при получаване на допълнителна научна информация.

Принципът за устойчиво развитие

Основата за разработване на Принципа за устойчиво развитие е Шестата Програма за Действие на Общността за околна среда. Устойчиво развитие означава, че нуждите на настоящето поколение трябва да се задоволяват, без компромиси, с възможност на бъдещите поколения да задоволят своите собствени потребности. Това е основна, всеобхващаща цел на Европейската Общност, която е част и от Договора за създаване на ЕС, покриваща всички политики и дейности на Общността. Устойчивото управление на отпадъците означава свеждане на употребата на естествени ресурси до минимум, увеличаване на дейностите по предотвратяване образуването, обезвреждането и рециклирането на отпадъците и осъществяване на третирането и депонирането на отпадъците с минимално въздействие върху околната среда, което да запазва доколкото е възможно повече ресурсите и да съхранява околната среда за бъдещите поколения.

Принципът на предотвратяването

Принципът на предотвратяването е въведен на конференцията на Обединените Нации по околна среда и Развитие през 1992 г. в Рио де Жанейро. Декларацията от Рио за Околна среда и Развитие определя принципа, както следва: “Където съществува заплаха от сериозни необратими щети, липсата на пълно научно обяснение не трябва да се използва като причина за отлагане на ценово-ефективните мерки за защита на околната среда от деградацията ѝ”. Тези превантивни мерки ще бъдат взети под внимание за защита на околната среда от въздействието на отпадъците, което означава,

че трябва да бъдат използвани такива мерки, които в най-малка степен увреждат околната среда. Това също включва и намаляване на генерирането на парникови газове.

Принципът за предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него

Така нареченият принцип на превантивността, съгласно който задължените лица следва да насочат усилията си и да предприемат действия, насочени към предотвратяване на възможните замърсявания пред последващото отстраняване на вече причинените вреди. При установяване на причинени вреди се прилага принципа Замърсителя плаща. Всички необходими разходи по превенцията и отстраняване на причинените вреди трябва да бъдат поети от отговорните лица.

Йерархия на управлението на отпадъците

Йерархията на управлението на отпадъците е определена в рамковата директива за отпадъци, транспонирана в националното законодателство със ЗООС, ЗУО и подзаконовата нормативна рамка. Управлението на отпадъците следва да се извършва чрез предприемане на мерки за насърчаване на вариантите, които да обезпечават най-благоприятните решения и мерки за управление на отпадъците, като се следва следната последователност: предотвратяване образуването на отпадъци; подготовка за повторна употреба; рециклиране; друго оползотворяване (например за получаване на енергия); обезвреждане.

Принципът за участие на обществеността

Принципът представлява въвличане на обществеността при вземането на управленски решения и изпълнението на решенията. Участието на обществеността се определя като даване възможност на хората да въздействат върху резултатите от плановете и целия процес по опазване на околната среда, което се явява инструмент за подобряване вземането на решения, за създаване информираност за екологични въпроси и за повишаване възприемането и сътрудничеството за конкретния план/дейност/мярка. Участието на обществеността се препоръчва при всеки етап от процеса на управление и опазване на околната среда.

Принципът за информираност за състоянието на околната среда

Както в световен мащаб, така и в Република България вниманието към екологичните проблеми нараства с всяка изминала година. Наблюдава се тенденция правителствата да преразглеждат политиките си относно мерките за опазване на околната среда и ограничаване вредните влияния върху нея. Принципът се основава на необходимостта от информираност на населението за проблемите на околната среда, с цел природо-съобразен и еколого-ориентиран начин на живот. Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда, като всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

Принципът Замърсителят Плаща

Принципът Замърсителят плаща означава, че лицето, което замърсява трябва да плати разходите за отстраняване на замърсяването. В сектора на управление на отпадъците това означава, че генераторът на отпадъци трябва да поеме пълната стойност за третирането и окончателното обезвреждане на образуванияте от него отпадъци.

Принципът за съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие

Човекът е особено отговорен за опазването и разумното управление на живата природа и нейната среда, които се намират под сериозна заплаха във връзка с редица неблагоприятни фактори. Генетичната основа на живота на Земята не трябва да се подлага на опасности, популацията на всяка форма живот, дали дива или опитомена трябва да бъде запазена на ниво, което е достатъчно за нейното оцеляване. Принципите за опазване на природата трябва да бъдат прилагани към всички части на земната повърхност, сушата и морето, уникалните райони, със своите типични представители от всички видове екосистеми и средата на обитаване на редки и изчезващи видове трябва да бъдат осигурени с особен вид защита. Екосистемата и организмите, така също ресурсите на сушата, морето и атмосферата трябва да бъдат управлявани по начина, по който се осигурява и се запазва постоянната им производителност.

Принципът за възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредените райони

Съгласно този принцип отговорните лица следва да предприемат действия, насочени към подобряване на увредени и замърсени райони, чрез отстраняване на констатираните замърсявания и възстановяване на първоначалната среда.

Принципът за интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения

Създаването на благоприятни условия и окуражаването на граждани и предприятия да интегрират екологичните и социални съображения във всичките им дейности, то политиките за устойчиво развитие ще създадат печеливши обстоятелства, благоприятни за икономиката, заетостта и околната среда. Необходима е интегриране на стратегия за устойчиво развитие на в политиките за секторите, причиняващи най-големи вреди в околната среда.

Принципът за достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да й бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

Национален принцип на самостоятелността

Страните членки на ЕС трябва да предприемат подходящи мерки в сътрудничество с другите страни членки на ЕС, където е необходимо или препоръчително, за да се установи интегрирана и подходяща мрежа за инсталациите за

депониране, взимайки под внимание най-добрата налична технология, без излишни разходи. Мрежата трябва да позволява на Общността като цяло, да бъде отговорна за депонирането на отпадъците, индивидуално да подпомага страните членки, взимайки под внимание географските условия или нуждите от конкретни инсталации за определени видове отпадъци, т.е всяка страна членка на ЕС трябва да въведе необходимите капацитети за третиране на отпадъците, за да осигури третиране на собствените си отпадъци.

Принципът на близост

Инсталациите за третиране трябва да са разположени възможно най- близо до източника на отпадъците, отчитайки аспектите свързани с околната среда, здравето на населението и технологиите, което също включва и финансови разчети. Общите представи са, че генерирането на отпадъци също трябва да се вземе под внимание за депонирането им, както и тяхната близост.

Най-добри налични техники

Принципът се позовава на изискванията на Директивата на Европейския Съвет 96/61/ЕС и Закона за опазване на околната среда. Съгласно изискванията на тези документи, когато се проектира нова инсталация, трябва да се прилагат най-добрите налични техники (НДНТ) за защита на околната среда. НДНТ трябва да “вземат под внимание техническите характеристики на избраната инсталация, географското разположение и местните условия на околната среда и трябва да бъде осигурено малко разстояние или намаляване на трансграничното замърсяване и осигуряване на високо ниво на защита на околната среда, като цяло”. НДНТ са резултат от систематичен и консултативен процес за вземане на решения във фазата на планиране и кандидатстване за разрешение, като се акцентира върху защитата на околната среда. НДНТ установява пакет от цели, при които избора или комбинацията от няколко, осигуряват най-малка вреда върху околната среда като цяло и имат приемливи стойности за краткосрочни, средносрочни и дългосрочни цели.

Отговорност на производителя

Разглеждайки жизнения цикъл на един продукт от неговото производство до края на полезния му живот се вижда, че производителят на продукта, чрез възприетите решения за дизайн и състав на съответното изделие има доминираща роля, която до голяма степен определя потенциала за образуване на отпадъците и характеристиките на последващото им третиране. В тази връзка е необходимо, производителите на продукти да поемат отговорност за: предотвратяване и намаляване на отпадъци, образувани при производството на техните продукти; проектиране и разработване на продукти, които подлежат на рециклиране и не съдържат материали, представляващи риск за околната среда; развиване на пазари за повторната употреба и рециклирането на отпадъците, образувани след крайната употреба на пусканите на пазара стоки. Всичко това следва да се извърши при съблюдаване условията за сигурност на произведените продукти и икономическите възможности и ефективност.

Принципът отговорност на производителя е обвързан със задължения на

производителите или лицата, пускащи на пазара продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци, да постигат определени количествени цели за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване.

Интегрирано управление на отпадъците

Интегрираното управление на отпадъците изисква вземане на решения и прилагане на ясно определени количествени цели в рамките на една система, състояща се от законови, технически, организационни и икономически мерки, идентифицирани източници на ресурси и определени отговорности за всички участници, изпълняващи тези цели. Интегрираното управление съчетава всички останали принципи на политиката по управление на отпадъци, като гарантира взаимодействие и оптимално съчетаване на различните методи и подходи, целящи достигане на икономическо и еколого-ефективно управление на отпадъците.

Опазване на ресурсите

Основен принцип, на основата на който са разработени няколко от наложените по-горе принципи. Принципът придобива голяма значимост с нарастване на важността на проблема с климатичните промени, а също и увеличаването на стойността на ресурсите. Шестата програма за действие за околната среда също определя виждането за съвместяването на ресурсите, продуктите и политиките за отпадъци.

Най-добър цялостен резултат за околната среда и оценка на жизнения цикъл на отпадъците

Основната цел за бъдещото управление на отпадъците е постигане на най-добър цялостен резултат за околната среда. Постигането на тази цел изисква продължителни проучвания и събиране на данни, които не съществуват понастоящем. Принципът за йерархия при управлението за отпадъците се използва като водещ при управлението на отпадъците. Известно е, че силно замърсените отпадъци не биха могли да се рециклират или биха могли да се рециклират, но само след отделяне на голямо количество ресурси, които не биха могли да оправдаят ползите за околната среда.

III. ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА И ТЕРИТОРИАЛНО-АДМИНИСТРАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА

III.1. Географска характеристика

Община Благоевград (фигура № 1) е най-голямата по население и третата по територия в рамките на област Благоевград (с площ от 621 км²). Разположена е в Югозападна България, в най-западната част на Рило-Родопския масив. Съставена е от 26 населени места (с общо 76 571 жители - данни от НСИ към 31.12.2014 г.). Общинският център Благоевград се намира в долината на река Струма, на 360 м. надморска височина в непосредствена близост до югозападните склонове на Рила на главен път Е-79, на 100 км. южно от София. Градът отстои на 27 км. от границата с Република Македония, на 80 км. от границата с Република Гърция и на 200 км. от Солун. През града преминава река Благоевградска Бистрица.

Фигура 1. Географска карта на община Благоевград

Районът граничи с две съседни страни (Гърция и Македония), докато общината само с Република Македония, което е предпоставка за ефективното развитие на трансгранично сътрудничество. Връзката с Македония е чрез ГКПП „Златарево” и ГКПП „Станке Лисичково”. Характеристики и специфичност на географския район за състоянието на околната среда се обуславят от: Стратегическо разположение по направленията на европейските транспортни коридори, граница с добре развитата мрежа от регионална и местна транспортна инфраструктура; Изградената АМ “Струма”; Достъпност до железопътен транспорт и наличието на четири гранични пункта за областта и 2 за общината. Транспортните връзки се осъществяват основно по главен път Е-79 и електрифицираната ЖП линия СЕ-855, които са част от междудържавни коридори; Изграждащата се газо-снабдителна инфраструктура е основен фактор за устойчиво развитие на района. През територията преминава магистрален газопровод за Гърция; Разнообразните климатични, геоложки и хидроложки условия, уникалната флора и фауна, богатото разнообразие на видове, съобщества и природни местообитания, както и фактът, че на територията попадат Национални и Природни паркове с голяма значимост. Регионът се характеризира с многоотраслова икономическа структура. По-големите действащи обекти са в сферата на хранително-вкусовата и преработвателна промишленост, текстилната промишленост, дървопреработвателната и мебелна промишленост, метало-обработката.

III.2. Релеф

В релефно отношение районът е изключително разнообразен, от равнинен до високопланински, като в преобладаващата си част е планински и котловинен. В рамките му се включват Благоевградската котловина и планините Влахина и Рила. Най-високата точка на региона е при Голям Мечи връх (2 617 м. Югозападна Рила). Релефът, като ресурс предлага различни акценти, които може да бъде водещи в туристическия продукт на региона - долината на Струма, високите планини (Рила и Пирин) и др., докато останалите територии и форми имат диверсифициращо значение. Забележителни релефни форми, които по своята атрактивност и уникалност са изключително ценен туристически ресурс в рамките на района са високите планински върхове на Рила и Пирин, Бистришки циркус, карстовите форми във Влахина и др.

III.3. Климат

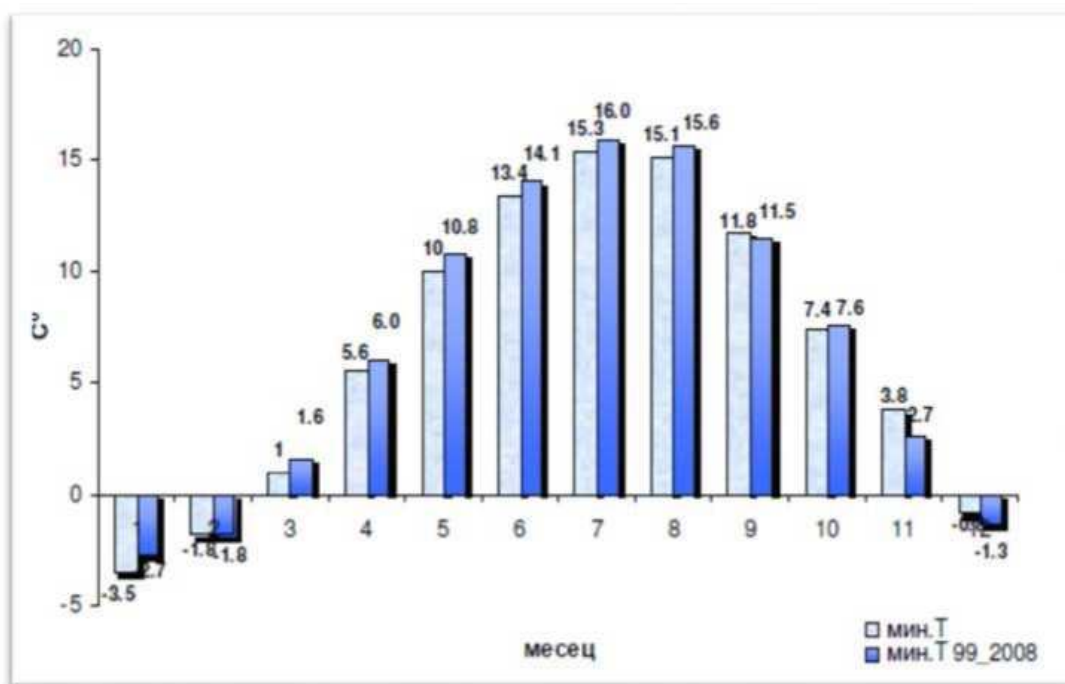
Осемдесет процента от общината попадат в преходно-континенталната климатична област със силно влияние на топъл средиземно морски въздух, нахлуващ по долината на р. Струма, което предопределя сравнително високи средни температури през зимата. Останалите двадесет процента, разположени на по-голяма надморска височина, имат типично планински климат (фигура №2). Средногодишната температура в общината е +12,4°C, а средната лятна +16,5°C. Средните месечни максимални температури са в граници от +4,7 - 6,1°C през януари до +30,6 до 30,8°C през лятото. При някои топли нахлувания максималната температура може да надхвърли +42°C. Максималните средни месечни температури през юли и август са почти идентични около +30°C, като в отделни години максимумът на температурите е през юли, а в други през август.

Фигура №2. Климатична карта на България

Средните месечни минимални температури (фигура №3) в района се движат от -3,2 до -2,7°С през януари до +15,3 до 16,0°С през юли.

Фигура № 3. Средногодишна температура

Средните минимални температури на горски просеки и поляни през зимата са от 0,5 до -1°С по-ниски от тези на открито място, за абсолютните максимални температури тази разлика може да бъде (в зависимост от размера на просеката) от 1 до 3-4°С. Средногодишната сума на валежите е около 590 л/м, като обикновено максимумът им е през есента, а минимумът - през лятото. Климата на региона се определя като благоприятен за развитие на туризъм, дейности на открито и климатолечение. В разпределението на валежите в този район се забелязва относително увеличение на зимните валежи и чувствително намаление на летните в сравнение с по-голямата част от територията на страната. Наблюдава се тенденция за изместване на минималните валежи от зимата към есента: септември - октомври. Вероятността да падне валеж през януари 20 мм. е 14%, а вероятността валежът да е в граници 41 - 60 мм. е 4%. През юли тези проценти са съответно 22% и 32%. В последните 10 години има тенденция на намаляване на валежите от януари до юли и нарастването им през есента и началото на зимата, като максимумът се отмества от юни към ноември.

IV. ПРИРОДНИ УСЛОВИЯ И РЕСУРСИ

IV.1. Води

Речната мрежа е гъста и се формира главно от малките притоци на р. Струма. Подземните води са общи за Благоевградската котловина и обхващат части от съседните общини - Невестино, Бобошево и Кочериново. При гр. Благоевград подземният отток се подхранва от р. Благоевградска Бистрица. Основната водна артерия на района е река Струма, която е най-голямата в Югозападна България. Реките имат своя принос и рекреативно въздействие като естетически елемент от живописния ландшафт на региона, но и като туристически ресурс, с предоставяне на възможности за риболов, водни спортове (Струма) и разходки и комбинирането на тези дейности с настаняване и ваканции в селски къщи - селски и еко-туризъм.

В рамките на региона са изградени множество, предимно малки язовири. Най-големият язовир в общината е язовир “Стойковци” с площ 1 300 дка. Най-значимият от гледна точка на туризма воден ресурс са множеството минерални извори, концентрирани върху територията на община Благоевград. В рамките на общината има над 30 извора, като водата в различните извори е с различна степен на минерализация, температура и приложение.

Основната отводнителна система на благоевградския басейн е река Струма. Тя навлиза в котловината при град Бобошево, където се влива река Джерман, дренираща едноименната долина (Горното поле). От изток река Струма приема водите на най-големите си притоци - реките Рилска и Бистрица, които събират водите от обширните високопланински дялове на Централна и Западна Рила. По-значителен десен приток е река Четирка, вливаща се в река Струма в най-южния край на котловината при село Покровник. Редица по-малки реки и долове с променлив воден режим са формирали и продължават да натрупват до устията си наносни поройни конуси. Големите речни артерии и по-малките водотоци сред котловината подхранват подземния отток и значителните запаси от безнапорните пресни, студени води, акумулирани главно в алувиалните и пролувиални чакълено-пясъчни наноси на техните заливни и най-ниските надзаливни тераси. Чрез гъстата ерозионно-овражна, талвегова мрежа в междуречията се подхранват и дренират подземните води в дебелия континентални - плейстоценски и неогенски наноси, с каквито е запълнена котловината. Многогодишният среден модул на водния отток от високопланинските пояси на Рила планина (над 2000 метра височина) е най-голям - до 30 - 40 l/s.km .За река Рилска при село Пастра средния отточен модул (за периода 1948 - 1968 г.) е определен на 28,6 l/s.™ или 900 мм. (Л. Зяпков, М. Йорданова, 1982)

IV.2. Почви

Преобладаваща част от територията на общината е заета от канелените горски почви, подходящи за отглеждане на тютюн, лозя и овощни насаждения. Формирането им протича при преходно-континентален и преходно-средиземноморски климат и при участието на топлолюбива широколистна, горска растителност, разнообразен почвен субстрат (силно натрошени и изветрели гранити, гранитогнайси, гнайси, слюдени шисти и др.) Канелените горски почви се разделят на типични, излужени и оподзолени канелени горски почви.

Типичните горски канелени почви имат ограничено разпространение в хълмистите и дълбоко разчленени райони. Развити са върху карбонатна основа и се характеризират с плитък профил, малка мощност, плътен строеж. По механичен състав са леко до тежко глинести с хумусно съдържание от порядъка на 3 - 5%.

Широко разпространени са и кафявите горски почви в пояса 1000 - 2000 м. Образувани са върху леко-песъчливо глинест елувий, делувий или пролувий, при влажен климат и широкото участие на широколистни (букови), иглолистни и смесени гори. Отличават се с малка мощност на почвения хоризонт (40 - 80 см.), незначителен хумусен хоризонт и незначително съдържание на хумус (3 - 9%).

Кафявите горски почви в общината са заети от горски масиви и алувиалните и делувиални почви край реките, които са подходящи за зеленчукопроизводство. Най-високите части на планините са заети от планинско-ливадни почви, върху които са развити богати пасища.

IV.3. Полезни изкопаеми

Многобройни и разнообразни са и откритите полезни изкопаеми на територията на Благоевградска област – гранити и мрамори в Пирин, Славянка и Родопите; гнайси, слюдени шисти и седиментни скали във Влахина и Малешевска планина; антимоновите руди в с. Рибново; молибденови в с. Бабяк; железни руди в с. Долен; въглища в с. Ораново – Симитлийския въглищен басейн, при с. Брежани, при с. Сухострел, в долината на р. Канина и край гр. Разлог. Кизелгур има при с. Гърмен, флуорит – край с. Палат, азбест – в с. Коларово, мрамор – край селата Илинденци и Петрово.

IV.4. Биологично разнообразие

Биологичното разнообразие включва в себе си многообразието от всички организми на генетично, видово и екосистемно ниво. Дейностите по опазване на биоразнообразието и неговото устойчиво развитие се провеждат на видово и екосистемно ниво.

Растителният и животински свят на района е изключително богат, което е следствие както на благоприятната комбинация фактори - географското местоположение (близостта до Средиземноморието), големите височинни разлики, разнообразните екологични условия. Наличието на обширни резерватни и паркови площи и ограничената антропогенна намеса (особено в пограничните и високопланинските части) са дали възможност на съхранение на редица редки и застрашени видове. Специфичен характер на растителния свят дават видове от минали геологични епохи - терциерни и глациални реликти и видовете с ограничено разпространение - български и балкански ендемити.

Животинският свят се характеризира с голямо видово разнообразие, особено при птиците - по долината на Струма минава „Аристотеловият“ миграционен път. През зимата тук намират благоприятни условия за живот някои северни птици.

IV.5. Административно-териториална характеристика

Демографската ситуация в Община Благоевград е резултат от действието на фактори и влияния, които от една страна са характерни за Р България, а от друга специфични за общината и обусловени от нейното демографско, историко-културно и социалноикономическо развитие. Съществено влияние оказват раждаемостта и смъртността, брачността, разводимостта, миграцията, полово-възрастовата, етническа, религиозна и образователна структури на населението. Те влияят на формирането на човешките ресурси в общината, както в количествено, така и в качествено отношение. Община Благоевград е най-голямата община в Благоевградска област.

IV.6. Социално-демографска характеристика

Информация за населението на община Благоевград за 2020 г. спрямо данните за страната е представена на следващата таблица.

Таблица 1 – Население към 31.12.2020 г.

Области	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Общо за страната	6 916 548	3 349 715	3 566 833	5 043 186	2 416 899	2 626 287	1 873 362	932 816	940 546
Община Благоевград	74 452	35 605	38 847	68 179	32 350	35 829	6 273	3 255	3 018

Източник: НСИ

Съгласно представените данни на интернет страницата на Националния статистически институт, населението в община Благоевград е с постоянна тенденция към намаляване, което е характерно, както за област Благоевград, така и за цялата страна.

Спадът в числеността на населението основно се дължи на липсата на развити ефективни икономически дейности, високата безработица, ниската обезпеченост с публични услуги, което води до високата миграция към големите градове и емиграция извън страната. В следствие на това се наблюдава голям спад в естествения прираст на населението, не само в общината, но в страната като цяло. Спадът в естествения прираст на населението е проява на регионално равнище на специфичния за България демографски преход, като се наблюдава увеличаване на разходите за издръжка на възрастните поколения и намаляване на разходите за защита на подрастващите поколения и на хората в активна възраст.

IV.7. Социално-икономически

Икономиката на община Благоевград е относително разнообразна и добре балансирана. Въз основа на анализ на статистическите данни за Брутният вътрешен продукт по икономически сектори, се очертава тенденция, аналогична на тенденцията на национално ниво. Основните сектори, които имат най-голям принос в икономическото

развитие и определят икономическия профил на Община Благоевград са на първо място услугите - търговия, хотелиерство и ресторантьорство, авто-сервизна дейност, транспорт, складиране; на второ място индустрия - промишлено производство, строителство, преработвателна промишленост и аграрния сектор, чиито принос е около 11%.

IV.8. Инвестиции

Фирмите на територията на община Благоевград, както и другите групи бенефициенти на средства от оперативните програми, съ-финасирани със средства от ЕС, са изключително активни. По данни на ИСУН (Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България) към края на месец август 2021 г. бенефициенти от община Благоевград са спечелили проекти, които се изпълняват в рамките на седемте оперативни програми на територията на област Благоевград. Общия брой на договорите е 617. Общата стойност с БФП е 126 041 361.48 лв. при обща стойност 144 869 180.88 лв. Общия брой бенефициенти е 936.

Освен по тези седем програми, бенефициенти от община Благоевград участват активно и в оперативните програми за трансгранично, транснационално и регионално сътрудничество.

V. АНАЛИЗ ПО КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

В основата на устойчивото развитие за община Благоевград е опазването на природата и околната среда. Общината провежда системно политика за подобряване на компонентите на околната среда, защита на природното наследство и популяризиране на биологичното разнообразие, като се стреми да осигури ефективно и ефикасно управление на отпадъците. Естественото разнообразие и силно изразената съхраненост на природните дадености допринасят за позитивно развитие на околната среда. Грижата за опазване на въздуха, водата, почвата, защитените територии и биологичното разнообразие се изразява в непрекъснатия контрол от страна на общината, институциите и гражданите и създаване на нетърпимост към нарушаване неприкосновеността на природата.

V.1. Състояние на атмосферния въздух

Качеството на атмосферния въздух, съответно нивата на концентрациите на замърсяващите вещества в приземния слой на атмосферата в даден район, е в зависимост от редица фактори, оказващи влияние върху разсейването или задържането на замърсителите в атмосферния въздух, като местоположение, интензивност, честота, продължителност и височина на емисиите, както и от метеорологичните фактори, като посока и скорост на вятъра, валежи, условия за температурни инверсии и други.

Основните източници на емисии в приземния атмосферен слой най-често могат да са от секторите промишленост, битово отопление и транспорт.

Под *качество на атмосферния въздух* се разбира състоянието на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените й съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход. Качеството на атмосферния въздух (КАВ) се оценява чрез норми, т.е. определени нива (стойности) за концентрациите на основните замърсители в атмосферния въздух, регистрирани за определен период от време (1 час, 8 часа, 24 часа, 1 година), установени с цел избягване, предотвратяване или ограничаване

Таваните на емисиите на прекурсори на ФПЧ_{10} (NO_x , SO_x и NH_3) за 2010 г., 2015 г. и 2020 г. са регламентирани с Директива 2001/81/ЕС и Гьотеборския протокол за ограничаване на годишните национални емисии, които страните трябва да изпълнят. Допустимите тавани за България са еднакви и за трите периода.

Фини прахови частици /ФПЧ10/

Фините прахови частици са фракция на общия суспендиран прах. Основни източници на прах за района на Благоевград са транспортът, промишлеността, енергетиката и битовото отопление.

Норми:

- средноденонощната норма /СДН/ за опазване на човешкото здраве - $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (не трябва да бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една календарна година)- допустимо отклонение - 50% от СДН;
- средногодишна норма /СГН/ за опазване на човешкото здраве - $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ - допустимо отклонение – 20% от СГН.

Оценката на качеството на атмосферния въздух и нивата на фини прахови частици (ФПЧ10) се извършва въз основа на анализ на факторите, които могат да имат принос към наднормените нива на замърсяване по отношение на:

- наличие на неблагоприятни климатични условия, в т.ч. ниски средноденонощни и средногодишни скорости на вятъра (под 2 m/s) или тихо време; образуване на мъгли; влияние на топографските условия (особености) на терена (напр. при котловинни и низинни форми на релефа); вертикално смесване на въздушни маси; противостоене на въздушни маси с океански произход с такива от континентален произход;
- наличие на специфични за дадено място други дисперсионни характеристики (т.е. характеристики на разпространение на замърсителите);
- наличие на други природни източници (силни ветрове, пренос на природни частици от сухи райони и др.).
- наличие на големи промишлени източници на замърсяване;
- наличие на други фактори, които оказват влияние върху замърсяването на въздуха (транспорт, бит, селско стопанство).

Замърсяването с ФПЧ10 продължава да бъде основен проблем за качеството на атмосферния въздух във община Благоевград.

През годините във всички РОУКАВ е регистрирано превишение на СДН и СГН за ФПЧ10.

Източник на регистрираните наднормени замърсявания са трансгранични, промишлените, изгаряне на горива в бита и транспортните дейности на територията на общината, както и замърсените и лошо поддържани пътни настилки.

Допълнителен принос към замърсяването на атмосферния въздух с прахови частици оказва и влиянието на неблагоприятните климатични условия в страната като слабо разреждане на локално емитираните замърсители в резултат на ниски скорости на вятъра (под $1,5 \text{ m/s}$), както и продължителни засушавания.

Според СЗО, излагането на наднормени концентрации на прахови частици за продължителен период може да причини или да влоши сърдечно-съдови и белодробни заболявания, сърдечни пристъпи и аритмии. Оценка¹ от 2013г. на Международната агенция за изследване на рака на СЗО (IARC) заключава, че замърсяването на въздуха на открито е канцерогенно за хората, като замърсяването на въздуха с прахови частици е най-тясно свързан с повишена честота на рак, особено рак на белия дроб. Това е в

допълнение към ролята, която замърсяването на въздуха играе за развитието на сърдечни и респираторни заболявания, включително остри респираторни инфекции и хронични обструктивни белодробни заболявания.

През 2020 г., на територията контролирана от РИОСВ Благоевград, са регистрирани 360 средноденонощни концентрации на ФПЧ 10, като 48 превишават средноденонощната норма (СДН) от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Съгласно Наредба №12/2010 г. ПС на СДН не може да бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една календарна година. На 17.11.2020 г. е измерена максималната концентрация на ФПЧ 10- $95.35 \mu\text{g}/\text{m}^3$, което е превишение от 1.91 пъти на СДН. През 2020 г. не се превишава средногодишната норма от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ - $29.32 \mu\text{g}/\text{m}^3$. За 2019 г. измерената средногодишната концентрация е $29.96 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Серен диоксид /SO₂/

Серният диоксид спада към групата на серните оксиди, които се формират при изгаряне на горива с високо сярно съдържание. Източници, свързани с неговото образуване са: топлоелектрическите централи, които използват сяросъдържащи горива - въглища, нефт, природен газ; черна и цветна металургия; химическа промишленост; добиване и дестилация на нефта; производство на сярна киселина и минерални торове и др.

За периода от 01.01.2020 г. до 31.12.2020 г. на територията на РИОСВ – Благоевград не са установени превишения на СЧН, като максималната измерена средночасова концентрация на серен диоксид е $314.79 \mu\text{g}/\text{m}^3$, регистрирана на 02.09.2020 г. в 22 ч. За същият период не са регистрирани превишения на средноденонощната норма за опазване на човешкото здраве за серен диоксид. СДН за серен диоксид не може да бъде превишавана повече от 3 пъти в годината.

Въглероден оксид /CO/

Въглеродният оксид е газ без цвят, без мирис, малко по-лек от въздуха, горящ газ и е силно токсичен. Образува се при изгарянето на различни видове горива при недостиг на кислород. Представлява един от най-широко разпространените атмосферни замърсители. Най - голям източник на СО е автомобилния транспорт – над 65 % от общото емитирано количество за страната.

Озон

Озонът е газ, естествено съдържащ се в атмосферата (приземен слой). Получава се при трансформации между някои органични съединения и азотните окиси от атмосферния въздух в присъствието на слънчева светлина. Основните източници на такива окиси са отпадните газове от транспорта (въздушен, железопътен, автомобилен) и от индустрията – предимно предприятия от енергийния отрасъл, рафинериите

Главен източник за замърсяването, особено в големите градове е автомобилния транспорт. Броят на автомобилите расте непрекъснато. Голяма част от тях са с дълъг период на експлоатация и с лоши екологични характеристики. Замърсяването на въздуха от автомобилния транспорт може да бъде анализирано косвено по нивата на азотни оксиди в атмосферния въздух. За гр. Благоевград средногодишната концентрация на азотен диоксид е $20,12 \text{ pg}/\text{m}^3$, при норма $40 \text{ pg}/\text{m}^3$. вкл. бензиностанциите. Този озон (вторичен замърсител) се добавя към озона, естествено съдържащ се в атмосферата.

Предвид факта, че озонът е замърсител, свързан с фотохимични реакции на замърсители, най-силно следва да се проявява при силна слънчева ултравиолетова радиация и при условия на застой на атмосферата.

През 2020 г. не са регистрирани превишения на краткосрочната целева норма (КЦН) за опазване на човешкото здраве – $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$. *Нормата КЦН – $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ се*

спазва от 01.01.2010 г. /виж табл. 2/. На 31.08.2020 г. е измерена максималната 8-часова концентрация на озон- $115.88 \mu\text{g}/\text{m}^3$, с което не се превишава КЦН. Максималната средночасова концентрация на озон е измерена на 31.08.2020 г. в 16.00 часа- $138.95 \mu\text{g}/\text{m}^3$. През 2018 г. не са регистрирани превишения на КЦН, а през 2019 г. е регистрирано едно превишение на КЦН. За същия период няма регистрирани превишения на прага за информиране на населението (ПИН) над $180 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (средночасова стойност).

Сероводород (H_2S).

Сероводородът е токсичен, безцветен газ, с неприятна миризма. В природата големи количества се образуват при процеси на биологично разлагане. По-голяма част от атмосферния сероводород е с естествен геотермален произход. Замърсяването на въздуха има и антропогенен характер. Основен източник е промишлеността. Негативните здравни последствия за хората при контакт с този газ се определят от концентрацията и експозицията на въздействие. При ниски концентрации дразни лигавиците и предизвиква конюнктивит, а при високи са възможни сериозни поражения върху дихателните органи.

Източници на емисии вредни вещества във въздуха:

- *Площни източници*

Поради ниското застрояване, характера на терена, вида на отоплителните уреди, като площни източници се разглеждат комините на битовото отопление и отоплението в обществените сгради на територията.

- *Линейни източници*

Транспортният поток от леки и товарни автомобили допринасят до известна степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделените от двигателите вредни вещества (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, оловни оксиди) са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в населените места на територията.

- *Неорганизиран източници*

Създаването на нерегламентирани сметища за отпадъци са едни от източниците на емисии на парниковия газ метан.

Промислени източници на територията на Благоевград са:

- Регионално депо за неопасни отпадъци за общините от регион за управление на отпадъците - Благоевград;
- „Карлсберг България“ АД Пивоварна Пиринско;
- „Оттобок Манюфекчъринг България“ ЕООД;
- „Карол Фернандес Мийт“ (КФМ) ООД;
- „Мебелфаб“ АД;
- „Дековис“ ООД;
- Винарска изба Логодаж;
- „Ванико“ ООД;
- „Еко Ботълс“ ЕООД;
- „Ивел 93“ ЕООД;
- „Хидроенергийна компания“ АД;
- „Струматекс“ АД;
- „Благоевград БТ“ АД;
- ЕТ „Анжела Лазова-Висота“.

Друг източник е автомобилния транспорт, транспортните средства, които създават акустично, химично, физикохимично и естетическо замърсяване. Замърсяванията от отпадъчните газове при автомобилния транспорт са главно въглероден окис, азотни окиси, серни окиси и аерозоли, алдехиди, полициклични ароматни въглеводороди, олово и други.

Качеството на атмосферния въздух в община Благоевград се влияе от натоварения автомобилен трафик поради кръстопътното географско разположение на общината. МПС са подвижни източници на емисии на следните замърсители: серен диоксид, азотни окиси, ЛОС, метан, въглероден оксид, въглероден диоксид, двуазотен оксид, амоняк, прах (вкл. и сажди - при изгаряне на дизелово гориво).

Замърсяването на атмосферата, свързано с работата на агрегатите на МПС има три основни източника: отработените от двигателя газове, маслената система и вентилацията на картера и зареждането с гориво. Най-голям принос към замърсяването имат отработените газове, в които се съдържат над 200 различни химични съединения, сред които и изброените по-горе, опасни за здравето на хората и вредни за околната среда.

Изводи и препоръки

Анализът на данните показва, че към 31.12.2020 г. нивата на контролираните основни показатели за качеството на атмосферния въздух, с изключение на ФПЧ₁₀ са под установените норми за опазване на човешкото здраве. През 2020 г. от АИС-Благоевград не е регистрирано нито едно превишение на средноденоношните, средночасовите и средногодишните норми за показатели: азотен диоксид и серен диоксид. Не са отчетени превишения на краткосрочната целева норма (КЦН) за опазване на човешкото здраве по показател *озон*.

Броят на превишенията на праговите стойности на средно-деноношната норма (ПС на СДН) за ФПЧ₁₀- 50 µg/m³, надвишава допустимия по Наредба №12/2010 г. за 2018 г. и 2020 г. През 2019 г. регистрираните превишения на СДН на ФПЧ₁₀ са 33 бр, което е под нормативно допустимият брой превишения - 35 бр. за една календарна година.

Предвид продължаващото несъответствие и поради непостигане на нормативно регламентирания брой на превишения (35 бр.) на средноденоношната норма за ФПЧ₁₀, през 2018 г. Община Благоевград е изготвила „Актуализация на общинска програма за качество на атмосферния въздух и достигане на установените норми на фини прахови частици (ФПЧ₁₀) и полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ) на територията на община Благоевград, с период на действие 2019- 2023 г.“.

През 2020 г. Община Благоевград е изпълнява заложените мерки заложи в „Актуализация на общинска програма за качество на атмосферния въздух и достигане на установените норми на фини прахови частици (ФПЧ₁₀) и полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ) на територията на община Благоевград, с период на действие 2019- 2023 г.“

Препоръки

- Бъдещите мерки за управление на КАВ да се насочат към намаляване на емисиите на фини прахови частици от всички потенциални източници. Мерките трябва да бъдат такива, че да осигурят спазването на приетите норми за средногодишната и

средноденонощната концентрация на ФПЧ10, ФПЧ2.5 и ПАВ, въпреки приноса на външни за община Благоевград източници;

- Вземайки предвид, че основната причина за наднормени стойности на средноденонощните концентрации на ФПЧ10 и средногодишните концентрации на ФПЧ10, ФПЧ2.5 и ПАВ в атмосферния въздух е битовото горене през отоплителния сезон, то основните препоръки за подобряване КАВ са:

- повишаване на енергийната ефективност на жилищните сгради;
- подмяна на горивната база за отопление в битовия сектор с ниско емисионни горива/природен газ или преминаване, където е възможно, към централно топлоснабдяване;
- преминаване към високоефективни системи за отопление (климатици, термопомпи и др.).

- Вторият по значимост сектор, който има основен принос към общата емисия на замърсителите в атмосферния въздух е транспортът. Основните препоръки към намаляване приноса на този сектор към общото замърсяване на атмосферния въздух са:

- засилване контрола и ограничаване движението на МПС с неизправни „катализатори“;
- въвеждане на финансови механизми, стимулиращи употребата на автомобили, изгарящи нискоемисионно гориво (втечнен газ, природен газ);
- увеличаване дела на електрическите и на хибридните автомобили за сметка на автомобили, задвижвани единствено чрез двигател с вътрешно горене;
- повишаване привлекателността на градския транспорт.

- Препоръките, които имат отношение към ограничаване замърсяването на атмосферния въздух с ФПЧ10, ФПЧ2.5 и ПАВ до голяма степен се отнасят и за останалите замърсители, за които няма установено наднормено замърсяване на атмосферния въздух.

V.2. Водни ресурси

Мониторингът на повърхностните и подземните води осигурява информация за протичащите във водните тела процеси, промени и явления, необходима за оптималното управление на водните басейни. Предмет на мониторинг на водите са валежите, повърхностните води (реки, езера и язовири) и подземните води. Негативното въздействие върху качеството на водите е резултат от антропогенното въздействие, което се изразява в изменение на режима на водния им отток, заустване на отпадъчни води от точкови и дифузни източници и др.

Допълнително негативно влияние върху екологичното състояние на водите оказват някои косвени фактори като: замърсяването на атмосферата и свързаните с това валежи и седименти във водосборните области, глобалното изменение на климата и в частност повишаване на температурата, както и влиянието ѝ върху протичащите в тях химични, биохимични и сорбционни процеси и др.

Оценката по данни от програмите за оперативен мониторинг е направена въз основа на сравняване на получените осреднени годишни концентрации на различните замърсители с определените стойности на всеки замърсител за всяко състояние по избраните класификационни системи, описани в ПУРБ на БДЗБР - Благоевград.

Оценката на състоянието на повърхностните водни тела - категория „река” и категория приравнени към „река” е изготвена, като са взети предвид и двата компонента на екологичното състояние - екологичен статус по АИБИ за биологичния елемент за качество - макрозообентос, оценка по основните физикохимични параметри, подкрепящи биологичните и оценка по специфични химични замърсители. Определящо за крайната оценка на състоянието е най-лошото от тези три групи параметри за всяко повърхностно водно тяло.

Оценката на химичното състояние се прави чрез сравняването на стойностите на измерените концентрации на приоритетни вещества (Директива 2008/105/EО) във водите на водните тела с определените за тях стандарти за качество. Повърхностните водни тела се определят в добро химично състояние когато изчислените средногодишни стойности на концентрациите на приоритетните вещества не превишават съответните стандарти за качество. При регистрирани превишения на стандартите за качество - водните тела се обявяват в лошо химично състояние. Съгласно направената оценка на състоянието по отношение на приоритетни вещества в повърхностните водни тела в Западнобеломорски район няма повърхностни водни тела, които да са в лошо химично състояние.

Всички водни тела от категория „езеро“ се оценяват в много добро състояние/потенциал.

Териториалният обхват на РИОСВ – Благоевград обхваща средно и долно поречие на главната река Струма от вливането на притока ѝ река Рилска до границата с Р. Гърция, както и поречието на река Места от изворите до граница на с Р. Гърция /включително и всички техни притоци/ като част от територията на Западнобеломорски район.

Опазване на повърхностни води

Основната водна артерия на района е река Струма, която е най-голямата в Югозападна България. В рамките на региона са изградени множество, предимно малки язовири. Най-големият язовир в общината е язовир „Стойковци“ с площ 1 300 дка.

На територията на община Благоевград има над 30 извора, като водата в различните извори е с различна степен на минерализация, температура и приложение. Понастоящем използването на минералните води е ограничено, особено в сравнение със съседни райони.

Река Струма е петата по дължина в границите на страната. Долното и течение е в Гърция. Извират на височина 2180 m от мочурливите склонове на Витоша. Влива се в Орфанския (Струмския) залив на Егейско море.

Мониторингът на екологичното и химично състояние на повърхностните водни тела в териториалния обхват на РИОСВ – Благоевград е извършван в изпълнение на Заповед №РД– 230/28.03.2019 г. – за периода 01.01.2020г. до 31.03.2020 г. и Заповед №РД–267/04.04.2020г. – за периода 01.04. до 31.12.2020 г. на министъра на околната среда и водите. Пробовземането и последващите физико-химични и хидробиологични анализи са извършени от Регионална лаборатория Благоевград към ИАОС. Направените изследвания са по следните показатели и елементи за качество, свързани с екологичното и химично състояние на повърхностните водни тела:

- ✓ основни физико-химични замърсители, включващи елементи за качество

за кислороден режим – рН, БПК₅, електропроводимост, наситеност и разтворен кислород, биогенни елементи – амониев азот, нитритен азот, нитратен азот, общ азот, орто-фосфати и общ фосфор;

- ✓ специфични замърсители – мед, цинк, арсен, цианиди, хром, желязо, манган и др;
- ✓ приоритетни вещества от Приложение № 1 на Наредбата за СКОС за приоритетни вещества и някои други замърсители;
- ✓ хидробиологични елементи за качество – макрозообентос, макрофити и фитобентос.

През 2020г. програмите за мониторинг на повърхностни води на БД ЗБР за поречията на река Струма в териториалния обхват на РИОСВ – Благоевград в изпълнение на цитираните Заповеди включват:

- 62 пункта за мониторинг на основни физико-химични параметри, специфични замърсители и приоритетни вещества;
 - 25 пункта за хидробиологичен мониторинг;
 - 18 пункта за мониторинг на повърхностни води, предназначени за ПБВ; □
- 52 пункта за мониторинг на химично състояние на подземни води.

Обектите, източници на отпадъчни води

Опазването на повърхностните води по поречие Струма от замърсяване се осъществява чрез контрол на емитери, които с отпадъчните си води изпускат приоритетни и приоритетно опасни вещества, специфични замърсители и/или други вещества, от чието въздействие могат да се променят основните параметри, характеризиращи състоянието на водните тела.

Оперативният контрол обхваща обекти с издадени Разрешителни за заустване на отпадъчни води, както и Комплексни разрешителни и включва: вземане на проби за изпитване на отпадъчни води преди тяхното заустване; проверка по изпълнението на изискванията за провеждане на собствен мониторинг; отчитане на количеството на заустваните отпадъчни води; проверка за изпълнение на останалите условия в разрешителното; проверка за изпълнение на предписания, направени по време на предходни проверки; работата и състоянието на пречиствателните станции и/или локалните пречиствателни съоръжения за отпадъчните води.

От извършените проверки на действащата градска пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ) на Благоевград е установено, че същата се поддържа в добро състояние.

При по-малки предприятия с локални пречиствателни съоръжения (ЛПСОВ) е установено, че работят периодично и с нарушен режим на пречиствателните съоръжения.

Затрудненията и проблемите при експлоатацията на съоръженията са предимно по финансови и организационни причини, предизвикани от нередовната работа на основните производства. В отделни случаи се извършват своевременно необходимите ремонти и подмяна на амортизирани машини и съоръжения.

Основни източници на отпадъчни води са градските канализационни мрежи и по-

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

големите промишлени обекти, заустващи отпадъчни води в селищните канализации. През 2016 г. между Асоциацията по ВиК Благоевград и действащия оператор „ВиК“ ЕООД гр. Благоевград е сключен договор с предмет стопанисване, поддържане и експлоатация на ВиК системите и съоръженията и предоставяне на водоснабдителни и канализационни услуги на обособената територия.

Обекти, които формират емисии на приоритетни и приоритетно опасни вещества, общи и специфични замърсители и заустващи във водни обекти са включени в „Информационната система за разрешителни и мониторинг при управлението на водите“ съгласно списък, утвърден от Министъра на околната среда и водите. Същите са описани в таблицата по-долу. Контролът се извършва съвместно с РЛ - Благоевград към ИАОС-София задължително два пъти годишно, с изключение за канализационните колектори без изградени пречиствателни станции и обектите със сезонен режим на работа, които се контролират един път годишно. По-големите обекти, източници на отпадъчни производствени води, които имат изградени ПСОВ и пречиствателни съоръжения на територията на община Благоевград:

	Наименование	Населено място	Община	Място на заустване
1	Община Благоевград, Канализационна система с ПСОВ гр.Благоевград	гр. Благоевград	Благоевград	р. Струма
2	Община Благоевград, РСУО обслужваща общините Благоевград, Симитли, Рила, Кочериново и Бобошево	гр. Благоевград	Благоевград	Р. Струма
3	„26 май“ ЕООД гр.Благоевград, Галваничен цех с. Покровник	с. Покровник	Благоевград	р. Струма
4	„Грома холд“ ЕООД с. Бело поле, Производствена база с. Бело поле – ТМСИ и Бетонен център	с. Бело поле	Благоевград	р.Струма

Град Благоевград е населеното място със смесен тип канализационна система. Състоянието на съществуващата канализационна мрежа е добро.

✓ **ГПСОВ гр. Благоевград**

Пречиства отпадъчните битови и промишлени води на Благоевград. Обектът фигурира в списъка за Задължителен контрол през 2020 г. През 2014 г. е извършена реконструкция за пречистване на биогенните елементи азот и фосфор. Екологичните ползи от ГПСОВ са: *подобряване екологичното състояние на р. Бл. Бистрица и възстановяване на рекреационните ѝ възможности; подобряване състоянието на р.Струма и преустановяване постъпването в р. Струма на следните товари: 9120 кг/ден. БПК₅, 4275 кг/ден. НРВ, 1311 кг/ден. амонячен азот и 256 кг/ден. общ фосфор; опазване чистотата на водите на р. Струма, която е с трансгранично значение.*

✓ **„Бистрица“ ООД гр. Благоевград, ТМСИ гр. Благоевград**

Извършва се добив и преработка на инертни материали, като за ползването на воден обект р. Струма с цел заустване на отпадъчните води от производствената дейност, дружеството е титуляр на разрешително. Към пресевната инсталация има 2 броя утаители. Не са констатирани нарушения през отчетния период.

✓ **„Грома холд” ЕООД с. Бело поле, Производствена площадка с. Бело поле**

Дружеството извършва добив и преработка на инертни материали, производство на бетонови разтвори и асфалтови смеси, като е титуляр на 3 броя разрешителни за ползване на воден обект р. Струма с цел заустване на отпадъчни води от производствената дейност. Към всички обекти на производствената площадка – ТМСИ, Завод за бетонови изделия и Бетонов център има изградени пречиствателни съоръжения, но не винаги се поддържат в добра експлоатационна изправност. За неспазване на индивидуалните емисионни ограничения съгласно издадените разрешителни за заустване на отпадъчни води от обекти „ТМСИ“ и „Бетонов център“ има наложени текущи месечни санкции, които са актуализирани през отчетния период.

✓ **„Сградостроене“ ООД с. Покровник, Бетонов център, административни сгради и складова база.**

За ползване на воден обект р. Струма с цел заустване на отпадъчните води от обекта, дружеството е титуляр на издадено разрешително. Не са констатирани нарушения през отчетния период.

✓ **„26 май” ЕООД гр. Благоевград, ПСОВ към Галваничен цех**

Извършва се дейност по нанасяне на галванични покрития. ПСОВ е изградена да пречиства производствените отпадъчни води от галваничния цех. Приемник на пречистените отпадъчни води е р.Струма, като дружеството е титуляр на разрешително за ползване на воден обект с цел заустване на отпадъчни води. Обектът се контролира за емисии на приоритетни и приоритетно опасни вещества. Не са констатирани нарушения през отчетния период.

✓ **„Карлсберг България” АД гр. София, Пивоварна - Благоевград**

Дружеството е титуляр на Комплексно разрешително. През второто полугодие на 2015 година на площадката е изградена локална ПСОВ, която пречиства отпадъчните води на дружеството съгласно изискванията на договора, сключен с „ВиК“ оператора. За констатирано неспазване на максимално допустимите концентрации на замърсяващите вещества в производствените отпадъчни води, определени в КР през 2020 г. на дружеството е налагана имуществена санкция.

Подземни водни тела

Предвид етажното разположение на водоносните формации, разчленения релеф и пъстрата мозайка от геоложки формации, в Западнобеломорски район за басейново управление са формирани всички основни типове подземни води – пукнатинни, карстови (карстовопукнатинни) и порови. В зависимост от типа на колектора, водовместващата геоложка структура, характера и условията на дрениране и подхранване, и взаимовръзката с повърхностните водни тела, ПВТ са обособени в следните типове:

- ✓ водни тела в алувиалните отложения на реките;
- ✓ водни тела в грабенвидни депресии;
- ✓ водни тела с пукнатинни води;
- ✓ водни тела в райони с карстови басейни, разположени в територии с разпространение на пукнатинни колектори;
- ✓ водни тела в самостоятелни карстови басейни.
 - BG4G00000Q004 - Порови води в кватернер
 - BG4G00000N014 - Порови води в неоген

Мониторингът на подземните води осигурява информация за протичащите във водните тела процеси, промени и явления, необходими за оптималното управление. На база на получените резултати от проведения мониторинг е направена оценка на екологичното и химично състояние на подземните водни тела, в териториалния обхват на община Благоевград.

Данните от проведен мониторинг на химичното състояние на подземните води през 2020 г. в изпълнение на Заповед №РД–230/28.03.2019 г. за периода от 01.01.2020 г. до 31.03.2020 г. и Заповед №РД–267/04.04.2020 г. за периода 01.04. до 31.12.2020 г. показва, че подземните водни тела, попадащи изцяло или частично в обхвата на РИОСВ – Благоевград, са оценени в добро химично състояние.

Водоснабдяване

През 1982 г. се поставя въпроса за необходимостта от зонирание на града предвид неговото разрастване и необходимостта от осигуряване на допълнителни водни количества за нуждите на населението. Обособяват се пет водоснабдителни зони, изградени с необходимите водоеми за осигуряване на необходимите водни ресурси за населението в град Благоевград. През 2020 г. по данни на „ВиК“ ЕООД – Благоевград са изградени 11 нови зони за мониторинг на водни количества и следене за загуби на вода в община Благоевград както следва: с. Селище, с. Дъбрава, с. Горно Българчево, с. Долно Българчево, с. Зелен дол, с. Логодаж, с. Горно Церово, с. Долно Церово, ж.к. „Ален мак“, кв. „Освобождение“ и кв. Старо Струмско.

Първите реконструкции на водопроводната мрежа за подмяна на етернитовите с полиетиленови тръби започват през 1998 г.

Над 80% от водопроводната мрежа е в експлоатация над 30 години и е изключително амортизирана. По-голямата част от населените места в общината са водоснабдени.

В община Благоевград има 25 населени места, по-голямата част от които се състоят от махали, отдалечени една от друга със значителна денивелация между тях, което затруднява изграждането на необходимата инфраструктура. Друг проблем за водоснабдяването с питейна вода за повечето села е, че се намират в бедни на водни ресурси райони. Селата, които се намират в близост до град Благоевград, се захранват с питейна вода чрез изградени връзки към градската водопроводна мрежа.

Водопроводната мрежа в селата е изградената главно от етернитови тръби, а в участъците с високи напори са полагани стоманени тръби.

Към 2007 година общата дължина на вътрешна и външна водопроводна мрежа на община Благоевград е над 374 км, изградена от етернитови тръби, които са 59% от общата дължина на мрежата, стоманени тръби – 27%, ПЕ тръби – 7%, поцинковани тръби – 2%, PVC тръби – 3 % и чугунени 2% от общата дължина на мрежата.

Към септември 2021 година общата дължина на изградената вътрешна и външна

водопроводна мрежа на община Благоевград е 399 км, от които: в град Благоевград - 220 965 метра и обслужваща 25 населени места –178 438 метра водопроводна мрежа.

Вътрешната водопроводна мрежа в общината е изключително амортизирана и има нужда от реконструкция, рехабилитация и подмяна на етернитовите с полиетиленови тръби с висока плътност за осигуряване на качествено водоснабдяване за питейно-битови нужди на населението. Влошеното състояние на мрежата се дължи основно на високото налягане, възрастта и материала на тръбите, което дава отражение на качеството на предоставяните услуги. Високата честота на аварияте, течовете и загубите по водопроводните системи се дължи основно на остарялата и амортизирана инфраструктура и липсата на мащабни инвестиции за подмяната ѝ.

Канализация

Съществуващата канализационна система е смесен тип. Общинският център и големите села са с 95% изградена канализация, а малките села ползват септични ями. В самия град процентът на канализация е 97-98%, тъй като в новите квартали все още мрежата не е изградена напълно. Състоянието на съществуващата канализационна система е добро. За пречистване на отпадъчните води на Благоевград е изградена ПСОВ, а останалите населени места в териториалния обхват на общината нямат изградени ПСОВ. Канализационната мрежа е изградена от различен материал: бетон с кръгли, яйцевидни, правоъгълни сечения, PE, PVC и ТСС.

Пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ) - Благоевград е изградена в местността Рибарниците, землище на гр. Благоевград, зауства пречистените отпадъчни води в река Струма, водоприемник III категория (чувствителна зона). Въведена е в експлоатация през 2009 г. и е предадена на „Водоснабдяване и Канализация” ЕООД, гр. Благоевград за поддръжка и експлоатация. ПСОВ - Благоевград пречиства отпадъчните битови и промишлени води на гр. Благоевград и на селата Бело поле, Рилци и Еленово. Обектът е включен в списъка за Задължителен контрол през 2012 г. През 2014 г. е извършена реконструкция на ПСОВ - Благоевград по проект, финансиран по ОПОС 2007-2013 г. Екологичните ползи от реконструкцията на ПСОВ-Благоевград са с цел подобряване на екологичното състояние на река Благоевградска Бистрица, опазване чистотата на водите на река Струма и преустановяване на постъпването в нея на следните товари: БПК5 - 9120 кг/ден, НРВ - 4275 кг/ден, Амонячен азот - 1311 кг/ден и общ фосфор - 256 кг/ден.

Канализационната мрежа на град Благоевград има 22 дъждопреливници. Изграден е довеждащ колектор до ПСОВ и необходимите участъци от колекторите, които свързват канализацията с ПСОВ. Изградена е и канализационна помпена станция (КПС) за отвеждане на отпадъчните води от 3 улици в най-ниската част на кв. Старо Струмско в довеждащия канализационен колектор до ПСОВ - Благоевград.

По данни на НСИ населението по настоящ адрес към 15.09.2021 г. в община Благоевград е 80 295 жители, от които в гр. Благоевград – 73 690 души и 6605 души по населените места от общината, които са ползватели на ВиК услугите.

Изводи

Видно е, че най-често срещаната причина за недоброто състояние/потенциал на водните тела са натоварванията от точкови източници, следвана от дифузни източници, управление на речното легло, други значими натоварвания, регулиране на оттока, а най-рядко срещаната причина е водовземането. Понятието „други значими натоварвания” включва натоварванията от ерозия на водосбора, замърсяване от стари рудници, засушаване и недостиг на вода и неизвестен товар. Причина за състояние/потенциал по-лошо от добро на някои водни тела са повече от едно натоварвания.

Постигането на целите за опазване на околната среда по отношение на водните тела трябва да се осъществи чрез:

а) предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела;

б) опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите;

в) опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води;

г) предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества.

Мерките, за които е оценено, че е необходимо по-дълго време за изпълнение и следователно по-дълго време постигане очакван ефект върху състоянието на водните тела са следните:

- Изграждане на ПСОВ за населени места между 2000 и 10000 е.ж. ;
- Изграждане на пречиствателна станция или друг вид пречистване за индустриали отпадъчни води.

Препоръки:

- Да се предприемат мерки за намаляване на замърсяването на повърхностните и подземните води, там където все още не е постигнато задоволително качество на водите;

- Всички отпадъчни води да бъдат предварително пречистени в локалните пречиствателни съоръжения до степен, позволяваща безопасното им заустване в канализацията;

- Да се осигури контрол по опазване на качеството на минералните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване;

- Да не се допуска лошо стопанисване на хидротехническите и хидромелиоративни съоръжения;

- В много от населените места на общината трябва да се извърши реконструкция и доизграждане на канализационни мрежи с прилагане на съвременни средства за третиране на отпадъчните води с цел подобряване на качеството на повърхностните и подземните води;

- Оптимизиране на водоснабдителната мрежа;

- Да се повиши информираността на населението за превантивните мерки при риск от наводнения;

- Да се проучи възможността за ползване на дъждовната вода като ресурс.

V.3. Почви

Почвата е ограничен, незаменим и практически невъзобновим природен ресурс, който изпълнява редица функции, които играят важна роля за поддържане на равновесието в природата и съществуването на човешкото общество.

В зависимост от факторите на почвообразуване – биотични и абиотични се формира почвена покривка с различна мощност на почвения профил и хумусния хоризонт, с различен механичен състав, почвена реакция, структура, различно съдържание и запасеност с органично вещество и хранителни елементи, различни, водни, въздушни и топлинни режими. Почвата е сложна, многофазна, жива система, която осигурява живота на земята. Въздействието от антропогенна дейност предизвиква

проявата на различни деградационни процеси, които силно влошават функциите на почвите, влияят негативно върху плодородието и продуктивните им възможности. Това дава отражение върху начина на земеползване и развитието на екосистемите (Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.)).

Основните заплахи за нарушаване на функциите на почвите са дефинирани в Закона за почвите: ерозия, вкисляване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване и свлачища.

Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на функциите на почвите (2020 – 2030 г.) е разработен за 10-годишен период и съдържа петгодишен план за действие в съответствие с изискванията на чл. 24, ал. 3 т. 5 от Закона за почвите. Проектът на програмата цели обезпечаване опазването на почвите от ерозия, вкисляване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища, осигуряване устойчиво ползване, запазване за бъдещите поколения и осигуряване при необходимост възстановяване на земите и функциите на почвите. НПОУПВФП определя дългосрочна стратегия за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на функциите на почвите и има ключова роля за практическо приложение на политиката за почвите, тъй като дефинира конкретни цели и мерки за тяхното опазване, както за централните и местни институции, така и за обществените организации и гражданите в страната.

Целта на Националната програма е опазване на почвените ресурси и тяхното устойчиво ползване, както и прилагане на добри практики за предотвратяване увреждането на почвите.

Национална програма е програмен документ с ясно дефинирани цели и мерки за практическо приложение на държавната политика за опазване на почвените ресурси на национално, регионално и местно ниво,

Политиката за опазване на почвите в България се основава на следните принципи:

- екосистемен и интегриран подход;
- устойчиво ползване на почвите;
- превантивен контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции;
- прилагане на добри практики при ползването на почвите;
- замърсителят плаща за причинените вреди;
- информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и мерките за опазването им.

Целите на националната политика за опазване на почвите в България се постигат, чрез:

- Устойчиво ползване на почвите като природен ресурс.
- Опазване и подобряване на почвеното плодородие.
- Намаляване на вредните последствия върху почвите, предизвикани от природни процеси и явления, и антропогенни фактори.
- Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве и опазване на другите компоненти на околната среда.
- Спазване на принципите за устойчиво развитие, включително принципите на биологичното земеделие.
- Възстановяване на нарушените функции на почвите.

- Задължения, поети от държавата по международни актове, отнасящи се до почвите.

Обхват:

В съответствие със Закона за почвите, Националната програма представлява рамка за местните власти при разработване на политика за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на областно и общинско ниво. Законът за почвите изисква местните власти да координират областните и общински програми с Националната програма.

Програмата е разработена за 10 годишен период и съдържа петгодишен план за действие в съответствие с изискванията на закона, като дава рамка за местните власти при прилагане на политиката за опазване на почвите на областно и общинско ниво.

В акта се предвижда опазването на почвите от ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища, както и осигуряване на устойчиво ползване, запазване за бъдещите поколения и възстановяване на земите и функциите на почвите.

Програмата определя дългосрочна стратегия и има ключова роля за практическо приложение на политиката за почвите, тъй като дефинира конкретни цели и мерки за тяхното опазване не само за централните и местни институции, но и за обществените организации и гражданите.

В резултат на изпълнението на програмата и заложените в плана за действие мерки ще се осигури минимизиране и, където е възможно, предотвратяване на вредното въздействие на процесите на деградация върху почвите, възстановяване на увредените и нарушени почви и тяхното устойчиво управление в съответствие с европейските и национални нормативни документи.

Съгласно Закона за почвите, държавната политика за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите се осъществява от министъра на околната среда и водите, министъра на земеделието, храните и горите, министъра на здравеопазването и министъра на регионалното развитие и благоустройството. Политиката на регионално ниво от областните управители, а на местно ниво - от кметовете на общини. Това се изразява в осигуряване на участие на обществеността при вземане на решения и разработване на стратегии, програми и планове за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Също така кметовете на общини имат задължение да разработят Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите в съответствие с Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите за период не-по-кратък от 3 години. Тези програми са неразделна част от общинските програми за опазване на околната среда съгласно чл. 26 от Закона за почвите.

В Петгодишен план за действие се открояват немалко мерки, по които общините са посочени, като водещи или партньорски институции, както тук ще представим една част от тях:

По Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната безопасност с цел устойчиво управление на почвите

Мярка 1.1.4: Разработване на областни и общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите – водещи институция;

Мярка 1.1.5: Повишаване капацитета на областните и общински администрации по отношение на опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите - партньорски институции;

Мярка 1.1.6: Обмен на знания и добри практики по проблемите по опазване, устойчиво ползване и управление на почвите - партньорски институции;

Мярка 1.1.7: Ефективен превантивен, текущ и последващ контрол по опазване и устойчиво ползване на почвите и ограничаване на процесите, които ги увреждат на регионално и общинско ниво – водещи институция;

Мярка 1.1.9: Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища - партньорски институции.

По Приоритет 2: Предотвратяване възникването на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите.

Мярка 2.1.6: Възстановяване и поддържане на крайречните гори чрез осигуряване на периодични заливания, при необходимост и временно отваряне на диги и изграждане на специални канали, с цел запазване на крайречните местообитания - партньорски институции;

Мярка 2.1.9: Възстановяване и поддържане на ползащитните горски пояси и извършване на нови противоерозионни залесявания върху нископродуктивни земи, изоставени земеделски земи, голи, ерозирани и застрашени от ерозия площи, извън горските територии, съобразно условията на средата - партньорски институции;

Мярка 2.2.1: Приоритетно укрепване на свлачищата от републиканската пътна мрежа, както и такива, засягащи обекти на инфраструктурата – водопроводи, канализационни мрежи, топлопроводни и газопреносни мрежи- партньорски институции;

Мярка 2.2.2: Осигуряване на устойчивост на склона (откосите) - планиране на свлачището – разпределяне и замяна на почвени маси от свлачищата - партньорски институции;

Мярка 2.2.7: Укрепване на активни свлачища чрез прилагане на ефективни дренажни съоръжения и силови подпорни конструкции - партньорски институции

Мярка: 2.2.9: Оказване на техническа помощ на общините и други ведомства в областта на геозащитната дейност - партньорски институции;

По Приоритет 3 Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване.

Мярка 3.1.2: Прилагане на добри практики при устройственото планиране и управлението на земеползването за рационално усвояване на пустеещи земеделски земи - водещи институция;

Мярка 3.4.2: Провеждане на мероприятия за поддържане и възстановяване на горски площи - партньорски институции;

Мярка 3.5.1: Ограничаване на строителството в зелените площи и покритие на градските райони с растителност чрез общите устройствени планове (УОП) на населените места - водещи институция;

Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите

Мярка 4.1.2: Провеждане на консултации от общините на всички етапи с обществеността и други заинтересовани страни в процеса на разработване на областни и общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите - водещи институция;

Мярка 4.1.3: Популяризиране на Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите чрез привличане на медиите за масова информация - партньорски институции.

Основните заплахи за нарушаване на функциите на почвите са дефинирани в Закона за почвите: ерозия, киселиняване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване и свлачища. Като най-сериозна заплаха за деградацията на почвите в България се определя ерозията, което произтича от природните дадености, начинът на земеползване, обработката на почвата, несъобразена с нейните специфични характеристики, технологията да отглеждане на земеделските култури, прилагане на необосновани сеитбообръщения. Около 85 % от почвите в страната са засегнати от процеси на ерозия, а около 30 % от тях са подложени на ветрова ерозия.

Почвите в района са повлияни от водна и ветрова ерозия. Около 50 % от поливния фонд е застрашен от иригационна ерозия. Върху земеделските земи, разположени върху терени с по-голям наклон действа площна ерозия, което налага мерки за противоерозионна дейност. Леглата и бреговете на реките и малките им притоци са подложени на ровинната ерозия.

Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност (строителни, битови, промишлени и селскостопански отпадъци)

Отпадъкът е вещество, предмет или част от предмет, който няма предварително непосредствено приложение или от който притежателят желае или е длъжен да се освободи. Вещества, предмети или части от предмети, предавани на специализирани фирми за третиране на отпадъците от собственика или от упълномощено от него лице, също се определят като отпадъци до момента, в който възстановените от тях материали или произведената от тях енергия бъдат включени в производствения цикъл.

При осъществяването на превантивния и текущ контрол на фирмите, занимаващи се със строителни дейности се дават предписания за извозване на строителните отпадъци до Регионалното депо. Извършва се системен контрол по изпълнение на задълженията на кметовете на населените, произтичащи от Закона за управление на отпадъците за предотвратяване на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места, създаването на нерегламентирани сметища, както и тяхното почистване.

Изводи:

През последните години на територията на община Благоевград се забелязва намаляване на замърсяването на земите и почвите. Обръща се голямо внимание на ограниченото използване на пестициди и торове в земеделието, включително и на използването на разрешени за растителна защита препарати. Разработват се програми за екологично земеделие и животновъдство.

Мерките, които се прилагат за опазване почвата от замърсяване са: недопускане палене на стърнища и следжътвени отпадъци, извършване на наторяване с течни, твърди торови маси и изкуствени торове при спазване на правилата за добри земеделски практики.

Община Благоевград изготви Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите, която е неразривна част от настоящата Програма.

V.4. Биологично разнообразие и защитени територии

Биологичното разнообразие е животоподдържащият фактор. То е от решаващо значение за хората по причини, свързани както с околната среда, така и с опазването на климата. Биологичното разнообразие е жизненоважно за опазването на здравето на хората и за поддържането на икономиката. Въпреки това биологичното разнообразие намалява с тревожни темпове. ЕС и неговите членки са поели ангажимент да изведат биологичното разнообразие на пътя към възстановяване до 2030 г. Със стратегията на

ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. се пое ангажимент за създаване на мрежа от добре управлявани защитени зони, обхващащи най-малко 30 % от сухоземната територия и морските басейни на ЕС. Тя е ключов елемент от Европейския зелен пакт.

Въпреки че България е сравнително малка по площ (110912 кв. км), тя е с богато биологично разнообразие поради силно разнообразните климатични, геоложки, топографски и хидроложки условия.

Тези условия позволяват съществуването на биота, включващи 94 вида бозайници, 383 птици, 36 влечуги, 16 земноводни, 207 черноморски и сладководни риби, около 27 000 насекоми и други безгръбначни, между 3 500 и 3 750 вида висши растения, и повече от 500 низши растения и гъби. Така България се нарежда между страните с най-голямо биологично разнообразие в Европа.

България се характеризира с голямо разнообразие на растителни и животински съобщества и съдържа примери за почти всички основни типове местообитания и биотопи, известни в Европа. В България има редица уникални и представителни съобщества и екосистеми, които са много ценни по отношение на биологичното разнообразие,

Според горско растителното райониране на България, територията на община Благоевград попада изцяло в Тракийската горско растителна област (Т), подобласт Рила (Р) и Осоговия (О).

Растителността на територията на общината е представена от няколко на брой типични горски формации. Растителните видове, разпространени естествено: бял бор, черен бор, ела, смърч, бук, зимен дъб, габър, келяв габър и други. Основните дървесни видове образуват предимно чисти насаждения и смесени смърчово-борови, борово-смърчови, елово-буково-смърчови, еловос-мърчово-борови. Изключение правят дъбовете и габъра, които в ниските части (до 900-1100 м .н. в.) се срещат в издънкови чисти или смесени насаждения. В резултат на извършените залесителни мероприятия на лесничейството добре се развиват и по-голяма част от внесените по изкуствен път дървесни видове - бяла мура, зелена дуглазка, бреза, липа, тополя-1-214, кедр, ливъница.

Според зоогеографското райониране на България, община Благоевград е разположена в предпланинския и част от планинския и алпийски район на южната зоогеографска област.

Голямото различие в надморските височини предопределя и разнообразието животински свят. По-важни представители на фауната:

А. Клас Бозайници

- **Разред Чифтокопитни**

- **Подразред преживни:**

- ✓ **Семейство Еленови.**

- Благороден елен - типичен горски вид. среща се в смесените гори с много подлес, подраст и изредени участъци, до горната граница на гората.
 - Сърна - обитава повсеместно района, като числеността и намалява под влияние на хищниците.

- **Подразред непреживни**

- ✓ **Семейство Свине**

- Дива свиня - обитава горските комплекси на лесничейството с непресъхващи водоизточници.

- **Разред Зайцеподобни**
 - Полски (сив) заек - обитава предимно разпокъсаните и маломерни горски комплекси в изредените и осветлени периферни части. Запасът му се стабилизира с раздробяването на обработваемите площи и спиране на масовата химизация.
- **Разред Гризачи**
 - ✓ Семейство Катерици
 - Катерица - повсеместно разпространена, типичен горски вид.
- **Разред Хищници**
 - ✓ Семейство Мечки
 - Кафява мечка - обитава обширни планинско-горски комплекси с наличие на горскоплодни дървета и храсти, предимно в непристъпни, спокойни и тихи райони.
 - ✓ Семейство Котки
 - Дива котка - единична екземпляри в гъсто обраслите крайбрежия на водоемите и скалния участък на лесничейството.
 - ✓ Семейство Порови
 - Златка - обитава горските комплекси с незначителна гъстота.
 - Белка - разпространена предимно в скалистите местообитания и край населените места.
 - Черен пор - разпространен с неравномерна гъстота.
 - Язовец - разпространен повсеместно с незначителна гъстота, около обработваемите площи.
 - Видра - разпространена единично в устието на реките
 - Невестулка - обитава повсеместно до горната граница на гората, вкл. и в населените места.
 - ✓ Семейство Кучета
 - Вълк - масово разпространен. През последните години се е превърнал в истинска напаст за ловното стопанство и животновъдството.
 - Лисица - разпространена повсеместно с различна гъстота.
 - Скитащи кучета - със значителна гъстота около населените места.

Б. Клас Птици

- **Разред Кокошоподобни**
 - ✓ Семейство Тетревоци
 - Глухар - среща се в бялборови или смесени иглолистни гори с участието на смърч и ела.
 - Лещарка - защитен вид, наблюдава се предимно в смесените иглолистно-широколистни гори.
 - ✓ Семейство Фазанови
 - Планински кеклик - разпространен ограничено в скалистите местообитания на лесничейството обрасли с тревна растителност, в ливади, пасища, храсталаци.
 - Яребица - обитава крайнината на гората край обширните обработваеми земеделски земи.
- **Разред Гълъбоподобни**
 - ✓ Семейство Гълъбови
 - Гривяк - единично в по-ниските места на горските комплекси
 - Гургулица - обитава ниските части на лесничейството по време на гнезденето

- Гугутка - обитава около населените места.
- **Разред Соколоподобни (дневни грабливи птици)**
- Орел змияр - единични екземпляри
- Голям ястреб - единични екземпляри
- Късопръст ястреб - единични екземпляри
- Обикновен мишелов - обитава района на лесничейството
- Сокол скитник - единични екземпляри
- Керкenez (обикновена ветрушка) – по-многоброен е по време на миграциите (март-септември-октомври) единични екземпляри зимуват в района.
- **Разред Совоподобни**
- ✓ Семейство сови, родове:
- Бухал - среща се единично
- Горска улулица - обитава района
- Горска ушата сова - единични екземпляри
- Кукумявка - обитава района

На територията на общината се срещат представители от разредите пойни, кълвачови, синявицови и други, предимно защитени видове без ловностопанско значение.

Много видове гъски се срещат в общината единствено по време на прелет, тъй като р. Струма представлява част от аристотелия прелетен път {Виа Аристотелис}, през Дунавската равнина, Искърския пролом, Софийското поле и по долината на р. Струма продължава на юг. От всички 39 вида гъскоподобни птици, които се срещат на територията на България, ловни обекти представляват осемте вида - голямата белочела гъска, зеленоглавата патица, шилоопашатата патица, клопачът, патицата свирачка, зимното бърне, лятното бърне и качулатата потапница. Останалите са защитени. Някои от тях като малката белочела гъска, червеногушата гъска и белооката потапница са включени в световния червен списък на застрашените видове. У нас разрешена за лов е голямата белочела гъска. Гнездовите райони на гъските се намират в северното полукълбо - тундрите и лесотундрите. Понякога макар и рядко у нас гнезди сивата гъска. Ловен период за лов на гъски обикновено е от 01.09. до 31.01., като той се уточнява конкретно за всеки ловен сезон.

В. Клас Влечуги

- **Разред Костенурки**
- шипобедрената и шипоопашата костенурки
- **Разред Люспести**
- степен (сив) гуцер, зеления гуцер, обикновена водна змия (жълтоушка), сина водна змия, смок мишкар, пъстър смок, синорник, пепелянка, усойница и други.
- **Разред Опашати земноводни**
- **Клас същински риби (Pisces)**
- подклас висши риби (Teleostomi)
- надразред костни (Teleostei)
- ✓ **Семейство Пъстървови (salmonidae)**
- Речна пъстърва - естествено разпространена и изкуствено зарибявана в горните течения на реките
- Дъгова пъстърва - изкуствено зарибявана в горните течения на реките.

- Сивен - среща се повсеместно.
- ✓ **Семейство Щукови (Esocidae).**
- Щука - единични екземпляри.
- ✓ **Семейство Шаранови (Ciprinidae)**
- речен кефал, лещанка, червеноперка, бяла мряна, уклейка, каракуда, шаран, бял амур, лин, кротушка, скобар, платика
- ✓ **Семейство Бодлоперки (Percidae).**
- бяла риба, костур, бибан, голяма и малка вретенарка.
- ✓ **Семейство Сомови (Siluridae)**
- сом - единични екземпляри по поречието на р. Струма.
- ✓ **Семейство Виюнови (Cobitidae)**
- струмски гулеш, обикновен щипок, лингур.

Основата на усилията на България за опазване на биологичното разнообразие е нейната мрежа от защитени територии. Тази мрежа трябва да се разшири и развие, за да осигури защита за най-важните и застрашени територии и обекти на България, високоприоритетни райони за създаване на нови или разширяване на съществуващите защитени територии са Родопите; Черноморското крайбрежие; Странджа планина; местностите, заобикалящи или свързващи 11 национални паркове в Рила, Пирин, Витоша и Стара планина; и долината на река Струма. Необходими са незабавни по-нататъшни мерки за очертаване на новите защитени територии и за преоценка на целите и методите на мрежата като цяло. В тези мерки трябва да се наблегне върху подобряването и усъвършенстването на управлението на земята, нормативно-правната уредба и практическото прилагане и спазване на законите, мониторинга върху състоянието на биоразнообразието, образованието и разяснителната работа, обучението на персонала, информационните служби и услуги, и възможностите за изследователска дейност.

В административния териториален обхват на община Благоевград, попадат следните елементи от Националната екологична мрежа по чл. 3, ал. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

1. *Защитени територии по смисъла на ЗЗТ:*

- Част от Национален парк „Рила“, обявен за народен парк със Заповед № 114/24.02.1992 г. на МОС (ДВ, бр. 20/1992 г.) и прекатегоризиран в национален парк със Заповед № РД-397/15.10.1999 г. на МОСВ (ДВ, бр. 44/2000 г.).
С Решение № 552/2001 г. на Министерски съвет е приет План за управление на националния парк.
- Резерват „Парангалица“, обявен с Постановление № 8517/30.12.1933 г. на МЗДИ (ДВ, бр. 77/1933 г.), видоизменено със Заповед № 1980/07.08.1961 г., попадащ изцяло в границите на Национален парк „Рила“.
- Защитена местност „Блатото“, обявена и в граници определени със Заповед № РД-472/15.06.2012 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 53/2012 г.).
- Защитена местност „Находище на балканско часовниче“, обявена и в граници определени със Заповед № РД-451/08.06.2012 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 53/2012 г.).
- Природна забележителност „Пещера в местността Бойчова скала“, обявена и в граници определени със Заповед № 542/23.05.1984 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 48/1984 г.).

2. Защитени зони като част от Европейската екологична мрежа „НАТУРА 2000“ по смисъла на ЗБР:

- Част от защитена зона BG0000495 „Рила“ за опазване на дивите птици и на природните местообитания и на дивата флора и фауна, обявена със Заповед № РД-764/28.10.2008 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 100/2008 г.), изменена и допълнена със Заповед № РД-259/31.03.2021 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 40/2021 г.).
- Част от защитена зона BG0002129 „Рила буфер“ за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-229/11.03.2020 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 24/2020 г.).
- Част от защитена зона BG0002099 „Кочериново“ за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-770/28.10.2008 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 102/2008 г.).

Със Заповед № РД-363/28.05.2015 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 45/2015 г.) е утвърден План за управление на защитената зона.

- Част от защитена зона BG0002107 „Бобошево“ за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-781/29.08.2008 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 104/2008 г.).
- Част от защитена зона BG0000636 „Ниска Рила“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 177/03.04.2019 г. на Министерски съвет (ДВ, бр. 29/2019 г.).

Необходимо е да се има в предвид, че залегалите с плана за действие към програмата дейности и задачи са допустими с режимите на гореописаните защитени територии по смисъла на ЗЗТ и защитени зони като част от Европейската екологична мрежа „НАТУРА 2000“ по смисъла на ЗБР, при съобразяване с:

- режимите на защитените територии по смисъла на Закона за защитените територии в обхвата на плана, определени със ЗЗТ, заповедите за обявяването им и с утвърдените планове за управление, ако има такива;
- режимите за защитените зони като част от Европейската екологична мрежа „НАТУРА 2000“ в обхвата на плана, определени със заповедите за обявяването им и с планове им за управление, ако има такива.

В момента териториите попадащи под закрилата на Закона за защитените територии представляват около 5% от цялата територия на Република България. В защитените територии влизат над 7% от територията на горските площи. С изграждането на националната мрежа от защитени зони се гарантира до голяма степен опазването на изключителното природно наследство на България.

V.5. Лечебни растения - Приложение 1

V.6. Управление на отпадъците

Изискването при разработване на ПООС 2021-2028 г. е в раздела да се включи кратък анализ и оценка на съществуващото състояние за управление на отпадъците. Данните се вземат от Общинската програма за управление на отпадъците, като е необходимо те да се актуализират.

V.6.1. Анализ на инфраструктурата

Към настоящия момент на територията на община Благоевград е въведено в експлоатация регионално депо за неопасни отпадъци.

С Решение No4-4/2014 г. на МОСВ е одобрено осъществяването на инвестиционно предложение за „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците, регион Благоевград, обслужваща общини Благоевград, Симитли, Рила, Кочериново и Бобошево“, на Площадка 1. Тя обхваща имоти: No 000733, м. „Текето“, землище на с. Бучино, No 053020, м. „Цалините“, землище на с. Българчево и имот No 000272, землище на с. Бучино, собственост на община Благоевград, представляващи площадката на съществуващото сметище на община Благоевград. Общата площ на територията е 105,441 дка, с начин на трайно ползване – др. вид отпадъци и сметище, като не е необходима промяна предназначението на земята. През площадката преминава воден обект – Бучинско дере, десен приток на река Струма, част от водно тяло с уникален код BG4ST500R030 – река Струма от вливането на река Джерман до вливането на река Благоевградска Бистрица, определено като силно модифицирано водно тяло в този участък.

Решение No5-ПР/2017 г. на МОСВ се отнася само за конкретно заявеното предложение и в посочения му обхват, а именно:

- Промяна на технологията за компостиране;
- Промяна на капацитета на инсталацията за предварително третиране на смесено събрани битови отпадъци.

Всички останали дейности по осъществяването на инвестиционно предложение за „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците, регион Благоевград, обслужваща общини Благоевград, Симитли, Рила, Кочериново и Бобошево“ определени с Решение No4-4/2014 г. се запазват в тяхната цялост и остават за реализация.

Регионалната система за управление на отпадъците, регион Благоевград включва:

- Изграждане на нови клетки за неопасни отпадъци на Площадка 1 – 2 бр. със средногодишен капацитет за 20 566 т/год. (усреднена прогноза за годишно депонирани отпадъци за периода 2015 – 2040., след въвеждане в експлоатацията на инсталациите за сепариране и компостиране);
- Изграждане на инсталация за купово компостиране на събраните зелени отпадъци от община Благоевград с капацитет 2 300 т/год. зелени отпадъци на Площадка 1;
- Изграждане на инсталация за предварително третиране с капацитет 24 000 т/год. на Площадка 1;
- Изграждане на инсталация за контейнерно компостиране на сепарираните биоразградими отпадъци от общината за 3 200 т/год. биоразградим отпадък на Площадка 1;
- Изграждане на площадка за безвъзмездно предаване на разделно събраните отпадъци от домакинствата за община Благоевград оразмерена за капацитет от 4 400 т/год. в УПИ ХХ618.21, в регулационните граници на гр. Благоевград;
- Рекултивация на старото депо на община Благоевград (намиращо се на Площадка 1).

Инсталацията за предварително третиране на смесени битови отпадъци и инсталацията за компостиране на разделно събрани зелени и/или биоразградими

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

отпадъци са изградени в източната част на площадката на РСУО регион Благоевград. Тя обхваща имоти: № 000733, м. „Текето“, землище на с.Бучино, № 053020, м. „Цалините“, землище на с. Българчево и имот № 000272, землище на с. Бучино, собственост на община Благоевград. Общата площ на терена е 105,441 дка, с начин на трайно ползване - др. вид отпадъци и сметище. През площадката преминава воден обект - Бучинско дере, десен приток на река Струма, част от водно тяло с уникален код BG4ST500R030 - река Струма от вливането на река Джерман до вливането на река Благоевградска Бистрица, определено като силно модифицирано водно тяло в този участък. Имотите не попадат в граници на защитени зони съгласно Закона за биологичното разнообразие, както и в границите на защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии. Релефът в района е планински. Средната надморска височина в района на депото се изменя от 345 до над 420 м.

V.6.2. Битови отпадъци

Системата за събиране на смесените битови отпадъци Община Благоевград е организирана чрез използването на различни видове контейнери по населени места. На практика услугата се предоставя на 100 % от населението на общината.

Количествата на образуваните битови отпадъци на Община Благоевград са за периода 2016-2020 г. са представени в следната таблица:

	2016	2017	2018	2019	2020
Битови отпадъци т/год	29 490.32	26 734.21	20 221.12	21 225.56	20 596.07
Население бр.	75,862	75,534	75,265	74,975	74,662
Норма на натрупване кг/жител/година	388	354	269	283	276

V.6.3. Морфологичен състав на отпадъците

През периода 2016 г. – 2017 г. е извършен Анализ на морфологичен състав на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Благоевград в продължение на една година – за четири сезона.

Морфологичен състав на отпадъците на Община Благоевград:

№	Компоненти	Общо	
		г	%
1.	Хранителни /отпадъци от плодове, зеленчуци, месо, риба, развалени хранителни продукти, кости и др./	12946,76	26,25
2.	Хартия и картон /вестници, списания, тетрадки, брошури, памперси, салфетки и др./	7659,55	15,53
3.	Пластмаса	8867,92	17,98
4.	Текстил / стари дрехи, парцали, вата и др./	4498,08	9,12
5.	Гума / всички видове, без автомобилните/	498,14	1,01
6.	Кожа /обувки, дрехи, чанти, колани, ремъци и други/	843,39	1,71
7.	Градински / растителни, отпадъци от градински растения, цветя, листа, трева и др./	5987,57	12,14
8.	Дървесни отпадъци / парчета от дъски, летви, талаш, стърготини, клони и др./	996,28	2,02
9.	Стъкло / опаковки от бутилки и буркани, съдове и др./	2411,80	4,89
10.	Метали / съдове, прибори за хранене, парчета ламарина, винкели, арматурно желязо, домакински уреди, ВИК-тръби, водомери и др./	1045,61	2,12
11.	Инертни материали / чакъл, парчета от мазилка, тухли, бетон, керемиди, керамика и др./	3521,52	7,14
12.	Опасни отпадъци / батерии и акумулатори, химически апарати и авто козметика, туби от боя за коса, абразивни прахове, аерозоли, препарати за почистване на стъкло, белина, препарат за отпушване на тръби, лекарства с изтекъл срок, шампоани за кучета и други с неясен състав отпадъци/	44,39	0,09
13.	Общо тегло на фракция	49321,00	100,00

V.6.4. Масоворазпространени отпадъци

Община Благоевград разполага със система за разделно събиране на отпадъците от опаковки. Общината има сключен договор за сътрудничество с организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки - „ЕКОБУЛПАК“ АД, която обслужва системата на територията на община Благоевград.

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

Отпадъци от опаковки	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Събрани	440.642	48.717	127.413	192.503	205.401
• хартия	250.695	17.217	54.502	96.403	102.866
• стъкло	99.213	19.440	44.020	54.740	58.600
• пластмаси	84.772	11.646	27.579	39.251	41.880
• метали	5.962	0.414	1.312	2.109	2.055
Предадени за рециклиране	440.642	48.717	127.413	192.503	205.401
• хартия	250.695	17.217	54.502	96.403	102.866
• стъкло	99.213	19.440	44.020	54.740	58.600
• пластмаси	84.772	11.646	27.579	39.251	41.880
• метали	5.962	0.414	1.312	2.109	2.055

Количества разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци от ИУМПС, НУБА и ИУЕЕО в Община Благоевград за периода 2016-2018 г.

Масово разпространени отпадъци	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Събрани			
ИУМПС кг.	40 бр.	64 515.0	91 830.0
НУБА кг.	17 450.0	17 522.0	22 353.0
ИУЕЕО кг.	27 223.0	14 292.0	18 240.0
Предадени за рециклиране			
ИУМПС	40 бр.	64 515.0	91 830.0
НУБА	17 450.0	17 522.0	22 353.0
ИУЕЕО	27 223.0	14 292.0	18 240.0

V.6.5. Отпадъци от строителството и разрушаването

В Община Благоевград се извършва събиране на информация за генерираните строителни отпадъци. Съоръжението, в което отпадъците се депонират е депо за инертни отпадъци, с. Изгрев.

V.6.6. Производствени отпадъци

Основните източници на производствени отпадъци са производствените единици, съсредоточени предимно в общинския център и са представени по отрасли по-долу.

На територията на Община Благоевград развиват дейност предприятия от различни отрасли на икономиката. Предприятията, които развиват дейност на територията на общината са:

- „Карлсберг България” АД Пивоварна Пиринско
- „Оттобок Манюфекчъринг България” ЕООД
- „Карол Фернандес Мийт” (КФМ) ООД

- „Мебелфаб” АД
- „Дековис” ООД
- Винарска изба Логодаж
- „Ванико” ООД
- „Еко Ботълс” ЕООД
- „Ивел 93” ЕООД
- „Хидроенергийна компания” АД
- „Струматекс” АД
- „Благоевград БТ” АД
- ЕТ „Анжела Лазова-Висота”

V.6.7. Утайки от ГПСОВ

Извършвана е реконструкция на ВиК мрежата на Благоевград. През 2009 г. стартира експлоатацията на ГПСОВ гр. Благоевград, която пречиства отпадъчните битови и промишлени води на Благоевград и някои от околните селища. Обектът е включен в списъка за Задължителен контрол през 2012 г. С изключение на гр. Благоевград всички населени места в териториалния обхват са без изградени ПСОВ.

Утайките, които се образуват в резултат от експлоатацията на ГПСОВ се предават за оползотворяване в съответствие с разпоредбите на действащото законодателство за опазване на околната среда.

Изводи и заключения

- ✓ Нараства делът на лицата, извършващи дейности по оползотворяване на отпадъците. Основно дървесни отпадъци и отпадъци от пластмаси се третират в съоръжения за оползотворяване, действащи на територията на РИОСВ-Благоевград.
- ✓ Нараства делът на лицата, извършващи дейности по събиране и транспортиране на отпадъци. От подадените през 2020 г. заявления за издаване на регистрационни документи за събиране и транспортиране на отпадъци следва да обобщим, че същите се отнасят за превоз основно на неопасни производствени отпадъци.
- ✓ Лицата, пускащи на пазара масово разпространени отпадъци, изпълняват задълженията си като участват в колективни системи за оползотворяване на отпадъци от опаковки.
- ✓ Извършват се проверки за наличието на нерегламентирани замърсявания с отпадъци по речните легла и прилежащите територии на реките на територията на общината.
- ✓ Извършват се проверки за нерегламентирани замърсявания и почистването от отпадъци на населените места, на общински пътища, земното платно, пътните съоръжения, обслужващите зони, крайпътните обслужващи комплекси и опорните пунктове за поддържане. От 2019 г. РИОСВ-Благоевград възприе практика да изисква от кмета на общината и представяне на документи, удостоверяващи почистването на замърсените участъци и предаването на събраните отпадъци за обезвреждане на съответното регионално депо (кантарни бележки, пътни листове, протоколи и др.).

V.7. Шум

Шумът като компонент, винаги присъства в жизнената среда на човека. Законът за защита от шума в околната среда (ЗЗШОС) предвижда опазването на околната среда от шум да се постига чрез разработване и прилагане на мерки за избягване, предотвратяване или намаляване на шума.

За Община Благоевград - Не се наблюдава промяна в акустичната среда на град Благоевград през 2020 г. в сравнение с преходните години. Основни източници на шум в границите на гр. Благоевград са средствата за транспорт - леки и товарни автомобили и ЖП транспорт. Натоварени от движението на превозни средства са по-голямата част от улиците в града. Промислените източници на шум са разположени в индустриалната зона на града. Съществуващите промишлени обекти на територията на общината се намират предимно в обособени промишлени зони и не са източници на наднормен шум за населените места.

✓ „Калър Бокс“ ЕООД, гр. Благоевград – проведени са СПИ (дневни и вечерни) на показателите на шум, излъчван в околната среда от Цех за производство на пелети, находящ се в м. „Каменяко“, поземлен имот с идентификатор 04279.106.23 по КК и КР на гр. Благоевград. Резултатите са представени с доклади и показват спазване на граничните стойности на нивата на шум (дневни и вечерни) по измерителен контур и в място на въздействие- жилищна сграда, отстояща на 150 м.

✓ Рубин 08“ ООД, гр. Благоевград - във връзка с постъпила жалба, относно дразнещ шум от работата на вентилатор или компресор от БИО ТЕЦ Рубин са извършени контролни (дневни, вечерни и нощни) измервания на шума, излъчван в околната среда от обекта. Резултатите от измервания показват спазване на граничните стойности за съответните територии и зони.

✓ На територията на общината са разположени два обекта с издадено комплексно разрешително по ЗООС:

- Пивоварна, гр. Благоевград на „Карлсберг България“ АД, гр. София. Дружеството спазва периодичността за провеждане на собствени периодични измервания на шума, съгласно условие 12.2.1. от издаденото КР. Резултатите от проведените през 2020 г. СПИ, показват спазване на граничните стойности на нивата на шум (дневни, вечерни и нощни), съгласно условие 12.1.1. от КР. Същите са валидни за 2020 г. и 2021 г.

- През 2020 г. са извършени СПИ на излъчвания в околната среда шум от Регионална система за управление на отпадъците – район Благоевград, обслужваща общините Благоевград, Симитли, Рила, Кочериново и Бобошево, включваща Клетка №1 на Депо за неопасни отпадъци в землищата на с. Българчево и с. Бучино. Измерванията са валидни за две календарни години и няма установени превишения на заложените в комплексното разрешително гранични стойности.

VI. АНАЛИЗ ПО ФАКТОРИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Еволюцията, която се случва в природата, паралелно с научният и технологичен прогрес в резултат на човешката дейност оказват значително влияние върху околната среда. Под тяхно влияние настъпват големи промени в неживата и неодушевената природа. Но в същото време има редица фактори, които имат постоянно влияние върху околната среда.

Цялата нежива и жива природа, животинският и растителен свят е местообитание. Условието, засягащи живите организми и тяхната среда, според техните свойства определят видовете фактори, оказващи въздействие върху околната среда: абиотични, биотични и антропогенни.

Абиотичните (неорганични) фактори са влиянието на неживата природа върху дивата природа. Те включват на първо място климатичните условия - слънчева

радиация, въздух, температура, вода, вятър, налягане, соленост. Един от основните показатели за този фактор са също влажността и валежите. Тези данни до известна степен зависят от посоката и силата на вятъра. Именно влагата е най-важният фактор за пълноценното развитие на всеки жив организъм. Друг много важен абиотичен фактор е светлината. При него са от значение параметрите на интензивността, дължината на вълната и времето на експозиция.

Биотичните фактори са следствие от влиянието на живите организми един върху друг. Те включват съжителството на микроорганизми, животни, растения, както и броя на популацията на видовете живи организми и тяхното разнообразие. Това определя взаимодействието на живите организми, в резултат на което те образуват стабилни хранителни вериги. Такова взаимодействие формира правилата на екологичната пирамида. Екологичната пирамида е диаграма на загубата на енергия в хранителните вериги. Всички участници в хранителната верига извличат енергия в реда, в който са разположени в нея. Първоначалният източник на енергия е слънцето. Следващото ниво на пирамидата са растения, които консумират слънчева енергия. Следват животински растителноядни организми, последвани от хищници. С всяко ниво на пирамидата количеството енергия, консумирана за собствените нужди, расте, но производителността намалява, затова всяко следващо ниво е по-малко от предходното. В тази връзка правилата на екологичната пирамида - изобилие, биомаса и производителност - показват връзките в системата на базата на абсорбиране на енергия.

Антропогенните фактори са въздействието върху живите организми, което възниква в резултат на случайна или умишлена човешка дейност. Те могат да бъдат разделени на 3 групи: Фактори, които имат пряко въздействие върху околната среда в резултат на внезапно стартиращи, интензивни и краткосрочни дейности, напр. полагане на път или жп линия през даден участък, сезонен риболов в определен район и др. ; фактори с косвен ефект - чрез икономически дейности с дългосрочен характер и ниска интензивност, напр. замърсяване на околната среда от газообразни и течни емисии на инсталация, изградена в близост до положена железопътна линия без необходимите пречиствателни съоръжения, което води до постепенно изсушаване на дърветата и бавно отравяне от тежки метали на животни, живеещи в заобикалящата тайга и фактори с комплексен ефект на горните фактори, водещ до бавна, но значителна промяна в околната среда (прираст на населението, увеличаване на броя на домашните животни и животни, придружаващи населените места - гарвани, плъхове, мишки и др., трансформация на земята, поява на примеси във вода и т. т.).

Видове антропогенни фактори са, както следва:

- **физически** - използването на атомна енергия, движението във влакове и самолети, влиянието на шума и вибрациите и др. ;
- **химически** - използването на минерални торове и пестициди, замърсяване на земните обвивки с промишлени и транспортни отпадъци; тютюнопушене, употреба на алкохол и наркотици, прекомерна употреба на наркотици;
- **социален** - свързани с начина на живот на хората и живота в обществото като цяло.

През последните десетилетия ефектът на антропогенните фактори рязко се увеличи, което доведе до глобални екологични проблеми: парниковият ефект, киселинните дъждове, унищожаването на горите и опустиняването на територии, замърсяването на околната среда с вредни вещества и биологичното разнообразие на планетата.

Можем да кажем, че всеки жив организъм се влияе от всички тези фактори, които в една или друга степен оказват влияние върху него.

Ако факторите на околната среда и тяхното действие не се отклоняват от нормата, тогава условията за развитието на организмите ще бъдат благоприятни. Но когато един от факторите започне да оказва по-голямо или по-малко въздействие, той става решаващ. Разрушителният ефект върху живия организъм може да доведе както до излишък на фактор, така и до намаляване. Например, една реколта може да умре поради обилни дъждове. Има такова нещо като оптимална зона. Това са условията, при които факторите на околната среда влияят на организма в рамките на нормата, необходима за неговото пълноценно развитие.

Факторите на околната среда, влияещи върху състоянието на живите организми, са важно условие за поддържане на равновесие в природата. Но само антропогенният фактор може да бъде променен и подобрен от човека. Именно той днес има най-голямо влияние върху околната среда като цяло. Човек не може да промени факторите на околната среда, но може да направи влиянието си по-малко забележимо.

VII. УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА НА ОБЩИНА БЛАГОЕВГРАД, СВЪРЗАНА С ДЕЙНОСТИТЕ ПО ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Съгласно *Закона за местното самоуправление и местната администрация* /ЗМСМА/ община Благоевград е административно-териториална единица, която има и статут на област.

Община Благоевград е юридическо лице със своя собственост (публична и частна) и свой бюджет. Орган на изпълнителната власт в Общината е нейният кмет, а орган на местното самоуправление е Общинският съвет. Към общински съвет е сформирана Постоянна комисия по земеделие, гори, екология и развитие на селата.

Общинската администрация е структурирана по функционални и отраслови дирекции и отдели, ръководени по направления от избрани от общински съвет по предложение на кмета заместник-кметове.

Анализът на състоянието на човешките ресурси показва, че един от водещите проблеми е количественият недостиг на персонал, особено във връзка с осъществяване на ефективен контрол по спазване на националната и общинската нормативна уредба за околната среда и отпадъците.

Квалификацията на служителите е много добра. Общината разполага с достатъчен брой служители с висока професионална квалификация, които осигуряват екологосъобразното управление на околната среда.

Община Благоевград има добре разработена нормативна база в областта на околната среда.

За оптималното изпълнение на своите задачи в разглежданата област, Община

Благоевград си сътрудничи със съседни общини, регионални органи на централни ведомства от компетенциите, на които са въпроси по опазване на околната среда, бизнеса и НПО. Обменът на документи с други административни органи, юридическите лица и общинските предприятия се осъществява по електронен път чрез Системата за електронен обмен на съобщения.

За реализацията на комуникационните и други цели, заложи в проектите, Община Благоевград си партнира с различни организации, включително представители на бизнеса.

Препоръки :

- Необходимо е полагане на съвместни усилия и сътрудничество между община Благоевград и съседните ѝ общини за справяне с някои проблеми, като подобряване КАВ, овладяване популацията на безстопанствените кучета и др.

- Необходим е засилен контрол и по-добра координация от страна на община Благоевград с другите ведомства (РЗИ, МВР, РИОСВ и др.) по отношение на допусканията нарушения.

- Провеждане на информационни кампании и повишаване на знанията и ангажираността на обществото по въпросите за опазване на околната среда.

- Информация за отпадъците. Като се има предвид значението и обхвата на този вид общински услуги, препоръчително е община Благоевград да организира специална секция за отпадъците на интернет страницата на Общината (портал за отпадъци).

VIII. ФИНАНСОВ АНАЛИЗ НА ОБЩИНА БЛАГОЕВГРАД

Дейностите по опазване на околната среда и управление на отпадъците се организират и осъществяват от Общинска администрация – Благоевград и назначените за целта служители. Разходите за тези функции в общинския бюджет се покриват предимно от приходите от такса „битови отпадъци“ и други собствени приходи на Общината.

Необходимостта от изграждането на нови допълнителни съоръжения и инсталации за третиране на отпадъците и осъществяване на дейности, свързани с предотвратяване на последиците от климатичните промени, бедствия, аварии и катастрофи, пряко свързани с опазването на природата и околната среда ще постави остро въпроса за тяхното финансиране.

Средствата от общинския бюджет се събират ежегодно от такса битови отпадъци и се разходва, съгласно приета План - сметка за приходите и разходите за извършване на услугите по третиране на отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на територията на Община Благоевград.

Таксата за битови отпадъци се определя като промил върху данъчната оценка на недвижимите имоти на физическите лица и промил върху по-високата стойност между данъчната оценка и отчетната стойност на недвижимите имоти на юридическите лица по смисъла на чл.21 от ЗМДТ.

Предвид чувствителността на населението към увеличаването на размера на такса „битови отпадъци“, Община Благоевград трябва да търси и допълнителни източници на финансиране на дейностите по опазване на околната среда, чистота и управление на отпадъците.

Други източници на приходи за опазване на околната среда и управление на отпадъците

Държавен бюджет

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на опазване на околната среда и управлението на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда“, ПУДООС, ПРСР, НДЕФ и други финансиращи организации.

Необходимостта от засилване на контролната дейност от страна на администрацията както и провеждане на кампании сред населението за в бъдеще има вероятност да доведат до още по - голямо увеличаване на необходимите финансови средства.

За изпълнението на планове за действие предвидени в стратегическите документи на общината следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Програма за развитие на селските райони, Програми за трансгранично сътрудничество, Програми на българските министерства и други.

IX. ИЗВОДИ

Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT анализ):

„Анализът на средата“ е един от най-важните етапи в стратегическото планиране. В технологията на стратегическото планиране SWOT анализът има ключово значение. Благодарение на него получените резултати от “анализа на средата” могат да се приоритизират и да бъдат структурирани по начин, позволяващ извличането на генералните стратегически цели.

SWOT анализът е акроним от :

S – Strenghts – силни страни;

W – Weakness – слаби страни, проблеми;

O – Opportunities – възможности, шансове;

T – Treats – заплахи, възможни опасности.

SWOT анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегически анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите “силни” и “слаби” страни. Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ се диференцира на “възможности” и “заплахи”.

Възможности: Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда на общината. Това са благоприятни за общината потенциали от които тя се възползва или би могла да се възползва.

Заплахи: Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда за общината. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на общината.

Силни страни: Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава общината. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство на общината.

Слаби страни: Слабите страни представляват ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на общината.

Между четирите квадранта съществуват определени зависимости. Връзката между възможностите и силните страни дава представа за лостовете на развитие. Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите страни и възможностите извежда ограниченията на развитие. От тази класификация произтичат и условните наименования на различните видове стратегии.

Най-благоприятната стратегическа позиция е агресивната стратегия. Всеки обект на анализ се стреми да заеме максимална площ в квадранта между силните страни и възможностите. Тази позиция е най-благоприятна и стратегията на развитие трябва да е построена така, че заемащата в нея площ само да се увеличава. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и възможностите може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и заплахите може да се нарече защитната е най-неблагоприятна. Организацията, попаднала в тази позиция трябва да търси възможност за оцеляване и след това да се опита да премине в някой от другите квадранти. Диверсификационната стратегия се определя между силните страни и заплахите. Основната посока на стратегическо развитие при нея е насочена към намаляване или ограничаване на заплахите и при едновременно укрепване на силните страни.

Схема за резултатите от SWOT-анализа на програмата за опазване на околната среда на община Благоевград е представена, както следва:

Силни страни	Слаби страни
Добро транспортно – географско положение, осигуряващо условия за сътрудничество (вкл. трансгранично) със съседните териториални общности Наличие на поземлени ресурси с високи агробиологични качества. Опит и традиции в селското стопанство и висок дял на водни и помалък на горски територии. Развита транспортно-комуникационна инфраструктура, осигуряваща условия за връзки между отделните общини на	Проблемно демографско развитие, изразяващо се с намаляващи възможности за естествено възпроизводство, голяма миграция и застаряване на населението и намаляване на населението в трудоспособна възраст. Преобладаващо влиянието върху качеството на атмосферния въздух на емисиите от изгарянето на твърди горива за битово отопление. Незадоволително спрямо европейските изисквания ниво на социалната инфраструктура на общината;

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

областта и със съседните области. Съществуващи традиции в селското стопанство и промишлеността. Провежданите екологични мероприятия имат добър прием сред населението; Положително отношение на общината към проблемите на опазването на околната среда; Община Благоевград има Програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за периода 2019-2021 г. Община Благоевград е на второ място място по жилищни сгради, санирани по Националната програма за енергийна ефективност – 189 блока Ефективно организирано сметоизвозване; Липса на големи източници на замърсяване; Изграждана система за управление на отпадъците; Запазена околна среда, съхранена чистота на компонентите на околната среда, с изключение на компонент въздух; Висока степен на залесеност на територията; 100% обхваната територия на общината от система за организирано събиране и извозване на отпадъците; Значителен горски фонд с добра репродуктивност, разнообразни функции и добро стопанисване; Наличие на защитени територии, богато биоразнообразие и културно – историческо наследство като предпоставка за развитието на алтернативни форми на туризма;	Неефективният начин на отопление допринася за значително енергийно потребление, по-високи енергийни разходи и по-нисък енергиен комфорт. Цялото количество образувани строителни отпадъци се депонира. Не се прилагат целенасочени стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци и рециклиране на отпадъците.
Възможности	Заплахи
По-широко използване на възможностите на европейските фондове; Стимулиране на икономическото и инфраструктурно развитие на България и общината в сферата на икономиката, в т.ч. на туризма, вноса и износа, транспорта и водостопанския сектор;	Поява на рискове от непредвидими природни събития; Подценяване на възможностите за работа по проекти, финансирани по оперативни програми, съфинансирани със средства на ЕС; Недостатъчни инвестиции в

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

- разработване на съвместни планове за опазване и управление на околната среда с Гърция и публично-частно партньорство; Развитие на екологичен, културен и селски туризъм; Преструктуриране на икономиката в селата към неземеделски дейности и усвояване на пустеещите земи; Възможности за използване формите на публично-частното партньорство; Привличане на инвестиции за развитие на МСП и внедряване на екологични нови производства; Газификация и използване на възобновяеми източници на енергия; Предлагането на по-ефективни уреди при по-добри клиентски условия, което да промени на начина на отопление. Добра национална нормативна база, съответстваща на европейското законодателство; Осигуряване на извънбюджетно финансиране чрез европейските и национални източници; Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазването на околната среда в страната; Развитието на туризма като приоритетен отрасъл за страната предполага и изисква опазване на околната среда; Широка институционална рамка за информиране и участие на обществеността във вземането на решения по въпросите на околната среда; Наличие на институционална рамка за участие на индустрията в опазването на околната среда; Разрешаване на проблеми с управлението на отпадъците в дългосрочен аспект. Промяна на обществените нагласи в полза на предотвратяване образуването на отпадъците.	културно-историческото наследство и туризма; Слаба активност на НПО и бизнеса за местно развитие и усвояване на средства от европейските фондове; Миграция (предимно на млади хора) от общината към по-големите градове на страната и емиграцията в чужбина; Недостатъчно финансови ресурси за съхраняване на богатото природно наследство; Заплашителна е тенденцията за увеличаване броя на продължително безработните лица; Слаб интерес от големи инвеститори за малките общини в страната; Силна зависимост от централната власт; Финансова необезпеченост на инвестиционни месни проекти; Климатични промени, свързани с повишен риск от природни бедствия, засушаване, ерозия и пожари; Риск от влошаване състоянието на атмосферния въздух, в следствие на битовото отопление с твърди горива, както и следствие от състоянието на уличната мрежа; Високата себестойност на разходите, свързани с опазване на околната среда; Проблеми с неефективното управление на финансовите инструменти на ЕС на национално ниво; Ограничен публичен достъп до информация за състоянието на околната среда; Икономическа нестабилност. Значителни по обем необходими инвестиции и експлоатационни разходи за управление на отпадъците съобразно новите изисквания свързани с прилагане на Пакета „Кръгова икономика“. Значително увеличение на разходите за управление на битови отпадъци и необходимостта за повишаване на такса битови отпадъци за населението с цел прилагане на принципа „замърсителя плаща“.
---	--

Най-силна и най-реалистична е връзката между слабите страни и възможностите. Те определят ограниченията на развитие на общината. Основните задачи, върху които трябва да се концентрира управлението на общината са:

- използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с инфраструктурата на общината и опазването на околната среда;
- стимулиране разделно събиране на битови, вкл. биоотпадъци от населението както и въвеждане на домашно компостиране;
- осигуряване на благоприятна среда за интензивно развитие на аграрния сектор;
- създаване на благоприятна среда за развитието на еко и алтернативен туризъм.

X. ВИЗИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Визията е обобщена представа за развитието на общината в бъдеще време. Тя представя желаното и възможно състояние на средата, която общината изгражда, поддържа и развива в един дългосрочен период. Програмата за опазване на околната среда на община Благоевград гарантира постигането на балансирано и устойчиво социално и икономическо развитие на общината и осигуряването на високо качество на живот на гражданите.

Общото виждане и очакване за развитие на община Благоевград в рамките на следващите години може да се формулира като:

- Опазване качеството на атмосферния въздух;
 - Предприемане на мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух чрез допълнително намаляване на емисиите на вредни вещества от автомобилния транспорт и битовия сектор;
 - Подобряване на енергийната ефективност и използване на алтернативни източници на енергия;
 - Информираност на населението, повишаване на екологичната култура;
- Подобряване на системата за управление на отпадъците;
 - Увеличаване дела на отделените за рециклиране и оползотворяване смесени битови отпадъци;
 - Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци;
 - Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъците;
 - Екологосъобразно обезвреждане на отпадъците;
 - Правно регулиране на управлението на отпадъците и ускоряване прилагането на законодателството и политиката в областта;
 - Осигуряване на достатъчни и надеждни данни за отпадъците;
 - Въвеждане на информационни системи за събиране на информация за отпадъци;
 - Укрепване на административния капацитет за управлението на отпадъците;
 - Увеличаване на инвестициите в сектора и прилагане на принципите “отговорност на производителя” и “замърсителят плаща”;
 - Увеличаване на дела на участието на обществеността в прилагане политиките по управление на отпадъците;

- Съвременен стандарт на живот чрез подобряване на ВиК инфраструктурата;
 - Осигуряване на достатъчни количества питейна вода за всички населени места на територията на общината;
 - Подобряване на ВиК системата в общината;
 - Формиране на съзнание и интерес за икономии на водни ресурси;
 - Запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води;
- Политика за управление на околната среда, интегрирана в дейностите на стопанските отрасли на местно ниво;
 - Прилагане на превантивните инструменти за недопускане на замърсяване /ОВОС, ЕО, Разрешителни режими и др./;
 - Развитие на екологично чисти земеделие и животновъдство;
 - Запазване на околната среда в туристическите райони;
 - Опазване и поддържане на богатото биологично разнообразие;
 - Съхраняване и опазване на защитените територии и зони;
 - Осигуряване на условия за устойчиво ползване на биологичните ресурси;
- Участие на обществеността при решаване на проблемите на околната среда;
 - Повишаване на обществената култура и съзнание по проблемите на околната среда;
 - Привличане на обществеността в процеса на вземане на решения и съставяне на екологична политика;
 - Повишаване на екологичната информираност и образование на населението;
 - Създаване на условия за включване на населението в инициативи по опазване на околната среда;
 - Запознаване на населението с най-актуалните насоки в сферата на опазването на околната среда;
 - Провеждане на информационни кампании и обучения на подрастващото поколение за опазване на околната среда и прилагане на интегриран подход.

XI. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ

Целите на Програмата са формулирани, основавайки се на тенденциите, очертани при анализа на средата и резултатите от SWOT-анализа. Визията за развитие на околната среда на община Благоевград е интегрирана в генералната стратегическа цел.

С оглед фокусирането на управленските процеси и насочване на ресурсите по такъв начин, че Общината да успее да запази и да надгради постигнатото до момента в областта на опазване на околната среда, като същевременно създава и развива конкурентни предимства от потенциала си, е формулирана генералната стратегическа цел. Насочвайки конкретните мерки за опазване и възстановяване на околната среда на базата на съществуващото състояние и очакваното развитие на икономиката и инфраструктурата в община Благоевград и с оглед на определената визия, генералната

стратегическата цел за периода 2021 - 2028 година е определена по следния начин:

ГЕНЕРАЛНА СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ:

ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ ЗА ЖИТЕЛИТЕ НА ОБЩИНАТА И НАМАЛЯВАНЕ ДО МИНИМУМ НА РИСКА ЗА ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ, ЧРЕЗ НЕПРЕКЪСНАТО ПОДОБРЯВАНЕ СЪСТОЯНИЕТО НА ОТДЕЛНИТЕ КОМПОНЕНТИ И ФАКТОРИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.

Чрез декомпозиране на генералната стратегическа цел са формулирани специфичните стратегически цели. Тяхното предназначение е да се определи „какво“ трябва да се извърши, за да се достигне определеното с генералната цел състояние.

СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ:

Специфична стратегическа цел 1. Да се подобри качеството на атмосферния въздух.

Специфична стратегическа цел 2. Да се поддържа доброто състояние на повърхностните и подземните води и оптимизира качеството на услугите в областта на управление на водите.

Специфична стратегическа цел 3. Да се изпълнят количествените цели по „Отпадъци“ на общинско ниво, чрез прилагане на мерки, съгласно йерархията при управление на отпадъците - предотвратяване, подготовка за повторна употреба, рециклиране, оползотворяване на материалите и енергията и в минимална степен екологосъобразно обезвреждане чрез депониране.

Специфична стратегическа цел 4. Да се повиши ефективността при опазване на биологичното разнообразие на територията на община Благоевград.

Специфична стратегическа цел 5. Да се предотврати негативното влияние на вредните физични фактори шум, йонизиращи и нейонизиращи лъчения.

Специфична стратегическа цел 6. Да се подобри управлението и увеличи площта на зелената система на територията на общината.

Специфична стратегическа цел 7. Да се ограничат и/или предотвратят рисковете пред община Благоевград, в следствие от изменението на климата и да се адаптира към случващите се климатични промени.

Специфична стратегическа цел 8. Да се намали популацията на безстопанствените кучета на територията на общината.

С оглед на поставените Специфични стратегически цели, Общинската програма за опазване на околната среда приоритизира следното:

ПРИОРИТЕТИ:

- Осигуряване сигурността на населението чрез превантивни мерки за намаляване на риска от аварии, наводнения, пожари и адаптация към климатичните промени, вкл. чрез изграждане на хидротехнически, хидромелиоративни и други съоръжения от техническата инфраструктура.
- Намаляване на емисиите на вредни вещества в атмосферния въздух от изгарянето на твърди горива за битово отопление.
- Намаляване на емисиите на вредни вещества в атмосферния въздух от транспорта.

- Повишаване привлекателността на градския транспорт и развиване на системата от велоалеи.
- Предварително пречистване на промишлените отпадъчни води в локалните пречиствателни съоръжения до степен, позволяваща безопасното им заустване в канализацията.
- Доизграждане и реконструкция на ВиК инфраструктурата.
- Развитие на системите за събиране на битови отпадъци, вкл. развиване на системата за разделно събиране на ОСР от ремонтни дейности от домакинствата.
- Използване на максимално количество отпадъци като полезни суровини и енергийни източници.
- Достигане на норма на натрупване на битовите отпадъци максимум от 460 kg/ж./г., за да се изпълнят количествените цели по „Отпадъци“ на общинско и на национално ниво.
- Популяризиране на дейността на Общината относно възможностите за разделно събиране на специфични потоци отпадъци.
- Изграждане на система за превенция на нерегламентирани сметища и своевременни превантивни мерки за идентифициране и отстраняването им.
- Повишаване на информираността на гражданите и бизнеса за нуждата от участие в опазването на околната среда, както и повишаване на гражданската активност и стимулиране на инициативността и доброволчеството по въпросите, свързани с подобряване качеството на околната среда. Разширяването на диалога и прозрачността при работа с обществеността.
- Изготвяне на карта на всички замърсени почви и нарушени терени на територията на община Благоевград.
- Ограничаване на ерозията, включително провеждане на залесителни мероприятия.
- Контрол върху прилагането и спазване на забраните и ограниченията, съгласно европейското и българското законодателство, на територията на защитените територии и зони, което гарантира опазване на биологичното разнообразие.
- Увеличаване на зелените площи за широко обществено ползване, подобряване качеството на съществуващите такива, както и на междублоковите пространства, включително залесяване, реконструкция на уличното озеленяване и облагородяването на пустеещи терени.
- Картиране и остойностяване на екосистемните услуги и интегрирането им в отчетите на общината.
- Намаляване на шума в околната среда, причинен от автомобилния трафик.
- Поддържане на радиационния гама фон в общината в границите на характерните за страната фонове стойности.
- Регулиране на популацията на безстопанствените животни, което позволява контрол над броя им и освобождаване на улиците от тях, прилагайки мерки съгласно Закона за защита на животните.
- Контрол върху собствениците на животни-компаньони.
- Непрекъснато актуализиране и повишаване на компетенциите на служителите в община Благоевград.

- Подобряване координацията и сътрудничеството със съседни общини и регионални органи на централни ведомства от компетенциите, на които са въпроси по опазване на околната среда, в териториалния обхват, на които попада общината.

XII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие обхваща периода 2021 – 2028 година и включва основните мерки и дейности, предвидени за изпълнение. Структурата на Плана за действие е съобразена с целите и приоритетите на програмата и отговаря на изискванията и целите на действащото към момента законодателство. С приемането и прилагането на плана се цели да бъде постигнат оптимален баланс между различните законодателни, институционални, икономически и технически мерки и практическото реализиране на интегриран подход за опазване на околната среда и компонентите ѝ на територията на общината.

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

ДЕЙНОСТ	ЗАДАЧА	СРОК	ФИНАНСИРАНЕ	ЕФЕКТ
СЕКТОР ВЪЗДУХ				
ОГРАНИЧАВАНЕ НА ЕМИСИИТЕ ОТ БИТОВО ОТОПЛЕНИЕ	Проучване и възможна схема за доставка на високо ефективни горива, въглища с ниско съдържание на сяра или дърва или подмяната им с алтернативни горива	Постоянен	Собствени средства, държавен бюджет, национални и международни източници.	Повишаване на енергийната ефективност и намаляване количествата използвани горива и съответно намаляване емисиите от SO ₂ и прах в димните газове.
	Подобряване на енергийните характеристики на административни сгради при ремонтването им съгласно стандарта на сгради с близки до нулевото потребление.	2021 - 2027	Собствени средства , ОП Региони в растеж	Принос към намалението на ФПЧ10
	Проучвания, идентификация и анализ на емисиите от търговски обекти	2021 – 2028	Собствени средства.	Принос към намалението на ФПЧ10
	Изготвяне проекти за саниране на същ. сграден фонд за повишаване ефективността на сградите	Постоянен	Собствени средства, държавен бюджет, национални и международни източници.	Повишаване на енергийната ефективност и намаляване количествата използвани горива и съответно намаляване емисиите от SO ₂ и прах в димните газове.
	Насърчаване на възможностите за газоснабдяване и прилагане на договори за снабдяване/доставка на енергия от ВЕИ	2021 – 2028	Собствени средства, Частни инвеститори	принос към намалението на ФПЧ10

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

	Продължаване замяната на отоплението на течни горива (газбол) и твърди горива в общински сгради с отопление на газ, пелети или чипс (където е възможно).	2021 - 2028	1 500 000лв Собствен бюджет ОП Региони в растеж Нац.фонд за ЕЕ и ВЕИ Норвежка програма	принос към намалението на ФПЧ10
	Ежегодно провеждане на информационни кампании за задълженията на лицата, използващи дървесина за битово отопление съгласно Наредба № 6 за изискванията и контрола върху дървесината за битово отопление	2021 - 2028	5 500 лв ПОС 2021-2027 Собствен бюджет	принос към намалението на ФПЧ10
	Разработване на цялостна програма за ограничаване на отоплителните уреди на твърдо гориво и замяната им с алтернативни методи на отопление за периода 2021 -2024 г	2021	20 000 лв Собствен бюджет в рамките на актуализации на общинските програми за ЕЕ и ВЕИ	принос към намалението на ФПЧ10
	Насърчаване, подпомагане и реализирането на мерки за енергийната ефективност в жилищните сгради на територията на общината с цел намаляване на енергийното потребление и емисиите ФПЧ10	2022-2028	8 милиона лв. (на база 1000 жилища за периода 2021-2024) ОП "Развитие на регионите" 2021- 2027 Национална програма за обновяване на многофамилни сгради, Други програми	принос към 4 ug/m3
	Замяна на течните и твърди горива за отопление в общинските сгради с природен газ и горива от биомаса и котли с к.п.д над 85% ефективност	2024	350 000лв Собствени средства ОПОС 2021-2027 ОППР 2021-2027 Норвежка програма	принос към 1 ug/m3

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

	Поетапно изваждане от употреба на печките и котлите на твърдо гориво, които не отговарят на Регламентите за екодизайн при планиране рециклиране или изхвърляне като отпадъци, за да се избегне навлизането им обратно на черния пазар	2024	8,5 млн лв (на база поне 2 500 жилища с подменени печки) ОПОС 2021-2017 Други програми	принос към 4 ug/m3
	Реализиране на мерки за енергийната ефективност в жилищните сгради на територията на общината	2024	20 милиона лв. (на база 2500 жилища за периода) ОП "Развитие на регионите" 2021-2027 Национална програма за обновяване на многофамилни сгради, Други програми	принос към 4 ug/m3
ОГРАНИЧАВАНЕ НА ЕМИСИИТЕ ОТ ТРАНСПОРТА	Почистване на основните пътни артерии от натрупан прах и осигуряване на поддържането им в добро техническо състояние	Постоянен	Собствени средства, държавен бюджет, национални и международни източници.	Намаляване на неорганизираните прахови емисии; Намаляване замърсяването на въздуха с емисии, изпускани с автомобилните газове (прах, азотни, серни и въглеродни оксиди, сажди, летливи органични съединения)
	Благоустрояване на крайпътните и междублокови пространства	Постоянен	Собствени средства, държавен бюджет, национални и международни източници.	Намаляване на неорганизираните прахови емисии; Намаляване замърсяването на въздуха с емисии, изпускани с автомобилните газове (прах, азотни, серни и въглеродни оксиди, сажди, летливи органични съединения)

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

	Предпроектни проучвания за проектиране и изграждане на обходни маршрути за извеждане на транзитния трафик от града.	2021-2025	20 000 лв В рамките на бюджета на общината, Оперативни програми	принос към общото намаляване на емисиите
	Проучване и използване на възможности за кандидатстване за въвеждане на електромобици, за обществен транспорт.	2021 - 2028	В рамките на ЧР на общината ПОС 2021-2027	принос към общото намаляване на емисиите
	Разработване на проектни предложения за кандидатстване по ОПОС за закупуване на съвременна почистваща техника, включително за миене и третиране с антиобледеняващи средства При обявяване на нови обществени поръчки за миене и снегористване да се поставят изисквания към кандидатите за използване на алтернативни антиобледеняващи средства.	2021 - 2028	ОП Околна среда 2021- 2027	принос към намаляване на емисиите ФПЧ10 с 2 ug/m3
	Привеждане на автобусния парк на градския транспорт в съответствие с евростандарт EURO 5 и EURO 6	2024	и оправомощено лице транспортни оператори В рамките на бюджета на общината за транспортни дейности, бюджет на операторите	принос до 2 ug/m3

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

СЕКТОР ВОДИ				
РЕМОНТ НА УЧАСТЪЦИ ОТ В И К МРЕЖАТА	Ремонт на водопроводи	Постоянен	Собствени средства, държавен бюджет, национални и международни източници.	Намаляване на загубите при доставката на питейна вода
	Ремонт на амортизирани участъци от канализационната мрежа	Постоянен	Собствени средства, държавен бюджет, национални и международни източници.	Повишаване ефективността на отвеждане на отпадъчните води до ПСОВ
СЕКТОР БИОРАЗНООБРАЗИЕ				
ОПАЗАВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО	Спазване на ограниченията за опазване на местообитанията и птиците в защитените зони в Общината	Постоянен	Собствени средства, държавен бюджет, национални и международни източници.	Съхраняване на биоразнообразието
	Проучване на възможности за финансиране на проекти за опазване и подобряване на биоразнообразието в Общината	Постоянен	Собствени средства, държавен бюджет, национални и международни източници.	Съхраняване на биоразнообразието
	Проучване на възможности за развитие на екологичен туризъм	Постоянен	Собствени средства, държавен бюджет, национални и международни източници.	Съхраняване на биоразнообразието
	Проучване на възможности за финансиране на проекти за опазване и развитие на потенциална на лечебните растения на територията на общината.	Постоянен	Собствени средства, държавен бюджет, национални и международни източници.	Съхраняване на биоразнообразието

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

СЕКТОР ОТПАДЪЦИ				
УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ	Оптимизиране на системата за събиране и транспортиране на битови отпадъци на територията на Община Благоевград във връзка с въвеждането на нови системи за разделно събиране и преустановяване експлоатацията на общинското депо и други промени в съществуващите практики за управление на отпадъците в общината.	Постоянен	Собствени средства, държавен бюджет, национални и международни източници.	Подобряване на системите по управление на отпадъците
	Оптимизиране на съществуващата система за събиране и транспортиране на битови отпадъци.	Постоянен	Собствени средства, държавен бюджет, национални и международни източници.	Подобряване на системите по управление на отпадъците
	Безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци	Ежегодно до 2027	Собствени средства, ПОС 2021-2027, безлихвен заем ПУДООС	Предотвратени зелени и други биоотпадъци
	Разработване на програма за управление на отпадъците от общините с включени цели и мерки за ПО	2021	Собствени средства	Изработена Прорама за управление на отпадъците
	Мониторинг на съоръженията в съответствие с условията на КР.	Постоянен	Общински бюджети и операторите на съоръженията за третиране на отпадъци	Подобряване на системите по управление на отпадъците
	Изпълнение на мерките за ПО от общините	Ежегодно	Собствени средства	Предотвратени битови отпадъци в резултат на изпълнението на мерките

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

	Почистване от отпадъци на общинските пътища - пътя, земното платно, пътните съоръжения, обслужващите зони, и др. и осигуряване на съдове за събиране на отпадъците и транспортирането им до съоръжение за тяхното третиране	Постоянен	Собствени средства	Подобряване на системите по управление на отпадъците
	Изпълнение на мерките за ПО на хранителните отпадъци от общините	Ежегодно	Собствени средства	Предотвратени хранителни отпадъци в резултат на изпълнението на мерките
	Подобряване на контрола и предотвратяване нерегламентираното изхвърляне на отпадъци на неразрешени за това места, изгаряне или друга форма на неконтролирано обезвреждане на отпадъците.	Постоянен	Собствени средства, държавен бюджет, национални и международни източници.	Подобряване на системите по управление на отпадъците
	Изготвяне програма за управление на отпадъците, съответстващи на НПУО 2021-2028	Постоянен	Собствени средства, ПЧП, ПУДООС, национални и международни източници.	Хармонизиране на местното законодателство на националните и европейски политики в областта
	Провеждане от общините на информационни кампании за разделно събиране, подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци като ресурси в съответствие с мерките, предвидени	Ежегодно	Общински бюджет, "Програма за околна среда 2021-2027" ²	Гражданите и фирмите са информирани за реда, начина и ползите от разделното събиране и оползотворяване на битовите отпадъци

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

	в общинските програми за управление на отпадъците			
	Организиране на дейности по събиране, оползотворяване и обезвреждане на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване, образувани от домакинствата на територията на общините от региона.	Постоянен	Собствени средства, ПУДООС, ПЧП, национални и международни източници.	Подобряване на системите по управление на отпадъците
	Участие във вземането на решения на регионалните сдружения за управление на отпадъците.	Постоянен	Собствени средства	Подобряване на системите по управление на отпадъците
	Проучване на възможностите и сключване на споразумение за използването утайките от канализацията за рекултивация	Постоянен	Собствени средства, ПЧП, ПУДООС, национални и международни източници.	Подобряване на системите по управление на отпадъците
	Актуализиране на интернет страниците на общината с цел осигуряване на актуална информация на обществеността по всички въпроси и ангажменти в областта на управление на отпадъците	Постоянен	Собствени средства, ПЧП, ПУДООС, национални и международни източници.	Повишаване информираността на населението

ХІІІ. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Орган за контрол по изпълнение на програмата за управление на отпадъците е общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година, чрез подготовката на отчет за изпълнение на програмата. Отчетът следва да се представя в срок до 31 май, като копие от него се изпраща на РИОСВ – Благоевград. Целта на отчета за изпълнение на програмата е да се проследи напредъкът при изпълнението през предходната календарна година и да се идентифицират необходимите промени или адаптиране на програмата за текущата година на изпълнение.

Отчетът се изготвя на достъпен език, използвайки общо приета и общо позната нотация, като се препоръчва да включва графики, фигури, таблици и др. елементи, чрез които да се илюстрират по леснодостъпен начин напредъка по изпълнение на мерките и поставените с програмата цели.

Контрола по изпълнението на програмата може да се осъществява чрез провеждане на мониторинг. Целта на мониторинга е да отбелязва отклоненията от плана достатъчно рано, за да бъде възможно тяхното коригиране, преди последствията от тях да станат толкова сериозни, че да не могат да бъдат преодолени. Определянето кога да се извършват наблюденията е процес, който следва да отчита много фактори свързани със същността на програмата, но и да се съобразява с икономическите и финансовите възможности.

Освен като финансова поносимост, предлаганата система на мониторинг трябва да отговаря и на други изисквания, като например:

- Системата трябва да бъде разбрана от хората, които ще я използват и ще получават информация от нея;
- Системата трябва да съобщава за отклоненията от плана през определени интервали от време така, че да бъде възможно предприемането на корективни действия преди последиците да са станали прекалено сериозни;
- Системата трябва да посочва характера на корективните действия, които да върнат проекта обратно към плана;
- Системата трябва да бъде представена в широко позната и лесно разбираема нотация;
- Системата за управленски контрол трябва да бъде разработена с активното участие на всички хора и групи, включени в дейностите по опазване на околната среда на община Благоевград.

Приложение 1:

РАЗДЕЛ
ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ
(2021 – 2028 г.)

Българската лечебна флора е не само най-богатата в Европа, но и най-добре проучената. Около 770 вида от всички видове растения у нас са лечебни.

Лечебни са всички растения, които съдържат лековити вещества и могат да бъдат използвани за получаване на билки. Билките всъщност са отделни части или цели растения, плодове и семена от тях, които в свежо или изсушено състояние са предназначени за лечебни и профилактични цели, за производство на лекарства, храни, подправки, козметика.

По-голяма част от лечебните растения в България, 764 вида са диворастящи, принадлежащи към коренната българска флора. Култивират се около 30-40 вида, част от които могат да се събират и от дивата природа.

Лечебните растения участват в състава на дървесни, храстови и тревни съобщества, като в някои от тях доминират, заемат обширни територии и придават облика на растителността. Други имат много ограничено разпространение, единични находища и са с природозащитна значимост.

Като част от биоразнообразието на страната, лечебните растения са подложени на редица заплахи: влошаване, фрагментация и загуба на местообитания; прекомерно използване и неспазване на правилата за опазване на находищата и видовете; замърсяване на въздуха, водата и почвата; ниска численост и ниска плътност на индивидите в някои популации; климатични промени и др.

Богатството на лечебните растения в България и позицията и на един от световните лидери по производство на билки, обосновава необходимостта изучаването, опазването, рационалното и ефективно използване на ресурсите от лечебни растения да са сред националните приоритети на държавата.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Предмет на настоящата разработка е изготвянето на Раздел „Лечебни растения“, който е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда на община Благоевград за периода 2021-2028 г., съгласно чл. 50, т. 3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) и Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения.

С раздела „Лечебни растения“ към Общинската програма за опазване на околната среда се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързаните с тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

Лечебните растения се опазват от увреждане и унищожаване, с цел осигуряване на устойчивото им използване като част от естествения генетичен растителен фон. Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазване на биологичното им разнообразие. Опазването им включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Увреждането на лечебните растения е такова изменение на популациите им, което неизбежно довежда до влошаване на биологичните им показатели и това от своя страна затруднява възстановяването им, а при по-лоши случаи довежда и до тяхното изчезване.

Разделът „Лечебни растения“ включва информация за видовете лечебни

растения местообитанието им, разпространението им, режимът на тяхното ползване, предмет на събиране. Разделът представя и информация за необходимите мерки за опазване на лечебните растения и техните местообитания и находища.

2. НАЦИОНАЛНА ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА, КАСАЕЩА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ, КАТО ЧАСТ ОТ БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

Разработването на Раздел Лечебни растения е наложено и съобразено със следните нормативни документи:

- Закон за лечебните растения (*Обн. ДВ. бр. 29/7.04.2000 г., изм. ДВ. бр. 17/26.02. 2021 г.*).
- Наредба № 5/19.07.2004 г. на МЗ и МОСВ за изискванията на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки (*Обн. ДВ. бр. 85/28.09.2004 г.*).
- Наредба № 2/20.01.2004 г. на МОСВ за правилата и изисквания за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения (*Обн. ДВ. бр. 14/2004 г.*).
- Закон за биологичното разнообразие (*Обн. ДВ. бр. 77/09.08.2002 г, изм. ДВ. бр. 98/27.11.2018 г.*).
- Закон за защитените територии (*Обн. ДВ. бр. 133/11.11.1998 г., изм. ДВ. бр. 21/12.03.2021 г.*).
- Закон за горите (*Обн. ДВ. бр. 19/08.03.2011 г., изм. ДВ. бр. 21/12.03.2021 г.*)

Законът за лечебните растения (ЗЛР) е специализиран ресурсен закон, който регламентира дейностите по опазване и ползване на лечебните растения, задълженията на физическите и юридическите лица и на органите на държавната и на местната власт. Неговата основна цел е осигуряване на условия за дългосрочно устойчиво ползване на лечебните растения на територията на страната. Най-важните характеристики на закона са свързани с формулирането на принципите за опазване на лечебните растения в природата, регламентиране на типовете ползване, обвързване на ползването на ресурсите с мониторинг на състоянието им и количествените им запаси, разработване на планови документи за управление, въвеждане на система за регулирано ползване на видове с ограничени запаси в природата и регламентиране на задълженията на органите на управление и търговските субекти – билкозаготвители фирми, потребители на лечебни растения. Според закона, лечебните растения са национално богатство и ползването им със стопански цели е обвързано с издаване на разрешително за ползване и заплащане на тарифна такса. Именно това налага необходимостта от разработването на Раздел Лечебни растения, тъй като без наличието на подобен планов документ, който да предоставя информация за лечебните растения на дадена територия, техните находища и ресурсни възможности, не е обосновано и не следва да се осъществява ползване и издаване на разрешителни за ползване от съответния собственик на територията (община, държавно лесничество, областна управа и т.н.). В закона са регламентирани задълженията на органите на изпълнителната власт, като за Кмета на общината те са следните:

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

Чл. 46. Кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

- 1. организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда;*
- 2. издава разрешителни за ползване на лечебните растения от земи, води и водни обекти - общинска собственост;*
- 3. издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения;*
- 4. (изм. - ДВ, бр. 23 от 2002 г.) предоставя на министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.*

Към ЗЛР има 739 вида лечебни растения. В него се допускат два вида ползване – за лична употреба и за стопански нужди. Под „билки за лични нужди“ се разбира количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

- корени, коренища, луковици или грудки - до 1 кг.;
- стръкове - до 2 кг.;
- листа - до 1 кг.;
- кори - до 0,5 кг.;
- цветове - до 0,5 кг.;
- семена - до 0,1 кг.;
- плодове - до 10 кг.;
- пъпки - до 0,5 кг.;
- талус - до 1 кг.

При събирането за лични нужди не е необходимо издаване на разрешително.

Събирането за стопански цели е събирането на билки в големи количества за търговски цели или преработка. Събирането за стопански цели се извършва от физически и/или юридически (билкозаготвителни) лица, след издаване на разрешително и заплащане на такса за ползване, преди да започне събирането на съответните билки. В билкозаготвителните пунктове се изкопуват само билки, за които е издадено разрешително по реда на чл. 21, ал. 2 от Закона, когато билките са събрани от диворастящи лечебни растения. Разрешителните придружават събраните количества билки в пунктовете.

Разрешителните се издават от органите на изпълнителната власт, които управляват съответните територии – от кмета на общината, от директорите на дирекциите на националните паркове, на държавното горско стопанство (ДГС) или държавното ловно стопанство (ДЛС), от областния управител.

Изискванията и реда, по който се издава разрешителното са посочени в ЗЛР.

При издаването на разрешително е необходимо експертът, който го издава да знае под

какъв режим на управление е съответния вид лечебно растение. В зависимост от режима и условията за ползване има пет групи лечебни растения:

- **видове, защитени по Закона за биологичното разнообразие** (Приложение 3), напълно забранени за събиране, както за лични, така и за стопански цели;
- **видове под специален режим на опазване и ползване**, съгласно ЗЛР, които са забранени за събиране за стопански цели, но могат да се събират само за лични нужди;
- **видове, за които има ограничения и условия при събирането за стопански нужди**, които са два типа:
 - ✓ под специален режим на опазване и ползване, съгласно ЗЛР, които могат да се събират за лични нужди, а за стопанско ползване ежегодно се определят максимално допустими количества за събиране по области
 - ✓ под режим на опазване и регулирано ползване от природата, съгласно ЗБР (Приложение 4), които в зависимост от състоянието на популациите и биологичните изисквания на видовете от приложението се поставят режими и условия за ползването им – временна или местна забрана за ползване на вида, изисквания за методите на ползване и др.
- **изискванията на видове в Приложението на закона за лечебните растения, за ползването на които се прилагат закона;**
- **видове лечебни растения, които се ползват съгласно Закона за горите и не са включени в приложението на закона за лечебните растения** (Приложение 2).

При получаване на заявление за ползване на лечебни растения експертите трябва да проверят към коя група принадлежат исканите видове и съответно за всеки от тях се съобразява, съгласно нормативната уредба, дали може да бъде извършено събиране за стопански цели. Ако събирането на дадените видове е разрешено и възможно в конкретната територия издават позволително, в което посочват при какви при какви условия да става това.

По-долу се пояснява процедурата по стопанско ползване на видовете под **специален режим на опазване и ползване на Закона за лечебните растения**. Диворастящите лечебни растения са под специален режим на опазване и ползване, когато ресурсите им проявяват тенденция към намаляване. Това са видовете със сравнително малки находища и количества в страната, повечето от които лесно се култивират и е желателно да не се берат в природата; или са видове, които се търсят ежегодно в такива количества, че ако се събират свободно от естествените находища, ще бъдат унищожени в природата, в кратки срокове.

Списъците от растителни видове под специален режим на опазване на двете групи не са строго фиксирани – видове от едната група, могат и в различни години преминават в друга, което е смисъла на режима – да се защитават по най-подходящ начин и в зависимост от състоянието им.

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

По закон, за събиране за стопански цели на видовете под специален режим на опазване и ползване, билкозаготвителите кандидатстват всяка година до 20 януари, със заявление към съответната РИОСВ. В заявлението се описват видовете лечебни растения и желаните количества билки от региона. Всички заявления, получени в 16-те Регионални инспекции, се изпращат в МОСВ. След анализ и обсъждане от експертна група, съставена от различни институции се изготвя предложение до МОСВ за допустимите за събиране количества в 28-те области за съответната година. Министърът издава заповед за специалния режим за опазване и ползване за текущата година. На основание тази заповед, директорите на РИОСВ разпределят допустимите количества на фирмите и/или лицата, подали заявления.

Преди започване на събирането на видовете под специален режим на опазване, лицата трябва да получат съответно позволителни за ползване от отговорните органи в зависимост от собствеността на находищата – областна, общинска, ДГС, ДЛС. Когато отговорните институции получат заявление за издаване на позволително за събиране на видове под специален режим на опазване и ползване в конкретна територия, трябва да проверят дали съответният билкозаготвител има разрешение по заповед на директора на съответното РИОСВ да събира тези видове и за какви количества. Нарушенията се наказват със санкции.

Допустимите за събиране количества билки в заповедта на МОСВ са определени в сухо тегло. Експертите трябва да проверят какъв е рандеманът или какъв е коефициентът за превръщане на количества билки от свежо в сухо тегло за съответния вид, за да преизчислят какво количество свежи билки могат да съберат съответните билкозаготвители. Таблица с рандеманите на видовете, за които ежегодно се определят допустими за събиране количества е дадена в Приложение 4 от закона. Утвърденият списък с рандемани за различните видове билки е наличен на страницата на МОСВ, раздел „Природа“-„Биологично разнообразие“-„Лечебни растения“.

Не се разрешава събиране на билки под специален режим на опазване и ползване в националните паркове, както и извън определените със заповедта райони и количества. Режимът не се отнася за случаите, когато билките се събират за лично ползване.

Актуална заповед, с регламентиран специален режим на опазване и ползване на съответната календарна година, е достъпна на интернет страницата на МОСВ, раздел „Природа“-„Биологично разнообразие“-„Лечебни растения“.

Към Закона за лечебните растения до настоящия момент са разработени и публикувани две наредби - Наредба № 5/19.08.2004 г. на МЗ и МОСВ за изискванията на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки и Наредба № 2/20.01.2004 г. на МОСВ за правилата и изисквания за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения. Чрез тях в нормативен ред се въвеждат конкретни правила и изисквания при събирането на билки, както и изисквания към устройството и дейността на билкозаготвителните пунктове и складовете за билки.

Наредба № 5 от 2004 г. на МЗ и МОСВ регламентира:

- изискванията, включително хигиенни на които трябва да отговарят

билкозаготвителните пунктове и складовете за билки;

- условията и редът, при които се организира и осъществява дейността по изкупуване, първична обработка и съхранение на билки.
- общите изисквания за устройството и дейността в билкозаготвителните пунктове или складове за билки, които се отнасят до техническите им характеристики, технологичното оборудване, документацията, първичната обработка, съхранението, обработката, етикетирането и транспорта на билките.

Наредба № 2 от 2004 г. на МОСВ урежда правилата и изискванията при определяне начините за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, както и изискванията за опазване на естествените им находища.

Целта на наредбата е опазване на ресурсите и получаване на качествена билкова суровина. С нея се въвеждат изисквания за опазване на находищата, регламентират се периоди за събиране на билки, начини и инструменти за събиране, периоди на покой за възстановяване на находищата и т.н. Наредбата включва и конкретни хигиенни изисквания, които трябва да се спазват при събирането на билките.

В позволятелното се посочва количеството билки в свежо състояние и находищата от които ще се събират. За опазване естествените находища на лечебните растения, повторно събиране на билки от определено находище се извършва след възстановяване на популацията. За да е възможно това условие е необходимо в позволятелното да се посочва, колкото е възможно по-конкретно от кое находище се разрешава събирането на разрешените количества билки – землище, район, местност. По този начин експертите лесно могат да контролират ползването през годините.

За да определи колко е възможно да се събира на едно място, администраторът трябва да е запознат не само с нормативната уредба, но и да познава ресурсите в района.

Изискванията на тази наредба следва да се спазват стриктно от общинската администрация при издаването на позволятелни за ползване.

Освен специализирания ресурсен закон – Закона за лечебните растения, към проблематиката на лечебните растения имат отношение и други закони – Закона за биологичното разнообразие, Закона за защитените територии и Закона за горите.

Законът за биологичното разнообразие (ЗБР) урежда отношенията между държавата, общините, юридическите и физическите лица по опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в Република България. Той регламентира опазването на местообитанията, на видовете растения и животни, разработването на планове за действия, както и лова, събирането и търговията. Биологичното разнообразие представлява многообразието на всички живи организми във всички форми на тяхната естествена организация, техните общества и местообитания, на екосистемите и процесите, които протичат в тях. То е неразделна част от националното богатство и опазването му е приоритет и задължение за държавните и общинските органи и гражданите. ЗБР определя защитените за територията на страната растителни видове – тези, включени в Приложение 3 на закона. Защитени от ЗБР са 61 вида

лечебни растения. Видовете растения, обявени за защитени, попадащи в списъка на приложението, се опазват съобразно разпоредбите на ЗЛР. За тях се забранява: сечене, бране, късане, изкореняване и хербаризиране, унищожаване и увреждане на находищата им, притежаване, пренасяне, търговия и изнасяне зад граница в свежо или изсушено състояние на цели растения или на части от тях, събиране на семена, луковици, коренища и други репродуктивни органи.

Изключения от тези забрани се допускат по изключение, със заповед на министъра на околната среда и водите, когато екземплярите са предназначени за научно- изследователски цел; за създаване и попълване на специализирани колекции към природонаучни музеи, висши учебни заведения, ботанически градини и дендрариуми; за създаване на насаждения за култивирано отглеждане; за възстановяване на нарушени популации в естествената им среда или за повторното им въвеждане в природата.

За целта в МОСВ се подава Заявление за издаване на разрешително за изключенията от забраните, въведени със ЗБР по образец. В заявлението ползвателя описва изключението, което желае да ползва, видовете или части от тях, които ще се събират; количества; региони и точни местонахождения; информация дали и в коя защитена територия се намират и на територията на коя РИОСВ ще се извършват дейностите. Към заявлението се прилага анотация на проекта и копие на платена такса по определената тарифа.

Образец на заявлението може да се изтегли от интернет страницата на МОСВ, раздел „Природа“-„Образци на заявления и уведомления“-„Биологично разнообразие“. ЗБР определя и специален режим на опазване и регулирано ползване (Приложение 4 от закона), който включва около 30 растителни вида.

ЗБР регламентира и дейностите за диви видове растения, включени в приложенията на Конвенцията за международна търговия със застрашени видове от дивата флора и фауна. За тях МОСВ издава специално разрешително.

Законът за защитените територии (ЗЗТ) регламентира събирането на билки в защитени територии. Той урежда категориите защитени територии, тяхното предназначение, режим на опазване и ползване, обявяване и управление. Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи. Според Закона за защитените територии абсолютно е забранено събирането на билки в резерватите и поддържащите резервати. Събирането на билки на територията на националните паркове е ограничено и позителни се издават от директорите на трите дирекции. Местата, където могат да бъдат събирани билки, допустимите количества и начина на събиране се определят чрез плана за управление на съответната защитена територия. В защитените местности и природните забележителности също трябва да се избягва събирането на билки, дори когато това не е специално забранено със заповедта за обявяване на защитената територия. Събирането става съгласно ЗЛР.

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

В териториалния обхват на община Благоевград попадат следните защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии:

- Част от Национален парк „Рила“, обявен за народен парк със Заповед № 114 от 24.02.1992 г. на МОС (ДВ, бр. 20/1992 г.) и прекатегоризиран в национален парк със Заповед № РД-397/15.10.1999 г. на МОСВ (ДВ, бр. 44/2000 г.).

С Решение № 552/2001 г. на Министерски съвет е приет План за управление на националния парк.

- Резерват „Парангалица“, обявен с Постановление № 8517/30.12.1933 г. на МЗДИ (ДВ, бр. 77/1933 г.), видоизменено със Заповед № 1980/07.08.1961 г., попадащ изцяло в границите на Национален парк „Рила“.

- Защитена местност „Блатото“, обявена и в граници определени със Заповед № РД-472/15.06.2012 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 53/2012 г.).

- Защитена местност „Находище на балканско часовниче“, обявена и в граници определени със Заповед № РД-451/08.06.2012 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 53/2012 г.).

- Природна забележителност „Пещера в местността Бойчова скала“, обявена и в граници определени със Заповед № 542/23.05.1984 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 48/1984 г.).

Опазването на лечебните растения, находящи се в тези територии и зони се извършва съобразно разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие, Закона за лечебните растения, както и заповедите на МОСВ.

Предвид факта, че на територията на община Благоевград се намират няколко защитени зони и не се наблюдава сериозен натиск върху лечебните растения, не се предвижда избор на нови защитени територии, с цел устойчивото им ползване.

Закон за горите урежда обществените отношения, свързани с опазването, стопанисването и ползването на горските територии в Република България и на дървесните и недървесни ресурси в тях. Ползването на недървесни горски продукти в горите, включва и събирането на лечебни растения. Когато представлява стопанска дейност, се извършва само, ако това е предвидено в утвърден горскостопански план. Ползването на лечебни растения от горските територии, когато не представлява стопанска дейност, се извършва безвъзмездно и свободно.

Член 118 на закона изрично разпорежда, че ползването на лечебните растения се урежда по реда на ЗЛР.

Добивът и разпореждането с недървесни горски продукти от горските територии – държавна собственост се организира от Директора на държавното предприятие или от упълномощено от него длъжностно лице. Упълномощените лица издават позволително за ползване на недървесни горски продукти, включително и за видовете лечебни растения, които не са включени в Приложение 2 на закона.

3. ВИДОВЕ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ ПОД СПЕЦИАЛЕН РЕЖИМ

Под специален режим на опазване и ползване на територията на Република

България са следните видове лечебни растения:

1. Допустимите за събиране количества билки (кг сухо тегло), от естествените находища, извън територията на националните паркове, на следните лечебни растения:

- Божур червен (*Raeonia peregrina* Mill.)
- Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.)
- Иглика лечебна (*Primula veris* L.)
- Кисел трън (*Berberis vulgaris* L.)
- Лазаркия, еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)
- Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)
- Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)
- Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.)
- Тлъстига лютива (*Sedum acre* L.)
- Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex)

2. Забранява се събирането на билки от естествените им находища на територията на цялата страна, от следните видове лечебни растения:

- Бенедиктински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.)
- Волски език (*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.)
- Горицвет пролетен (*Adonis vernalis* L.)
- Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.)
- Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.)
- Изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes* L.)
- Исландски лишей (*Cetraria islandica* (L.) Ach.)
- Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis* L. ssp. *aristatus*)
- Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill.)
- Катраника (*Artemisia alba* Turra)
- Копитник (*Asarum europaeum* L.)
- Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng)
- Момина сълза (*Convallaria majalis* L.)
- Оман бял (*Inula helenium* L.)
- Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum* Crantz)
- Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum* Crantz)
- Пелин сантонинов (*Artemisia santonicum* L.)
- Пирински чай (*Sideritis scardica* Grisb.)
- Пищялка панчичева (*Angelica pancici* Vand)
- Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.)
- Риган бял (*Origanum vulgare* L. ssp. *hirtum* (Link) Ietswaart)
- Ружа лечебна (*Althaea officinalis* L.)

- Салеп (*Orchis sp. diversa*)
- Смил жълт (*Helichrysum arenarium* (L.) Moech.)
- Хвойна червена (*Juniperus oxycedrus* L.)
- Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata* (L.) Bernh = *L.selago*)
- Цистозира (*Cystoseira barbata* (Good et Vood) Ag.)

За горепосочените видове не се издават позволителни за бране и ползване на лечебните растения. Добивът на тези лечебни растения от естествените им находища е разрешен след отпускане на квота от Министъра на околната среда и водите.

4. МЕСТОПОЛОЖЕНИЯ НА ЕСТЕСТВЕНИТЕ НАХОДИЩА НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ, УСЛОВИЯТА В МЕСТООБИТАНИЯТА И СЪСТОЯНИЕТО НА РЕСУРСИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА БЛАГОЕВГРАД

На територията на община Благоевград се срещат различни видове лечебни растения. Находищата на лечебни растения на територията на общината са предимно повсеместно разпространени, някои се срещат по единично или на групи и се използват най-вече за лични нужди. В *Таблица 1.* е представена основна информация относно лечебните растения, разпространени на територията на община Благоевград. Предвид факта, че Община Благоевград не поддържа регистър на лечебните растения информацията е оскъдна.

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

Таблица 1.

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут	Използваема част
1.	Брей (<i>Tamus communis</i>)	Влажни, сенчести места, покрити с храсти и в млади букови гори. До 1200 м. надм. височина	По поречието на р. Струма и притоците ѝ. На петна	Не е защитен вид	Подземната част през есента
2.	Бръшлян (<i>Hedera helix L.</i>)	Умерено влажни широколистни и смесени гори по скалисти места и храсти	По поречието на р. Струма и притоците ѝ. На петна	Не е защитен вид	Листата и плодовете на растенията по време на цъфтеж
3.	Великделче (<i>Veronica kellereri</i>)	По варовити и скалисти места. До 2500-2900 м. надм. височина	Рила планина. Разпръснати.	Не е защитен вид	Надземна част по времe на цъфтеж
4.	Лечебно великденче (<i>Veronika officialis L.</i>)	Влажни гористи и храстовидни места. До 200 м. надм. височина	Разпръснати.	Не е защитен вид	Надземна част по времe на цъфтеж
5.	Обикновена вълча ябълка (<i>Aristolochia clematitis</i>)	Сухи тревисти места. Полски, предпланински и планински райони. До 700 м. надм. височина	По поречието на р. Струма и притоците ѝ. На територията на ДГС –Благоевград. Разпръснато.	Не е защитен вид	Корени.
6.	Гръмотрън (<i>Ononis arvensis L.</i>)	Влажни ливади и край гори и храсталаци. Около реките. До 1600 м. надм. височина	По поречието на р. Струма и притоците ѝ.	Не е защитен вид	Надземна част – корени.
7.	Жълт кантарион (<i>Hypericum perforatum L.</i>)	Тревисти места и хласталаци, сечища, край пътища и ниви. До 2000 м. надм. Височина	На територията на ДГС –Благоевград. Разпръснато.	Не е защитен вид	Надземна част – цветовете през м. юни.

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

8.	Лопен (овча опашка) (<i>Verbascum phlomoides</i> L.)	Сухи каменисти и тревисти места, горски поляни. На суха и влажна почва	По поречието на р. Струма и притоците ѝ. Разпръснато.	Не е защитен вид	Надземна част-цвят през м. юли-август
9.	Лудо биле (Беладона) (<i>Atropa belladonna</i>)	По разредени гори и сечища-по влажни планински места. На 300-1600 м. надм. височина	По поречието на р. Струма и притоците ѝ.	Не е защитен вид	Корени, листа, стръкове.
10.	Обикновен магарешки бодил (<i>Cardus acanthoides</i>)	Пущинаци, край пътища и планински гори, високопланински места и пасища. До 1500 м. надм. височина	Разпръснато.	Не е защитен вид	Надземна част-кошничката, горната част на стъблата, листата.
11.	Чевено подъбиче (<i>Teucrium chamaedrys</i> L.)	По сухи тревисти и каменисти места в разредени смесени гори, хръсталаци и дъбови гори.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Стръковете
12.	Червен кантарион (<i>Centaureum erythraea</i> Rafn.)	Умерено влажни до сухи тревисти и каменисти места из пасища и изоставени обработваеми земи	Влахина Поединично	Не е защитен вид	Напълно разцъфнали стръкове
13.	Еньовче (<i>Galium verum</i> L.)	Умерено влажни до сухи тревисти и каменисти места. До 1700 м. надм. височина	Влахина Рила На петна	Не е защитен вид	Стръковете по време на цъфтежа
14.	Риган (<i>Origanum vulgare</i> L.)	Хръсталаци, разредени гори и поляни. До 2000 м. надм. височина	Влахина Рила	Не е защитен вид	Стръковете
15.	Пълзящо прозорче (<i>Potentilla reptans</i> L.)	По влажни тревисти места, край населени места, реки и потоци. До 1800 м. надм. височина	Влахина	Не е защитен вид	Коренища и стръкове.
16.	Лечебна иглика (<i>Primula veris</i> L.)	По поляни, открити места в горите, хръсталаци. До 2500 м. надм. Височина	Влахина Рила	Не е защитен вид	Корени, цветове, листа.

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

17.	Полски ветрогон <i>(Eryngium campestre L.)</i>	Сухи, тревисти и каменисти места, из пасища и сухи ливади, по синори, крайречни наноси, край пътища.	Влахина	Не е защитен вид	Корените и стръковете
18.	Камшик <i>(Agrimonia eupatoria L.)</i>	Храсталаци, ливади и пасища, край горски пътеки и пътища. До 1500 м. надм. височина	Влахина	Не е защитен вид	Стръкове.
19.	Черен бъз <i>(Sambucus nigra L.)</i>	Влажни сенчести места, край реки и потоци из храсталаци, широколистни гори и край населени места. До 1700 м. надм. височина	Влахина Рила Поречието на Струма	Не е защитен вид	Цветове, корени, плодчета, кори и листа.
20.	Обикновен глог <i>(Crataegus monogyna Jacq.)</i>	Из храсталаци и периферията на дъбови гори	Влахина Рила	Не е защитен вид	Цветове, корени, плодчета, кори и листа
21.	Драка <i>(Paliurus spina-christi Mill.)</i>	На варовити, скални и каменисти топли склонове. Като вторична растителност на мястото на унищожени дъбови гори.	Влахина	Не е защитен вид	Плодове.
22.	Мащерка <i>(Thymus stratiatus L.)</i>	Сухи и открити пространства. До 2000 м. надм. височина	Влахина Рила	Не е защитен вид	Стръковете
23.	Бял бор <i>(Pinus silvestris L.)</i>	В чисти или смесени гори в планини с надм. височина от 1000-2200м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Борови пъпки, борови връхчета
24.	Бял имел <i>(Viscum album L.)</i>	Полупаразит, който паразитира върху единични дървета и дървета в гори на надм. Височина до 2000м.	Влахина	Не е защитен вид	Листа и клонки
25.	Черна боровинка <i>(Vaccinium myrtillus L.)</i>	В планини от 1000 до 2200 м. и в сенчести планински дефилета до 700м . надм. вис.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Листа, надземна част, плодове
26.	Синя смрика <i>(Juniperus communis L.)</i>	На групи или поединично по сухи, каменисти склонове. В	Влахина Рила	Не е защитен вид	Плодове

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

		планини от 500 до 1800м. надм. височина			
27.	Теснолистен живовляк (<i>Plantago lanceolata</i> L.)	В планини с надм. височина до 2000м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Листа, по-рядко семена
28.	Салеп (<i>Orchis morio</i> L.)	Влажни и слънчеви тревисти склонове с надм. височина до 1000м.	Влахина	Не е защитен вид	Грудки
29.	Мразовец (<i>Colchicum autumnale</i> L.)	Поляни и ливади до 2000м. надм. височина	Влахина	Не е защитен вид	Семена
30.	Глухарче (<i>Taraxacum officinale</i> Web)	Тревисти места – ливади, поляни, паркове, край пътища, пустеещи места до 2500м. надм. височина	Влахина Рила По поречието на Струма	Не е защитен вид	Недземна част, коренища, цветните кошнички
31.	Бял оман (<i>Inula helenium</i> L.)	Влажни и тервисти места	Влахина Рила	Не е защитен вид	Корен
32.	Бяла бреза (<i>Betula pendula</i> Roth)	Гори, сечища, скални места, в букови и иглолистни места	Влахина Рила	Не е защитен вид	Листни пъпки, листа, брезов катран
33.	Валериана (<i>Valeriana officinalis</i> L.)	Блажни и сенчести ливади, покрай реки на надм. височина до 1500м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Подземна част на растение, плодове
34.	Горска пищялка (<i>Angelica sylvestris</i> L.)	Влажни места край реки и потоци на надм. височина 700-2100 м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Корени и плодове
35.	Горска ягода (<i>Fragaria vesca</i> L.)	В иглолистни и широколистни гори при надм. височина до 2000м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Листа, корени, стъбла и плод
36.	Лечебна медунца (<i>Pulmonaria officinalis</i> L.)	Сенчести храсталаци и влажни широколистни и иглолистни гори, горски поляни в планините на надм. височина от 200 – 1800м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Приосновните листа, цъфтящи надземни части на растението

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

37.	Малина <i>(Rubus idaeus L.)</i>	В просветлени гори, в сечища, по сипеи, каменисти склонове на надм. височина от 100-2200 м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Плод и листа
38.	Обикновен здравец <i>(Geranium macrorhizum L.)</i>	Влажни и сенчести места, по скали на надм. височина 300-2500м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Надземна част и коренище
39.	Подбел <i>(Tussilago farfara L.)</i>	Влажни сипеи, изкопи, реки	Влахина Рила	Не е защитен вид	Листа
40.	Дребнолистна липа <i>(Tilia cordata Mill.)</i>	Сенчести и влажни места, в смесени широколистни гори, в предпланини и планини с надм. височина до 1500м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Цветове
41.	Обикновен дрян <i>(Conus mas L.)</i>	Гори и храсталаци на надм. височина до 1300м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Плодове
42.	Обикновена леска <i>(Corylus avellana L.)</i>	Като подлес в горите, по краищата им, из сечищата на надм. височина до 1800м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Кора, листа
43.	Обикновена шипка <i>(Rosa canina L.)</i>	В храсталаци, тревисти склонове, край реки, в равнините и планините до 2000м. надм. Височина	Влахина Рила	Не е защитен вид	Плодове
44.	Миризлива теменуга <i>(Viola odorata L.)</i>	В Просветлени листопадни гори и храсталаци, предимно в долове и поречия на надм. височина до 1000м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Коренище, надземна част
45.	Кисел трън <i>(Berberis vulgaris L.)</i>	Сухи, каменисти и песъкливи места с надм. вис. до 1000м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Корен, кора, плод
46.	Решетка <i>(Carlina acanthifolia All)</i>	Сухи, тревисти места, каменливи поляни и склонове, предимно в планините от 800-2000м. надм. Височина	Влахина	Не е защитен вид	Корен

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

47.	Лечебна комунига <i>(Melilotus officinalis (L.)Pall)</i>	Каменисти места и храсталаци на надм. Височина до 300м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Стръкове
48.	Горски слез <i>(Malva sylvestris L.)</i>	Тревисти места, край пътища и буренливи места с надм. височина до 1400м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Листа, цветове, стръкове
49.	Голо изсипливче <i>(Herniaria glabra L.)</i>	Песъчливи, мтревисти, каменисти места с надм. височина до 1500м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Стръкове
50.	Вълнест напръстник <i>(Digitalis lanata Ehrh.)</i>	Тревисти и каменисти места с надм. височина до 1500м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Листа
51.	Бял равнец <i>(Achillea millefolium L.)</i>	Тревисти места, ливади, храсталаци на надм. височина до 2000м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Стръкове, цветни кошнички
52.	Трънка <i>(Prunus spinosa L.)</i>	В храсталаци, край пътища и ровини, по склонове, в покрайнините на гори, по сухи места в зоната на дъбовите гори на надм. Височина до 1200м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Цветове, плодове, листа
53.	Росопас <i>(Fumaria officinalis L.)</i>	Тревисти места, край пътища, в посеви на надм. височина до 1000м.	Влахина	Не е защитен вид	Стръкове
54.	Сапунче <i>(Saponaria officinalis L.)</i>	Тревисти места, в храсталаци, край пътища на надм. височина до 1400м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Стръкове, корени
55.	Полски хвощ <i>(Equisetum arvense L.)</i>	Влажни места, ниви и ливади, по насипи край реките, по-рядко в гори с надм. височина до 1600м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Лятното зелено стебло
56.	Маточина <i>(Melissa officinalis L.)</i>	Каменисти места, край пътища с надм. височина до 1200м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Надземни части, листа

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

57.	Мента <i>(Mentha arvensis L.)</i>	Влажни места, ливади и речни брегове до 1000м. надм. височина	Влахина Рила	Не е защитен вид	Листа и надземни части
58.	Коприва <i>(Urtica dioica L.)</i>	Изоставени места край селища, пътища, сметища, край реки, върху богати на азот почви	Влахина Рила Поречието на Струма	Не е защитен вид	Корен, листа, стръкове, плодове
59.	Къпина <i>(Rubus fruticosus L.)</i>	Открити места, край реки, по синори на надм. височина до 600м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Плодове, листа, клонки, корени
60.	Жаблек <i>(Galega officinalis L.)</i>	По влажни, сенчести места, по изкопи и ровове, край гори на надм. височина 1300м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Стръкове
61.	Върбинка <i>(Verbena officinalis L.)</i>	Тревисти места, гори, храсталаци, край пътища и буренливи места на надм. височина до 1600м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Стръкове
62.	Змийско мляко <i>(Cheledonium majus L.)</i>	Влажни, каменливи и сенчести места	Влахина	Не е защитен вид	Стръкове
63.	Бяла върба <i>(Salix alba L.)</i>	Около реки на надм. височина до 1600м.	Влахина Рила	Не е защитен вид	Кора
64.	Балканска чубрица <i>(Satureja montana L.)</i>	Сухи каменисти склонове, предимно при наличие на варовик	Влахина Рила	Не е защитен вид	Надземна част
65.	Божур <i>(Paeonia peregrine Mill.)</i>	Храсталаци, редки гори, каменисти и тревисти места до 1000м. надм. височина	Влахина	Не е защитен вид	Корени, венечни листа, корени
66.	Синя тинтява <i>(Gentiana cruciata)</i>	Храсталаци, горските поляни и каменните склонове на планините	Рила	Не е защитен вид	Всички части на растението
67.	Черен оман <i>(Symphytum officinale)</i>	По влажни места, из ливадите, край реките	Рила	Не е защитен вид	Лист корен

**Програма за опазване на околната среда на община Благоевград
за периода 2021–2028 г.**

68.	Бял пелин (<i>Artemisia absinthium</i>)	Храсталаци, градини и каменисти места. Предпочита сенчести и влажни обитания.	Рила	Не е защитен вид	Стръковете, които се събират по време на цъфтеж.
69.	Алпийски лапад (<i>Rumex alpinus</i>)	Планинските поляни, край потоци и реки, върху богати на азот почви в планини между 1200 и 2400 м н.в. Също може да се срещне и сред храсти, както и потоци, във влажни ливади – преобладава като плевел.	Рила	Не е защитен вид	Корените
70.	Блатен тъжник (<i>Filipendula ulmaria</i>)	Влажни ливади, край потоци, реки и из замочурени места, предимно в планините.	Рила	Не е защитен вид	Стръковете и кореншцето
71.	Червена боровинка (<i>Vaccinium vitis-idaea</i>)	По каменливи поляни в различни иглолистни гори.	Рила	Не е защитен вид	Листата и плодовете
72.	Червен глог (<i>Crataegus monogyna</i>)	Расте из храсталаци и разредени гори.	Рила	Не е защитен вид	Цветовете, листата
73.	Овчарска торбичка (<i>Capsella bursa-pastoris</i>)	Ливади, пътища, поляни и ниви из цялата страна.	Рила, по поречието на Струма	Не е защитен вид	Надземните части
74.	Слез (<i>Malva</i>)	Вирее на територията на цялата ни страна, покрай огради, по протежението на пътни банкети, до стари стени и сипеи, в непосредствена близост до обработваеми земи, свободно по полета.	Рила	Не е защитен вид	Цветовете, цели стръкове и листата на растението
75.	Лечебна иглика (<i>Primula veris</i>)	Храсталаци, гори, поляни и ливади.	Рила	Не е защитен вид	Корените и цветовете

5. АНАЛИЗ И УПРАВЛЕНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ОПАЗВАНЕ И УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ НА ЕКОСИСТЕМИТЕ И РЕСУРСИТЕ ОТ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ

Лечебните растения са природен ресурс и национално природно богатство – част от биологичното разнообразие на страната, опазването на което е задължение и приоритет на държавните и общинските органи, и гражданите. За да се опази и съхрани този ресурс, то той трябва да се ползва устойчиво, т.е. ползване в количества и по начини и средства, които не водят до трайно намаляване на генетичния или ресурсния им потенциал и позволяват дългосрочното задоволяване нуждите на сегашните и бъдещи поколения.

За да се опазват и съхраняват ресурсите от лечебни растения много важна е ролята на общинските и държавните органи – собственици на териториите, в които се намират находища на лечебни растения. Според Закона за лечебните растения, управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения се осъществява от:

1. министъра на околната среда и водите и министъра на земеделието и горите;
2. областните управители;
3. кметовете на общините;
4. директорите на дирекциите на националните паркове;
5. ръководителя на Националното управление по горите към Министерството на земеделието и горите.

По отношение на дейностите по управление на ресурсите от лечебни растения, кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения.

С оглед изпълняване основните изисквания на Закона за лечебните растения – опазване и осигуряване на условия за устойчиво развитие на ресурсите в дългосрочен план, дейностите на кмета на общината по чл. 46 от ЗЛР следва да бъдат организирани и ръководени от основните “принципи за устойчивост”.

По отношение на изпълнителната дейност, свързана с ползването на лечебни растения е необходимо издаването на разрешителни за ползване на лечебни растения да се извършва систематизирано и обосновано на база реалните ресурсни възможности на находищата на лечебни растения на територията на общината. За опазване на ресурсите от лечебни растения, с цел недопускане увреждане и изтощаване на находищата от свръхексплоатация, общината следва да организира устойчивото управление на тези природни ресурси. Издаването на разрешителни за ползване и осъществяването на последващия контрол следва да се извършват при стриктно спазване на изискванията на Наредба № 2/2004 по отношение на опазване на находищата, например редуване ползването от едно находище с необходимия период на възстановяване и покой, ненадвишаване ползването от едно находище в количества по-големи от посочените в чл. 5 от Наредбата и т.н. За съхраняване на ресурсите от редки и защитени лечебни

растения на територията на общината, не трябва да се допуска ползването им, а за лечебните растения под специален режим да се контролира стриктно ползването им в съответствие с изискванията на заповедта по чл. 10, ал. 2 от ЗЛР и заповедта на Директора на РИОСВ за разпределяне на количествата билки за района през дадената година. И не на последно място за опазването на лечебните растения в строителните граници на населеното място устройствените схеми и планове трябва да включват изисквания за осигуряване опазването на лечебните растения от опазване и унищожаване (чл. 18 от ЗЛР).

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения на територията на община Благоевград не е регламентирано, съгласно изискванията на Закона за лечебните растения. Няма налични билкозаготвителни пунктове и складове за билки. По данни на общинска администрация Благоевград няма и издавани разрешителни за ползване на лечебни растения на територията на общината.

На територията на община Благоевград населението събира билки само за лична употреба.

6. ПРИОРИТЕТНИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ И РАЗНООБРАЗИЕТО НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ, ВКЛЮЧИТЕЛНО НА РЕДКИ/ИЛИ ЗАСТРАШЕН ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ВИДОВЕ

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване.

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията.

Като основна причина за намаляване на лечебните растения е тяхната свръх експлоатация, неправилно събиране, липсата на период на възстановяване на популациите, прекомерната паша на едър и дребен добитък и др.

Опазването на лечебните растения е отговорност както на местните власти, така и на ползвателите.

На този етап ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност не се извършва на територията на общината, съгласно реда в Закона за лечебните растения. На общинското ръководство предстои да осъществи дейности свързани със съхраняване, укрепване и възстановяване на ключови екосистеми, местообитания, видове и особености на ландшафта за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие.

Целта на раздел „Лечебни растения“ е да се осигури комплексно, многократно и ефективно използване на перспективните лекарствени растения, опазването им за задоволяване потребностите на населението, възстановяване качеството и предотвратяване изчезването на отделните видове и свързаните с тях компоненти на околната среда.

С раздела „Лечебни растения“ към Общинската програма по опазване на околната среда се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързани с

тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

За повишаване ефективността на прилагане на нормативните изисквания от страна на Община Благоевград по отношение на опазване и устойчиво ползване на лечебните растения на територията и е необходимо да се предприемат следните дейности и мерки:

- Запознаване на жителите на общината чрез кметовете на кметства със заповедите на Министъра на околната среда и водите, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по нейното изпълнение;

- Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;

- Въвеждане на система за регулирано ползване на видовете лечебни растения на територията на общината, съгласно изискванията на ЗЛР и регулиране на задълженията на органите на управление и търговските субекти (билкозаготвителни фирми, потребители на лечебни растения);

- Включване в Наредбата за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги на територията на община Благоевград, приложеното към нея издаване на разрешително за ползване на лечебни растения, както и такси, които да се заплащат за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост;

- Извършване на мониторинг върху състоянието на находищата на лечебните растения;

- Създаване на база данни за находищата на лечебните растения на територията на община Благоевград и на техните запаси;

- Запознаване на ползвателите на лечебни растения с техните задължения и отговорности;

- Даване на указания, относно начина на ползване на лечебните растения на територията на община Благоевград, както и правилата и изискванията за събиране на билки или генетичен материал от лечебни растения, регламентирани с наредбата по чл. 27 от Закона за лечебните растения;

- Приемане на образци от Общински съвет за удостоверения съгласно Закона за лечебните растения;

- Определяне на режим за ползване на находищата при наличие на увреждане на същите;

- Предписания към собствениците на земи, гори, води или водни обекти, около които има находища на лечебни растения, недопускане увреждането на естествените находища при използването на пестициди и минерални торове;

- Забраняване ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие, както и в нарушение на наредбата по чл. 27 от Закона за лечебните растения;

- Контрол върху дейността на лицата, събиращи билки от лечебни растения;

- Провеждане на информационна и разяснителна кампания сред населението, запознаването им с видовете лечебни растения, начина на събиране на билките и нормативната уредба;

- Недопускане на палене на стърнища и предотвратяване на горски пожари;

- Изследване и картиране на лечебните растения на територията на общината;

- Ежегодно издаване на заповед на Кмета на Общината за забрана на брането на липов цвят.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете. Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията.

При своевременно изпълнение на предвидените в предишната глава мерки, естествените находища ще се опазят от увреждане и унищожаване, ще се осигури устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд и няма да се допусне изменението на популациите им, при което да се влошат биологичните им показатели или да се затрудни естественото им възстановяване. Ще се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързани с тях компоненти на околната среда, както и ще бъдат задоволени потребностите от лечебни растения на населението.

При правилното прилагане на Закона за лечебните растения и на раздел „Лечебни растения” към общинската програма за Опазване на околната среда на Община Благоевград, ще се постигне :

- Опазване на естествените им находища от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност;
- Разработването на система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси;
- Екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете;
- Изменението на популациите им, при което се влошават биологичните им показатели или се затруднява естественото им възстановяване;
- Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри, популациите на видовете и екосистемите, включващи популациите.